

עברית عبري

אימודי עברית כשפה שנייה לקידום ואשילוב
החברה הערבית בשוק העבודה

כתיבה מקצועית: זהר פרופר

שותפים לכתיבה: סעיד דיאבאת ואפרת כהנא בקלר

עריכה לשונית: רם בן משה

עיצוב: גילאור הפקות למידה

הערה: המדריך נכתב בלשון זכר אך הוא מיועד לגברים ולנשים במידה שווה.

תודתנו נתונה ל:

גב' יוליה איתן, ראש מנהל תעסוקת אוכלוסיות, זרוע העבודה במשרד הכלכלה והתעשייה

גב' סוזן חסן דאהר, משנה למנכ"ל, ג'וינט - תבת

גב' אלה בר דוד, מנהלת תחום בכיר תעסוקה איכותית, זרוע העבודה במשרד הכלכלה והתעשייה

גב' גל יעקובי, מנהלת תחום בכיר תעסוקת חברה ערבית, זרוע העבודה במשרד הכלכלה והתעשייה

גב' אתי צור, מנהלת תחום בכיר לשירותי ייעוץ והשמה, שירות התעסוקה

גב' עינת מסטרמן, מנהלת תכניות לשעבר, ג'וינט - תבת

סעיד דיאבאת, מנהל תוכניות ג'וינט - תבת

אפרת כהנא-בקלר, מנהלת פרויקטים, ג'וינט - תבת

ד"ר יהודית גולן בן אורי, יועצת פדגוגית, תכנית "עברית+"

נאוה שגיב, יועצת פדגוגית, תכנית "עברית+"

מיכאל קיסלוק, מנהל קהילת מורים ורכז טכנו-פדגוגי

גלית פז שושן, רכזת חונכים, חונכת מורים חדשים

ענבר חיים, רכזת קורסים, חונכת מורים חדשים

אביטל אבישר, מומחית פיתוח ידע ופרקטיקות בתוכנית "סקאלה", ג'וינט-תבת

סיון כהן פרסאי, יועצת זרוע העבודה בתחום תעסוקה חברה ערבית, משרד הכלכלה והתעשייה, חברת עדליא

גיל ניסל ונועה לבן- מורים בקהילת המורים "עברית+"

שירין אבו אסעד, רכזת הדרכה, מרכזי "ריאן" בחברת "אלפנאר"

הדס אגסי-קהלני, רכזת הדרכה וחווית משתתף, מרכזי "ריאן" בעמותת "בעצמי"

שחר לוי, מרכזת בחירה סמנכ"ל לות השמה, סמנכ"ל השמה

איילה בר אורין ALD, מנהלת קורסי "עברית פלוס" ברמה ארצית ומנחה פדגוגי

תודתנו נתונה גם לגופים הבאים: חברת "אלפנאר", עמותת "בעצמי", שירות התעסוקה, האגף להכשרה מקצועית ופיתוח כוח אדם, משרד הכלכלה והתעשייה, עמותת "מזאר".

תדריך לתוכנית "עברית+" ("עברית פלוס")

"تعليم اللغة العبرية كأداة لاندماج وتقديم المجتمع العربي في سوق العمل"

"לימודי עברית ככלי לשילוב ולקידום האוכלוסייה הערבית בשוק העבודה"

התוכנית "עברית+" נוסדה מתוך שיתוף פעולה בין ארגון ג'וינט ישראל – תבת וממשלת ישראל, באמצעות מנהל תעסוקת אוכלוסיות בזרוע העבודה במשרד הכלכלה והתעשייה, במטרה להעלות את רמת השליטה בעברית בקרב מחפשי עבודה, גברים ונשים מהחברה הערבית. השפה היא מרכיב יסודי וחשוב בתקשורת בין האדם לסביבה, והשליטה בשפה יכולה לאפשר לאדם להיחשף להזדמנויות חדשות ורבות ולהרחיב את אופקיו הלימודיים, החברתיים והמקצועיים. בנוסף, שליטה בשפה העברית עבור בני החברה הערבית בישראל, הינה כרטיס הכניסה להשכלה הגבוהה ולשוק העבודה.

ספרי "אל העברית", שפותחו במסגרת תכנית "עברית+", נכתבו תוך התאמה מלאה ללומדים מהחברה הערבית וצרכיהם, דבר שיוצר חווית למידה המאפשרת למשתתפים בתכנית, לטפח ולשפר את שליטתם בשפה העברית, ולתרגל את השימוש בה בסיטואציות יומיומיות ומצבים שימושיים. עובדה זו מאפשרת למרכזי תעסוקה ולתכניות תעסוקה, ולכל גוף או ארגון שמתעניין בשילוב עברית ככלי לקידום השתלבות החברה הערבית, להנגיש את התוכן הרלוונטי, המעניין והמדויק ביותר עבור אוכלוסיית היעד.

המורים שהוכשרו בתוכנית, מקבלים את מלוא הכלים והכישורים הנדרשים לאנשי מקצוע שיעסקו בהוראת עברית כשפה שנייה, ובמיוחד בחברה הערבית. הכשרה מקיפה בת 120 שעות, הכוללת בנוסף לפדגוגיה הנדרשת, גם היכרות עם מאפייני החברה הערבית בישראל, צרכי שוק העבודה והכישורים הנדרשים בו, לצד סדנאות לניהול מפגשים בין-תרבותיים, תסייע לכל משתתף – מחפש עבודה, לרכוש את השפה ולהכין את עצמו להשתלב בתעסוקה ובשוק העבודה, בצורה הולמת ומהירה לאחר סיום הקורס.

עבור אנשי המקצוע שמלמדים עברית כשפה שנייה, הפדגוגיה והדידקטיקה החדשניות שעליהן מתבססת התכנית, מאפשרות למורה ללמד את השפה באמצעות תכנים ונושאים רלוונטיים לתלמידים, ובנוסף, להקנות למשתתפים מיומנויות למידה ומיומנויות נוספות הנדרשות לשוק העבודה.

מבדק המיון שפותח בתכנית, והמבוסס על המדרג האירופאי לבדיקת רמת בקיאות בשפה (CEFR), מוביל לבניית קבוצות למידה אחידות, וכמעט חסרות פערים בין המשתתפים. כך, נוצרת אווירת למידה בתנאים מיטביים ורמת הוראה איכותית יותר – הן למורה והן למשתתפים. בסיום כל רמה, המשתתף יכול לעבור לרמה העוקבת, במטרה לשפר את רמת העברית שלו, ולהתקדם לעבר עתיד טוב יותר בשוק העבודה ובחברה הישראלית.

אנו מודים לשותפינו בזרוע העבודה במשרד הכלכלה, על עבודה יד ביד לאורך שנות החשיבה והפיתוח של התכנית, ובמיוחד לגב' אלה איל בר דוד ולגב' גל יעקובי, על החזון המשותף שנבנה יחדיו למען העלאת רמת השליטה בשפה העברית בקרב מבוגרים מחפשי עבודה – גברים ונשים מהחברה הערבית – ככלי לשילובם בשוק העבודה. הדבר טוב לחברה הערבית, טוב לשוק העבודה ולכלכלה, וכן טוב לכלל החברה הישראלית.

בברכה,

סעיד דיאבא, מנהל התכנית "עברית+", ג'וינט - תבת וצוות התכנית

דברי פתיחה וברכה

מצבה התעסוקתית של החברה הערבית הינו בעל השפעה מכרעת על רווחת המשק הישראלי כולו. בשנים האחרונות, פעלנו בצעדים משמעותיים, ובטיפול רב-מערכתי מוגבר, על מנת להתמודד עם החסמים העומדים בפני אוכלוסייה זו בשוק העבודה. כחלק ממאמץ זה, השקיע מינהל תעסוקת אוכלוסיות בזרוע העבודה, משאבים רבים לטובת העלאת שיעור התעסוקה וקידום תעסוקה איכותית בקרב האוכלוסייה הערבית, בין שאר אוכלוסיות הגיוון.

שליטה בשפה העברית, המהווה שפת העבודה העיקרית במשק, עודנה מהווה חסם משמעותי להשתלבות מיטבית של האוכלוסייה הערבית בשוק העבודה. חיזוק ידיעת השפה, יסייע בהיבטים חברתיים-כלכליים לשילוב בעולם התעסוקה, הן במשרות פתיחה, ובוודאי בתעסוקה איכותית, בעלת שכר ופריון גבוהים.

מינהל תעסוקת אוכלוסיות שם דגש על דיגיטציה של לימודי עברית על מנת להנגיש אותם ולאפשר למסה משמעותית של לומדים ולומדות לצרוך קורסים בפלטפורמות אלו. הקורסים בכל הרמות, בשותפות עם ישראל דיגיטלית באמצעות חברת מתודיקה יונגשו בקמפוס IL.

בהזדמנות זו, אני רוצה להודות מקרב לב לעובדי המינהל, אלה בר דוד, גל יעקובי ולואי ג'בר, ולעובדי ג'וינט ישראל-תבת, סוזן חסן, סעיד דיאבאת ואפרת כהנא-בקר, וכן לכל השותפים על העבודה המשמעותית והשותפות הפורייה לאורך כל הדרך.

בברכה,

יוליה איתן

ראש מינהל תעסוקת אוכלוסיות, זרוע העבודה – משרד הכלכלה והתעשייה

תכנית "עברית+": לימודי עברית ככלי לשילוב וקידום האוכלוסייה הערבית בשוק העבודה

תכנית עברית+ הינה תכנית ללימוד עברית בעלת אוריינטציה תעסוקתית, אשר פותחה בשותפות בין ג'וינט תבת, לזרוע העבודה במשרד הכלכלה והתעשייה.

מחקרים מראים ששליטה מספקת בעברית תעסוקתית, תחזק את הביטחון העצמי של מחפשי העבודה מהחברה הערבית, ותשפר את יכולותיהם להשתלב בתעסוקה איכותית. ולצד זה, תסייע במימוש הפוטנציאל הכלכלי הלאומי הטמון בשילוב בני ובנות החברה הערבית במשק הישראלי אשר מוערך בכ- 1.6 מיליארד ש"ב בכל חומש.

עבור מחפשי עבודה, שיפור השליטה בשפה העברית, הוא פתח להזדמנויות חדשות ונוספות בשוק העבודה. התוכנית גובשה מתוך אמונה ששליטה בשפה עברית תעסוקתית שימושית, היא הדרך שתאפשר למחפשי עבודה בוגרים להכניס ולשוק התעסוקה בהצלחה. בנוסף, התכנית, אמורה לצמצם את הפער התרבותי שמתבטא בחוסר היכרות מחפש העבודה הדובר ערבית עם המנטאליות של התרבות הישראלית והתרבות הארגונית במקומות העבודה.

עבור גופים המפעילים קורסי עברית בחלק מתכניות תעסוקה, תכנית זו מביאה כלים חדשניים ומתודת להפעלת הקורסים בצורה מבוקרת ואחידה. תכנית "עברית+" תסייע לכל גוף ותכנית תעסוקה תשפר משמעותית את השירות הניתן למחפשי העבודה מהחברה הערבית, וזה באמצעות הגדרה של מבדקי מיון ורמות שליטה אחידות, היקפי פעילות נדרשים בכל רמה ורמה, ושימוש בתכנים שפותחו במיוחד עבור מטרות הארגונים התעסוקתיים.

בנוסף, התכנית שמה דגש על הכשרת כח עבודה ייעודי למטרה זו- שיפור השליטה של מחפשי עבודה בשפה העברית- ומתוקף כך הוכשרו כ-100 מורים להוראת העברית כשפה שנייה. מורים אלו מגיעים לשטח עם הכלים והכישורים הנדרשים מאיש מקצוע שיידרש לצד לימוד השפה העברית גם להכווין את מחפשי העבודה להשתלבות מיטבית בתעסוקה והעלאת השייכות לשוק העבודה הישראלי.

אני רוצה להביע את תודתנו העמוקה לכל השותפים המעורבים בפיתוח התוכנית – חברת "אלפנאר", שירות התעסוקה, ארגון "בעצמי", ובאופן מיוחד לזרוע העבודה במשרד הכלכלה והתעשייה – השותף המרכזי שלנו בתהליך פיתוח התוכנית.

רני דודאי

מנכ"ל תבת – ג'וינט ישראל

תקציר מנהלים

ג'וינט – תבת ומינהל תעסוקת אוכלוסיות מיוחדות, זרוע העבודה במשרד הכלכלה והתעשייה, פועלים מזה עשור במגוון דרכים, להרחבת שילובה האיכותי של האוכלוסייה הערבית בשוק העבודה. אחד החסמים המרכזיים שנמצא במחקרים שונים, הינו רמת שליטה נמוכה בשפה העברית בקרב מבוגרים, נשים וגברים, בחברה הערבית, אשר מקשה על השתלבותם והתקדמותם בשוק העבודה. בבחינת המענים הקיימים בתחום הוראת עברית כשפה שנייה, נמצא חוסר התאמה תרבותית של תכני חומרי הלימוד לאוכלוסייה הערבית והיעדר סטנדרטיזציה בתחום.

תוכנית "עברית פלוס" בהובלת ג'וינט ישראל – תבת ומנהל תעסוקת אוכלוסיות, הינה תוכנית המותאמת לגילאי 18+ בחברה הערבית, הלומדים עברית כשפה שנייה, מבחינה פדגוגית, תעסוקתית ותרבותית. התוכנית בנויה לפי רמות לימוד, תוך הישענות על מדרגים בינלאומיים, במטרה להוביל לאחידות בתחום.

החל משנת 2019, פועלת התוכנית במרכזי ריאן ובשירות התעסוקה – המהווים גופים מפעילים לתוכנית. ליבת התוכנית הם קורסי העברית הפרונטליים והדיגיטליים למשתתפים המגיעים לגופים אלה במטרה להשתלב בשוק העבודה. באופן גורף קורסי העברית מועברים על ידי מורים שעברו הכשרה ייעודית להוראת התוכנית, ושותפים בקהילת מורים שממשיכה ללמוד יחד, לעדכן ולהתעדכן בנושאים פדגוגיים ובדרכי הוראה חדשניות.

הקורסים כוללים שימוש בספרי לימוד ייחודיים – "אל העברית" – שפותחו או עודכנו במיוחד עבור התוכנית, החל מרמה א' עד רמה ד', וספר למשתתפים לא אורייניים. לצד הספרים, פותחו מדריכים למורים, תהליך אבחון למועמדים הכולל מבחן רמה וראיון אישי, עזרים דיגיטליים כגון מצגות, תרגולים ומשימות, ומבחנים לבדיקת התקדמות באמצע ובסוף כל קורס.

התוכנית מעניקה מעטפת כוללת להפעלת התוכנית. צוות התוכנית כולל את מנהל התוכנית, יועץ פדגוגי, רכז טכנו-פדגוגי, מנהל קהילת מורים, וחונך למורים חדשים. הצוות עובד בשיתוף פעולה מלא עם הצוותים של הגופים המפעילים. לכל בעל תפקיד יש הגדרת תפקיד ברורה מבחינת תרומתו לתוכנית והממשקים עם בעלי תפקידים אחרים. התוכנית כוללת כלים, שיטות והמלצות להוראת הקורסים בגופים המפעילים.

בימים אלה נמצאים בשלב פיתוח, קורסים דיגיטליים של התוכנית לפי רמות הספרים, בשותפות עם ישראל דיגיטלית באמצעות חברת מתודיקה. הקורס הדיגיטלי יונגש בקמפוס לוויסייע להרחיב את התפוצה של התוכנית לגופים מפעילים נוספים, וכן ללומדים עצמאים, ועל ידי כך להגדיל משמעותית את מספר המשתתפים שמשפרים את השפה העברית.

הייחודיות של התוכנית באה לידי ביטוי בשותפות הרב-מגזרית בהובלת התוכנית, בהתאמה למדרגים בינלאומיים, במעטפת המקצועית הכוללת, ובהתאמה תרבותית למשתתפים דוברי שפת אם ערבית, והתאמה פדגוגית ללומדים מעל גיל 18, מבחינה לשונית, תעסוקתית ותרבותית. כל אלו בשילוב הקורס הדיגיטלי, יובילו להשגת מטרת התוכנית להעלאת שיעורי התעסוקה של האוכלוסייה הערבית בשוק העבודה הישראלי.

תוכן עניינים

לחצו על הפרק כדי לקרוא

פרק א: תוכנית "עברית פלוס"

מבוא

תוכנית "עברית פלוס", מיסודם של ג'וינט ישראל – תבת וזרוע העבודה במשרד הכלכלה והתעשייה, מיועדת לשפר את רמת השליטה בשפה העברית בקרב מבוגרים בחברה הערבית, אשר מעוניינים להשתלב בשוק העבודה. שליטה בשפה העברית היא אחד מתנאי הבסיס להשתלבות מיטבית בתעסוקה, וזאת לצד כישורים והכשרה מקצועית לתפקידים השונים. שליטה בשפה, הכשרה מקצועית וסט כישורים המותאמים לעולם העבודה החדש, מחזקים ביחד את המסוגלות התעסוקתית של האדם. עבור מבוגרים בחברה הערבית, שליטה בשפה העברית, הינה כרטיס הכניסה להשכלה הגבוהה ולשוק העבודה.

תוכנית "עברית פלוס" מציגה מודל מודולארי ללימוד השפה העברית, המותאם במיוחד לצרכיה ומאפייניה של החברה הערבית, באוריינטציה תעסוקתית ובהיקף שעות משתנה, בהתאמה לרמה של הפרט ולשונות הרבה בתוך האוכלוסייה.

התוכנית כוללת מספר רכיבים:

- **מיון לפי רמות** - תהליך מיון לרמת הלמידה המתאימה למשתתף.
- **ספרי "אל העברית"** - ספרי לימוד מותאמים תרבותית לחברה הערבית, החל מרמה א' ועד רמה ד', כולל תוכן מותאם למשתתפים "לא אוריינים". הספרים מלווים במצגות, מדריכים למורה ומבחנים להערכת הלמידה לכל רמה.
- **הכשרת מורים** - המורים בתוכנית עוברים הכשרה בהוראת עברית כשפה שנייה על פי תוכנית "עברית פלוס". המורים שייכים לקהילת מורים ומשתתפים במפגשים חודשיים לאורך השנה. הנושאים כוללים: הרחבה מקצועית בנושאים לשוניים ופדגוגיים, שיטות הוראה חדשניות ותכני העשרה הקשורים לחברה הערבית והישראלית ולעולם העבודה המשתנה.

התוכנית שואפת לייצר סטנדרט אחיד בתחום הוראת העברית כשפה שנייה עבור החברה הערבית, באמצעות הגדרה של מבדקי מיון ורמות שליטה אחידות, אשר יהיו בשימוש כל הגורמים והמוסדות המעוניינים לשפר את לימודי העברית המועברים אצלם. המיון מותאם לסטנדרט האירופאי CEFR לדירוג רמת השליטה בשפה.

קורסי עברית מועברים ע"י גופים מפעילים, כגון מרכזי התעסוקה "ריאן", שירות התעסוקה וגופים נוספים, שבהם נהנים המשתתפים ממפגשי למידה חווייתיים והתנסותיים, שמשלבים הפעלות, תרגול עצמי, מטלות ואף פרזנטציות פרי עבודת המשתתפים. כל קורס מלווה על ידי רכז (רכז קורס במרכזי ריאן, רכז טכנו-פדגוגי בשירות התעסוקה), אשר עוקב אחר נוכחות המשתתפים, השתתפותם והתקדמותם, לצד מעקב אחר צרכים תעסוקתיים שעולים במהלך הקורס.

לצד הלמידה הקבוצתית, התוכנית שמה לה למטרה להוביל שינוי משמעותי בתחום ההוראה הטכנולוגית תוך יישום אמצעי הוראה חדשניים, כגון: משחקים דיגיטליים ומצגות אינטראקטיביות. חשוב לציין כי מפותח קורס דיגיטלי של התוכנית לפי רמות הספרים שפותחו בתוכנית, בשותפות עם קמפוס IL.

עבור התכנית הוקם צוות מטה מקצועי שמלווה את כל תהליך ההבניה והפיתוח, תוך התייעצות ועדכון השותפים. בין היתר, עוסק הצוות גם בפיתוח והטמעה של כלים לבקרה ולאיסוף נתונים ממוחשב לאורך הפעלת הקורסים. שותפים בצוות זה מנהלות הדרכה מהגופים המפעילים, נציגי זרוע העבודה במשרד הכלכלה והתעשייה והג'וינט, ובעלי מומחיות נוספים.¹

השפה העברית בחברה הערבית

בסקירה² של האוכלוסייה הערבית בישראל, עולה תמונת המצב הבאה: האוכלוסייה הערבית אינה אחידה במאפייניה מבחינת השכלה, השתלבות בשוק העבודה ופריסה גיאוגרפית. לכן גם הצורך בהשתלבות בעבודה אינו אחיד בקרב הקבוצות השונות. בקבוצות הגיל המבוגרות (מעל גיל 44), שיעור בעלי השכלה גבוהה נמוך יחסית, וכך גם הסיכוי להשתלב בשוק העבודה נמוך. כמו כן, סביר כי המשתתפים לקבוצה זו שולטים פחות טוב בעברית. שיעור ההשתתפות בכוח העבודה יורד מגיל 44 ומעלה. הנשים הצעירות משכילות יותר מהגברים, כאשר שיעור הבנות הזכאיות לבגרות גבוה יותר משיעור הבנים. יחד עם זאת, שיעור הנשים המשתלבות בכוח העבודה נמוך יחסית. אוכלוסיית הדרום בולטת בחולשה סוציו-אקונומית, בהשתתפות נמוכה בכוח העבודה ובהזקקות גבוהה יותר לקצבאות.

מחקרים³ הראו שקיים מתאם חיובי בין רמת הבקיאות בשפה העברית לבין סיכויי ההשתלבות בתעסוקה וגובה השכר. אי-ידיעת השפה העברית, צוינה כאחד החסמים הבולטים להשתלבות בתעסוקה. בסקירה של מכון אהרון, נמצא שבקיאות בשפה העברית בקרב האוכלוסייה הערבית הינה ברמה נמוכה מאוד. קיימים פערים מגדריים משמעותיים לטובת הגברים, בעיקר ברמת הדיבור. מתאם זה חזק יותר עם סיכויי התעסוקה של נשים. מחקרים מהשנים האחרונות, הראו שקיים קשר חיובי ומובהק בין רמת העברית של ערביי ישראל בסיום התיכון, לבין סיכוייהם להשתלב ולהצליח באקדמיה. נמצאה השפעה מובהקת של הציון בבגרות בעברית בסיום התיכון, על הסיכויים של הנשים להיות מועסקות בגילים 25-35.

מתחילת שנות ה-2000 יש ירידה חדה בשיעור תלמידי החינוך הערבי שניגשים לבגרות ב' 4-5 יחידות לימוד בעברית ועוברים את הבחינה; מ-68% בשנת 2003, ל-50% בשנת 2015, ועד שפל של 23% בשנת 2018. רק 44% מהתלמידים דיווחו על שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר. רק 22% מהמורים לעברית במערכת החינוך הערבית דיווחו שתלמידי כיתתם עומדים ברמת עברית שוטפת.

¹ מתוך: חוברת מלווה לקורסי עברית פלוס.

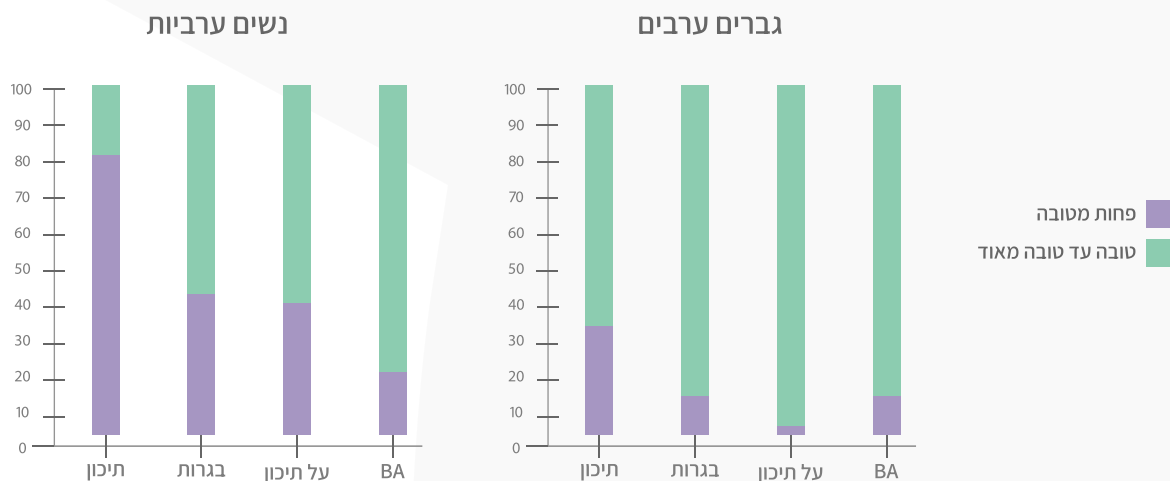
² מתוך: מיפוי תחום לימודי עברית כשפה שנייה בתכניות תעסוקה לחברה הערבית. (2017). התאחדות לחינוך מבוגרים בישראל ע"ר.

³ מקורות: תחאונ, מ' (2019). [החברה הערבית כמנוע צמיחה במשק הישראלי](#). מכון אהרון; חדאד חאג' יחיא, נ' בשיתוף אסף, ר' (2017). החברה הערבית בישראל, תמונת מצב חברתית-כלכלית ומבט לעתיד. המכון הישראלי לדמוקרטיה; מיפוי תחום לימודי עברית כשפה שנייה בתכניות תעסוקה לחברה הערבית (2017). ההתאחדות לחינוך מבוגרים בישראל ע"ר.

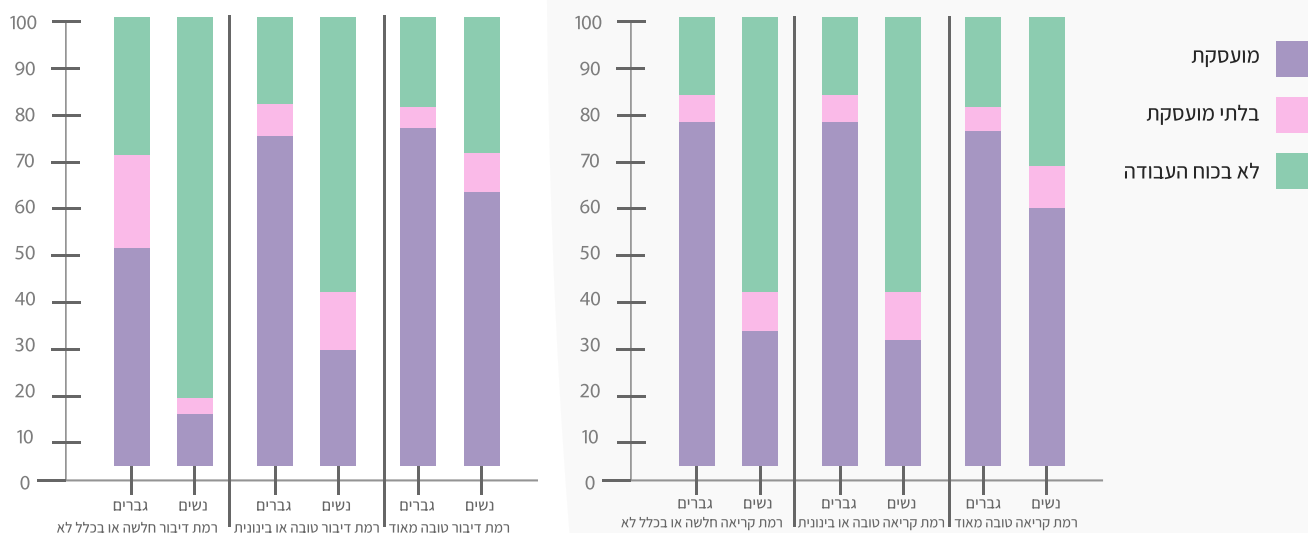
על פי עיבוד של נתוני [הסקר החברתי משנת 2016](#) של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה,⁴ ניתן לראות כי שליטה בדיבור בעברית מושפעת מרמת ההשכלה (גילאי 25-64). ראו התרשים שלהלן.

תרשים 1: שליטה בדיבור בעברית על פי רמת ההשכלה

על פי נתוני הלמ"ס⁵ ניתן לראות את המצב התעסוקתי בקרב האוכלוסייה הערבית בגיל העבודה לפי רמת קריאה ודיבור בעברית. ראו התרשים שלהלן.

תרשים 2: המצב התעסוקתי בקרב האוכלוסייה הערבית בגיל העבודה, לפי רמת קריאה ודיבור בעברית

⁴ ליפשיץ א' ותחאוכו, מ' (2018). השפה הערבית כחסם לתעסוקת נשים ערביות. מצגת מכון אהרן למדיניות כלכלית והמרכז הבינתחומי הרצליה עבור ג'וינט - תבת.

⁵ נתוני הלמ"ס, משקי בית בישראל – סקר ארוך טווח 2017.

חסמים להשתתפות עובדים ערביים בשוק העבודה:⁶

- ידיעת השפה: שליטה מועטה בשפה העברית הכתובה והדבורה.
- הזדמנויות: היכרות מוגבלת עם האפשרויות הקיימות בשוק המקומי.
- חיפוש עבודה: חוסר ידע וניסיון מועט.
- רשתות חברתיות: שימוש מופחת, בעיקר בתחום התעסוקה.
- הערכה עצמית וביטחון עצמי: נמוכים.
- קונפליקט זהותי: מעכב השתלבות בחברה הישראלית.
- תשתיות: לא מפותחות ביישובים הערבים, ואף אינן מותאמות לצרכי החברה הערבית.
- פערי ידע: נוצרים בעיקר כתוצאה מחוסר התאמה של תכני הלימוד במערכת החינוך בחברה הערבית, לצרכי שוק העבודה המודרני.
- משבר אמון מתמשך: מוביל לחוסר אמון בתהליכי הגיוס של חברות ישראליות.

בנוסף,⁷ ניתן לציין חסמים של מעסיקים יהודיים להעסקת עובדים ערביים, ביניהם:

- דעות קדומות.
- פערי תרבות: חוסר הבנת השפה והתרבות הערבית.
- פרקטיקות גיוון: עלולות לייצר רתיעה של מועמדים ערבים – אינן מובנות למועמדים מהחברה הערבית.
- הליכי מיזוג גיוס: אינם מוכוונים או מותאמים-תרבותית למיזוג מועמדים ערבים.
- אפליה ופחד: על בסיס מוצא לאומי.

בבחינת גורמים מרכזיים לבעיית השליטה בשפה העברית,⁸ ניתן לציין:

- **מערכת החינוך:** בישראל מונהגות 4 מערכות חינוך מופרדות, כאשר אחת מהן היא מערכת החינוך הערבית, שההוראה בה מתנהלת בערבית. הנתונים מדגישים את החשיבות של רכישת השפה העברית במסגרת מערכת החינוך. קיימים אמנם מורים דוברי ערבית המלמדים עברית, אך איכות ההוראה נתונה בסימן שאלה.

⁶ ישיב, ע' וקסיר (קלינר), נ' (2018). כלכלת החברה הערבית בישראל. בתוך: "אורות וצללים בכלכלת השוק – המשק הישראלי 1995 – 2015". בעריכת אבי בן בסט, ראובן גרונאו ואסף זוסמן. מכון פאלק, האוניברסיטה העברית. וק, וייס, א' (2019). תמונת מצב המדינה – תרשימים בנושאי חברה וכלכלה בישראל. מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל.

⁷ כנ"ל.

⁸ מתוך: אלחאג', 1996; (Abu-Saad, 2004).

- **היעדר מגע חברתי עם החברה הישראלית דוברת העברית:** רוב הערבים בישראל גרים ביישובים ערבים, שבהם השפה השולטת היא ערבית, והמגע עם החברה דוברת העברית כמעט אינו קיים. הריחוק מעצים גם תחושות של ניכור, ואלה מפחיתות את המוטיבציה ללימוד השפה העברית. כל אלה הופכים לחסמים, כאשר גברים ונשים ערבים מגיעים לגיל ההשתלבות בתעסוקה.
- **ערוצי תקשורת:** גם לתכנים ולתוכניות בערוצי התקשורת המסורתיים והחדשים, יש משנה חשיבות בתחום זה. מן הראוי שהללו יפנו לעולם התוכן של צעירות וצעירים ערבים, וישלבו תכנים בשפה העברית. כיום, רוב המשפחות הערביות מעדיפות לצפות בערוצי טלוויזיה בשפה הערבית, ואילו צעירות וצעירים רבים צורכים בדרך כלל תוכן ברשתות החברתיות בשפה הערבית, משום שאין תכנים בעברית שפונים אליהם.
- **אתגרים טכנולוגיים:** עם ההתקדמות של שוק העבודה, ניכר הפער בין הערבים ליהודים במיומנויות ובכישורים המסייעים להשתלבות בתעסוקה; היעדר שפה עברית ברמה טובה מונע פיתוח מיומנויות וכישורים אלו. לצד אוריינות דיגיטלית נמוכה, נציין גם תשתיות אינטרנט וסלולר חלשות.
- **אתגרים בשימוש בשפה:** השוני בין השפות מוביל לבלבול בין אותיות, לטעויות בין זכר ונקבה, לשימוש שגוי בפועל ובבניינים, לחוסר התאמה בין חלקי המשפט, לשימוש שגוי בזמנים ולשימוש שגוי במילות יחס.
- **היעדר תוכניות מותאמות:** ניתן לראות חוסר התאמה תרבותית של התכנים הקיימים וחוסר בסטנדרטים בתחום הוראת עברית כשפה שנייה. סקירה של תוכנית וקורסים להוראת העברית העלתה את הפערים הבאים:⁹
 - אין אחידות בהיקפי לימוד קורסי העברית בתכניות התעסוקה (ההמלצה המקצועית היא בין 180 ל-200 שעות לרמה לפחות, בשעה שיש תכניות שמעבירות 30 שעות בלבד!
 - הגדרה לא אחידה של רמת השליטה בעברית, שאינה מבוססת על מבחן סטנדרטי, מצב שיוצר קבוצות למידה לא הומוגניות וקושי בבדיקת העלייה בשיפור השפה.
 - כל מורה לעברית מביא את התכנים שהוא רגיל אליהם; ללא התחשבות בהתאמות תרבותיות נדרשות, וללא התאמה לרמת המשתתפים.
 - תכני הלימוד "מיובאים" מאולפנים ללימוד עברית עבור עולים, ובמקרים מסוימים אף נלקחים תכנים מספרי ילדים.
 - מורים המלמדים קורסי עברית, שאינם מומחים בתחום, ואינם מודעים לצרכים ולמאפיינים של החברה הערבית, ובעלי היכרות מועטה עם שוק העבודה.

⁹ מתוך: מיפוי תחום לימודי עברית כשפה שנייה בתכניות תעסוקה לחברה הערבית (2017). ההתאגדות לחינוך מבוגרים בישראל ע"ר.

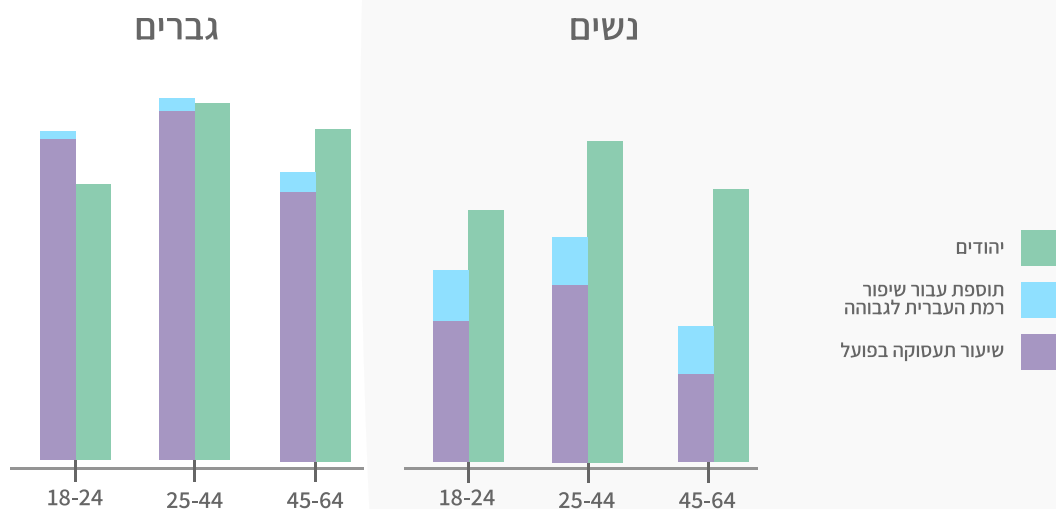

בשנת 2017, הזמין הג'וינט מההתאגדות לחינוך מבוגרים, מיפוי של תחום לימודי עברית כשפה שנייה בתכניות תעסוקה לחברה הערבית. מתוך המלצות המיפוי:¹⁰

אחת ההמלצות המובהקות של תוצאות המיפוי, היא הצורך בפיתוח מודל מובנה ואחיד שישתמש בכל הידע הרב שנצבר בעולם ובארץ, בשדה למידת המבוגרים, והוא ישמש את כל המרכזים בתחום לימודי העברית בתעסוקה. כמו כן, בין ההמלצות הנוספות, חשוב להכיר את האוכלוסייה על מאפייניה והשונות בתוכה, על מנת ליצור מודל מותאם תרבות, העונה לצרכים הדיפרנציאליים של האוכלוסייה, הן מבחינת היקף השעות, המורים, הכלים, חומרי הלימוד והתכנים. למערכת ולשירותי המעטפת מקום נכבד בהצלחת התוכנית. הליווי האישי הניתן למשתתפים לאורך כל התכנית, מהווה גורם חשוב המקדם את האוכלוסייה לרכישת השפה ולהשתלבות בעולם העבודה.

במחקר של המכון הישראלי לדמוקרטיה,¹¹ התבצע ניתוח של שיעור התעסוקה הממוצע, עם התחזית לעלייה בעקבות שיפור בשפה העברית. ראו התרשים שלהלן:

תרשים 3: ניתוח שיעור התעסוקה הממוצע, עם התחזית לעלייה בעקבות שיפור בשפה העברית

במחקר נוסף בוצע עיבוד [לסקר ארוך טווח למשקי הבית בישראל של הלמ"ס](#), להערכת התוספת הצפויה לתוצר לאור שיפור רמת העברית. ראו התרשים שלהלן.

¹⁰ מתוך: מיפוי תחום לימודי עברית כשפה שנייה בתכניות תעסוקה לחברה הערבית (2017). ההתאגדות לחינוך מבוגרים בישראל ע"ר, עמ' 40.

¹¹ מחקר מדיניות 161 תכנית אב לקידום תעסוקה בחברה הערבית, ד"ר נסרין חאג' יחיא, המכון הישראלי לדמוקרטיה, יולי 2021.

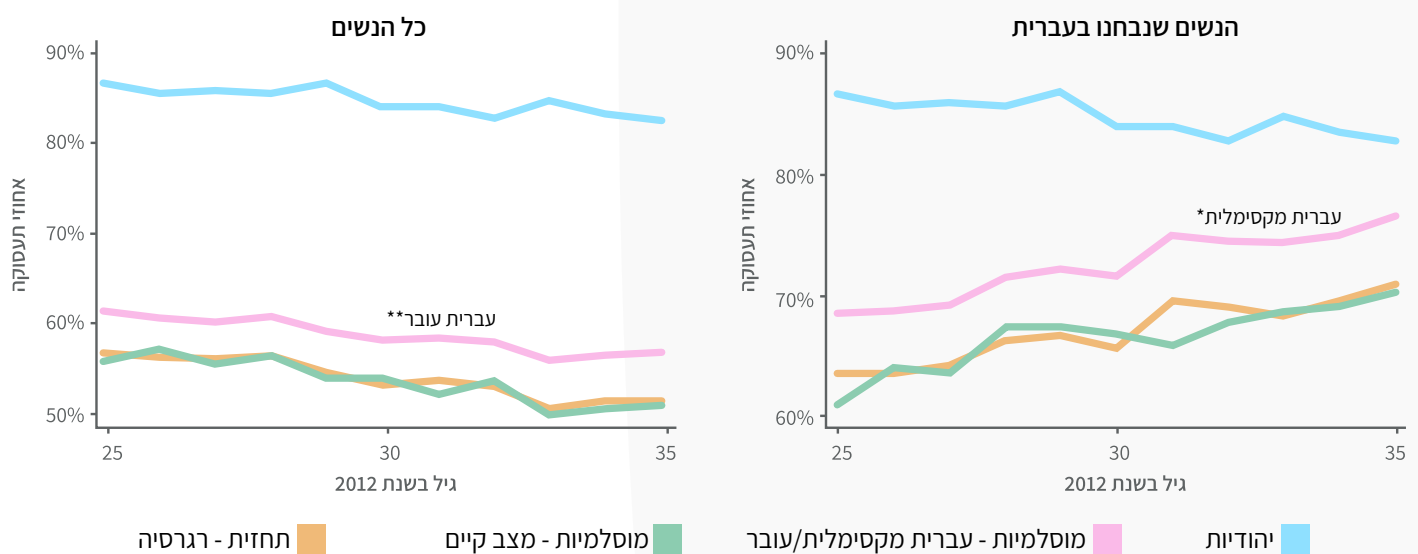
טבלה 1: התוספות לתוצר המתואמות עם שיפור רמת העברית הדבורה לגבוהה, במיליוני ש, גברים ונשים, לפי טווחי גיל

מבוגרים 45-65		גילאי עבודה עיקריים 25-44		צעירים 18-24		
עליית שיעור התעסוקה	עליית שכר העובדים הקיימים	עליית שיעור התעסוקה	עליית שכר העובדים הקיימים	עליית שיעור התעסוקה	עליית שכר העובדים הקיימים	
340.4	391.5	274.2	477.6	-13.2	196.8	גברים
164.8	36.9	379.4	138.4	113.1	45.6	נשים
405.2	428.4	653.7	616	102.7	221.7	סה"כ

מקור: עיבודי החוקרים לסקר משקי הבית בישראל של הלמ"ס, 2012-2017.

ישנה קורלציה בין שליטה בעברית לתעסוקה של נשים ערביות. ניתוח שיעור המועסקות עפ"י שליטה בדיבור בעברית, בגילאי 25-64, מתוך הסקר החברתי 2016, הראה כי 57% מהן שולטות בדיבור, ו-18% מהן אינן שולטות בדיבור. ניתן לראות את הערכת החוקרים לגבי העלייה באחוזי התעסוקה בקרב נשים מוסלמיות, אם יוסר מחסום השפה.¹²

תרשים 4: הגידול בתעסוקת הנשים המוסלמיות אם יוסר חסם השפה

*עברית מקסימלית = אם נביא למקסימום את הציון של הנשים שניגשו לבגרות בעברית.
**עברית עובר = אם נגרם לכל הנשים לגשת לבגרות בעברית ולעבור אותו.

¹² ליפשיץ א' ותחאוכו, מ' (2018). השפה הערבית כחסם לתעסוקת נשים ערביות. מצגת מכון אהרן למדיניות כלכלית והמרכז הבינתחומי הרצליה, עבור ג'וינט - תבת.

צירי הפעולה של תהליך הפיתוח

לאחר תהליכי מחקר ומיפוי שהעלו את הנתונים שהוצגו לעיל, ובהתאם לתוכנית האסטרטגית של ג'וינט – תבת ביחס לתעסוקת ערבים, החלו בשנת 2017 בפיתוח תוכנית "עברית פלוס", שמטרתה להקנות את השפה העברית הכתובה והדבורה, לאוכלוסייה הערבית שאינה דוברת עברית, ולהעניק ידע ומיומנויות בתחום התעסוקה. כל זאת, תוך התאמה תרבותית ותעסוקתית, שילוב מרכיבים דיגיטליים, וכישורים המותאמים לעולם העבודה המשתנה.

להלן צירי הפעולה שנבחרו בתהליך הפיתוח:

- סטנדרטיזציה של חומרי הלימוד ועדכון שוטף שלהם
- פיתוח והכשרת מורים להוראת התכנים שפותחו
- פיתוח כלי מיון והערכה
- יצירת כלים דיגיטליים ללימוד ולתרגול השפה
- הנגשה של התוכנית לאוכלוסיית היעד באמצעות שיתופי פעולה
- פיקוח על תכני ההוראה ורמתם בגופים המפעילים את תוכנית "עברית פלוס"

הקורסים הראשונים של תוכנית "עברית פלוס" החלו בינואר 2019 במרכזי ריאן, בפריסה ארצית רחבה. הלמידה מתקיימת בקבוצות קטנות של עד 25 משתתפים, בהובלה של מורה שברשותו החומרים המקצועיים הנלווים: מצגות לכל ימי הלימוד ומדריך למורה לכל רמה. הלמידה מתקיימת בפועל החל מיומיים ועד ארבעה ימים בשבוע, כל יום כולל 4 שעות לימוד אקדמיות (שעה אקדמית מוגדרת כ-45 דקות).

התוכנית במספרים: 13

תרשים 5: ההצלחות שלנו

¹³ הנתונים והשקפים מתוך מצגת התוכנית שהוצגה בכנס, וכן מצגות שהוצגו בוועדת היגוי של התוכנית בתאריך 7.12.21.

ממדי הצלחה לתוכנית "עברית פלוס":

40,000 משתתפים בתוכנית בכל שנה. מתוכם, לפחות 70% יסיימו בהצלחה את הקורס, קרי יעברו את מבחן הרמה המסכם. זהו החזון שהציבה זרוע העבודה. על מנת לממש חזון זה, יש להרחיב את הפעלת התוכנית לגופים רבים ברחבי הארץ. ראו בתרשים הבא, מטרות עתידיות נוספות של התוכנית.

תרשים 6: מה הלאה? מטרות עתידיות נוספות של התוכנית

מעסיקים

שיפור העברית בתהליך העבודה

40,000 החזון

פוטנציאל להגיע ל-40-50 אלף משתתפים בשנה

תכני לימוד מקצועיים

פיתוח תכני לימוד עברית מותאמים למקצועות ופרופסיות ספציפיות

הפעלה בגופים נוספים

עשרות תוכניות תעסוקה, מוסדות אקדמיים, רשויות מקומיות וארגוני חינוך יכולים ליהנות מהתוכן שפתוח

קורסים דיגיטליים

שותפות אסטרטגית עם ישראל דיגיטלית: 4 קורסים דיגיטליים מלאים שמאפשרים למידה עצמאית מרמה א' עד ד'

יחודיות התוכנית

1. התבססות על מדרגים בינלאומיים

תוכנית "עברית פלוס" יוצרת סטנדרט עדכני בלימודי עברית כשפה שנייה, תוך התבססות על מדרגים בינלאומיים¹⁴ לשליטה בשפה שנייה. המדרגים הבינלאומיים מאפשרים מסגרת התייחסות אירופית, מתוך מטרה לייצר אחידות בקני המידה בהערכת המשתתפים, ובהתאמה לדרכי המדידה המקובלות כיום בתחום זה בעולם.

2. יצירת שותפות בין מגזרית אסטרטגית

התוכנית יצרה, לראשונה, שותפות בין-מגזרית אסטרטגית, עם מגוון שחקנים הפועלים בתחום, ביניהם: זרוע העבודה במשרד הכלכלה, המפעילים של מרכזי ריאן, אלפנאר ובעצמי, ושירות התעסוקה, מומחי תוכן בתחום הוראת העברית ועוד. שותפות זו מאפשרת התבוננות רחבה על הבעיה החברתית המורכבת של שילוב האוכלוסייה הערבית בשוק העבודה. נוסף על כך, השותפים מתואמים ביניהם בהפעלת התוכנית ובמחויבות אליה, וכן בהערכה משותפת של התוצאות. כל אלו מסייעים לקידום תהליך של שינוי בתחום תעסוקת חברה ערבית.

3. מעטפת מקצועית כוללת

במסגרת התוכנית, פותחו חומרים מקצועיים רבים העומדים לרשות המשתתפים והמורים. התוכנית כוללת ספרי לימוד, המחולקים לרמות למידה מקובלות, בהתאם למדרג הבינלאומי. לצד ספרי הלימוד, פותחו מצגות ומדריכים עבור המורים, וכן מאגר מבחנים לכל רמה. פותח מסלול לימודים עבור משתתפים ערבים שאינם אוריינים (פיילוט ראשון התקיים בנובמבר 2021).

המורים בתוכנית, עוברים מיון והכשרת מורים ייעודית, בה הם רוכשים את התפיסה המקצועית החדשנית ועקרונות הלמידה, מכירים את מסלול הלימודים, ולומדים בעצמם את חומרי הלימוד העומדים לרשות המשתתפים ולרשותם. לאורך ההוראה בתוכנית, מקבלים המורים ליווי מקצועי-פדגוגי מהצוות המוביל של התוכנית, ומשתתפים בימי השתלמות מקצועית. המורים שותפים לקהילת מורים, המהווה מקום להתייעצות וללמידת עמיתים מתמשכת.

לטובת בעלי התפקידים בגופים המפעילים את התוכנית, פותחו מדריכים ייעודיים המציגים את התפיסה המקצועית ומפרטים את מרכיבי התפקיד שלהם בהצלחת התוכנית.

¹⁴ סטנדרט האירופאי CEFR לדירוג רמת השליטה בשפה.

4. התאמה למשתתפים דוברי שפת אם ערבית, מבחינה לשונית ותרבותית (היבט פדגוגי)¹⁵

ספרי התוכנית, הנקראים "אל העברית", עוסקים בתכנים אישיים ואוניברסליים, וכן בתכנים הנוגעים לחברה הכללית והם מכווני תעסוקה. נושאים אלה הם גורמי עניין המושכים את המשתתפים "לפעול בשפה". המשתתפים עוסקים ב"מה", ולא ב"איך", ובדרך זו הם מפתחים מיומנויות לשוניות בארבע אופנויות השפה – קריאה, האזנה, דיבור וכתיבה.

התוכנית פותחה מתוך היכרות עם הדמיון והשוני בין השפה העברית לשפה הערבית, ומה עלול לבלבל או להכשיל משתתפים דוברי ערבית. יש בתוכנית דגש על השינוי, על הדלתא הנדרשת כדי ללמוד עברית, כאשר הבסיס השפתי של המשתתפים הוא השפה הערבית.

הנושאים הלשוניים נמצאים 'מתחת לפני השטח', כשהם **מסודרים ומדורגים מאוד**. דירוג זה חיוני ביותר, והוא נבנה על סמך היכרות מעמיקה עם הוראת העברית כשפת אם וכשפה נוספת, מתוך התייחסות לערבית, על בסיס דידקטיקה ופדגוגיה חדישים, ומתוך היכרות עם החברה הערבית. הלמידה בנויה כך שהמשתתף יכיר את רוב רובו של הנלמד, ויידרש ללמוד מילה חדשה או פועל חדש. כך יש למשתתפים תחושה גבוהה של הצלחה ומסוגלות, לצד אתגר לימודי שנתפס כאפשרי מבחינתם.

5. למידה התנסותית וחוויתית

השיטה ההדרגתית תומכת גם באחד העקרונות החשובים ביותר בלמידת שפה, והוא **התרגול**. ההדרגתיות מאפשר תרגול רב ומגוון, המקיף את כל אופנויות השפה הנדרשות: קריאה, האזנה, דיבור וכתיבה.

הלמידה מתקיימת בקבוצות של עד 25 איש, והמשתתפים **פעילים** לאורך השיעורים. כולם צריכים לדבר (מהרגע הראשון), להציג פרזנטציות, לקרוא (לא המורה קורא אלא כולם, בקריאה מונחית), ולכתוב. גם השיעור פעיל, דבר יוצא מתוך דבר, יש הקשר, יש המשכיות.

החומרים למשתתפים ולמורים בנויים כך שהמורה מודע לנושאים הלשוניים הנלמדים בכל יחידה ובכל סעיף, אך הוא אינו מסביר אותם. המורה "מדבר" את הנושאים, וגורם למשתתפים להשתמש בהם בתוך הקשר ובצורה תקשורתית. לאחר ההתנסות, מדברים על הנושא הלשוני שתורגל. בכל פעם ישנה תוספת קטנה, וכך נבנה הידע.

במסגרת ההתנסות מתקיים **חיזוק מיומנויות למידה שונות**, כגון, המרת טקסט לטבלה ולהיפך, איתור מידע מתוך טקסט, כתיבת דעה אישית. מיומנויות אלו מחייבות את המשתתף לעשות שימוש מגוון בשפה, לא רק לשנן טקסט או להכיר מבנה של פועל מסוים.

¹⁵ מבוסס על סיכום של ד"ר יהודית גולן בן אורי, מפתחת ראשית.

6. הוראה בהקשר תקשורתי ותעסוקתי

ההוראה הינה בהקשר תקשורתי ויישומי, תוך התייחסות לקשרים יום יומיים בין אנשים. למשל, במסגרת התוכנית לומדים המשתתפים כיצד לכתוב אי-מייל או וואטסאפ בעברית, כך שיוכלו להשתמש בכך בחיי היום יום. בנוסף, המשתתפים מתנסים בכלים דיגיטליים, כגון, משחקים אינטראקטיביים, צילום עצמאי של פרזנטציות בעברית וכד'.

ההוראה בתוכנית משלבת את מודל I Pro 2.0, מודל מארגן לכישורי עולם העבודה המשתנה. המודל פותח במסגרת מיזם כישורים לאומי בהובלת ג'וינט – תבת, בשיתוף עם זרוע העבודה במשרד הכלכלה. המודל פותח לאור הצורך לעדכן את הידע והכלים לאבחון, להתאמה ולפיתוח הכישורים בתוכניות התעסוקה, לפי מגמות השינוי בשוק העבודה. כך, תוכנית "עברית פלוס" משלבת פיתוח ואימון של מיומנויות ויכולות, שיסייעו למשתתפים להשתלב בשוק העבודה, תוך כדי לימודי השפה העברית.

תמונה 1: סיכום החוויה של אחת המשתתפות בתוכנית

ערב טוב,
מתנצלת על השעה המאוחרת.
סיכום של חוויה שחווייתי במהלך כמה חודשים:
נרשמתי לסדנה של לימוד עברית בכדי למצוא עבודה ולהתפתח, במהלך הסדנה למדתי הרבה דברים והכי חשוב הוא ביטחון עצמי, שאפשר לי לגאות בעצמי ושהכל אפשרי ולא לשים קיר מול העיניים ולהגיד קשה, תמיד צריך לנסות ולא להתייאש.... מאורית למדתי הרבה דרכים שעזרו לי לרשום לכל משרה שאני חושבת שהיא רלוונטית לי.
למדתי איך לכתוב קורות חיים שיאפשרו להתקבל מהר לעבודה.
חוץ מכל שנזכר למעלה, הפכנו לחברות, ספרנו על עצמנו, ילדים, הורים, עבודה ... בסופו של דבר המון תודות לך ולאורית על התמיכה והעזרה.

✓ 12:25

פרק ב: מרכיבי תוכנית "עברית פלוס"

תוכנית "עברית פלוס" מבוססת על פיתוח תכנים מותאמים לחברה הערבית, הכוללים: תהליך מיון (מבחני מיון וריאיון אישי), ספרי "אל העברית", מדריך למורה, מבחנים להערכת הלמידה ומצגות תואמות. כלל התכנים הללו מפותחים, גם לקורס דיגיטלי שפותח בשיתוף עם קמפוס IL, שיהיה נגיש וזמין למשתתפים.

במטרה להפעיל את התוכנית על פי העקרונות הפדגוגיים והתפעוליים הרצויים, פותחה הכשרה ייעודית למורים ללימוד עברית כשפה שנייה, על פי התפיסה והחומרים של התוכנית.

התוכנית פועלת במרכזי ריאן ובלשכות של שירות התעסוקה. בעלי התפקידים בגופים המפעילים הם שותפים מלאים להפעלה מוצלחת של התוכנית; הם מלווים את המשתתפים (ואת המורים) לאורך כל הקורס, החל מתהליך המיון, ועד לקבלת התעודה, ואחר כך מלווים את המשתתפים גם בתהליכי השתלבות בשוק העבודה. לאור זאת, פותחו חומרים וכלים ייעודיים להדרכה והכוונה של שותפים אלה בהפעלת התוכנית, כחלק בלתי נפרד מצוות התוכנית. תיאור מפורט של בעלי התפקידים והפעלת התוכנית, מופיעים בפרק ג.

בפרק הנוכחי נתאר לעומק את המרכיבים הללו:

1. פיתוח תוכן להוראת עברית כשפה שנייה
2. הכשרת מורים ייעודית להוראת התוכנית בחברה הערבית
3. תוכנית "עברית פלוס" בקמפוס IL – המיזם הלאומי ללמידה דיגיטלית

פיתוח תוכן להוראת עברית כשפה שנייה

א. הבסיס לתפיסה הפדגוגית של התוכנית

הפיתוח של תוכנית "עברית פלוס" מבוסס על מדרגים בינלאומיים לשליטה בשפה שנייה,¹⁶ ועל תוכנית הלימודים להוראת העברית של משרד החינוך – המחלקה לחינוך מבוגרים. המדרג בנוי כסולם ההערכה המתמקד בארבע מיומנויות – כתיבה, הבנת הנשמע, דיבור והבנת הנקרא. נקודת המוצא היא התקשורת הבין-אישית בין המשתתף וסביבתו – המורים, המשתתפים האחרים ודוברי השפה. על בסיס רמות הלמידה של המדרג, פותחו תהליך המיון, ספרי התוכנית וכלל החומרים הייעודיים.

בטבלה שבתרשים שלהלן מפורטות רמות הלמידה שמציע המדרג הבינלאומי, ומרוכזים בצורה מתומצתת ההישגים המצופים מהמשתתפים בכל מיומנות, על פי הרמות השונות. ניתן לראות שהדגש הינו על התפקוד היום יומי של המשתתף והקשר עם הסביבה. חשוב לציין כי הטבלה מפרטת את יכולותיו של המשתתף בסוף הלמידה של כל רמה.

¹⁶ [סולם הערכה למיומנויות תקשורתיות למשתתפי עברית](#), תורגם על ידי ביה"ס לתלמידים מחו"ל ע"ש רוטברג, האוניברסיטה העברית בירושלים, על בסיס מדרג CEFR לשפות.

טבלה 2: החלוקה לרמות א'-ו' בעברית
(החלוקה לרמות הינה חלוקה בינלאומית ושיטתית)

רמה א'	רמה ב'	רמה ג'	רמה ד'	רמה ה'	רמה ו'
דיבור	שיחה קצרה בנושא יומיומי	שיחה קצרה יומיומית והבעת דעה פשוטה	הצגת סיפור קצר והתבטאות בנושאים אקדמיים	דיבור שוטף יחסי עם דובר ילידי ובדיונים בנושאים מוכרים	דיבור בקלות ואף ניהול שיחה במגוון נושאים אישיים ומקצועיים
האזנה	הבנה של שאלות פשוטות בדיבור איטי	הבנה של שיחות יומיומיות פשוטות בקצב רגיל עם חזרות	הבנה ללא מאמץ של שיחות יומיום פשוטות וסיפורים בהגייה ברורה	מעקב אחר שיחות ודיונים בשפה רגילה ללא סלנג ושידורים רגילים	הבנה כמעט מלאה של דיבור בכל נושא מחשי או מופשט
כתיבה	כתיבה בסיסית בנושא יומיומי	כתיבה בעלת תוכן עובדתי או טיעון פשוט	כתיבת טקסט המציג נקודות מבט שונות	כתיבת טקסט בהיר של טיעונים	פירוט ונימוק של טיעונים באופן שיטתי
קריאה	טקסט של 100 מילים	טקסט של 200 מילים	טקסט של 300 מילים	טקסט של 400 מילים	קריאת סוגים שונים של טקסטים בקלות יחסית

תוכנית "עברית פלוס" כוללת ארבע רמות למידה, בהתאמה למדרג הבינלאומי. לרמות ה' ו-ו' של המדרג הבינלאומי, לא יפותחו לימודיים ייעודיים עבור משתתפים ערבים. לכל רמה יש חומרי למידה ייעודיים: ספר לימוד "אל העברית" המיועד למשתתפים, מדריך למורה, מצגות, מבחנים שוטפים (חלקם דיגיטליים) ומבחני סיום רמה (חלקם דיגיטליים). כל החומרים מתאימים לדגמי ההוראה השונים – מקרוב, מרחוק והיברידי. כל רמה מותאמת ל-200 שעות לימוד אקדמיות.

במהלך הפיילוט של התוכנית, פוצלה רמת למידה א'. במרכזי ריאן פיצלו אותה לשני חלקים: מתחילים ומתקדמים. בכל חלק 90-100 שעות לימוד אקדמיות. הפיצול הותאם לצרכי המשתתפים, וההדרגתיות הנוספת סייעה לרתימת המשתתפים לרמות ההמשך. ספרי הלימוד של רמה א' ורמה ב', פוצלו לשני כרכים, והצוות המקצועי הוסיף מבחנים וחומרי הוראה בהתאמה לפיצול. בשירות התעסוקה פיצלו את הרמה באופן הבא: 16 שעות המיועדות להביא את המשתתפים למסוגלות להשתתף ברמה א' מתחילים. לאחר מכן רמה א' מתחילים, כוללת 120 שעות לימוד, ורמה א' מתקדמים כוללת אף היא 120 שעות לימוד.

ב. תהליך מיון המשתתפים

תהליך המיון של מועמדים לקורסי "עברית פלוס" כולל מספר שלבים, כאשר המטרה העיקרית היא מיון מדויק ככל האפשר, על פי רמת השליטה בשפה, ושיוך המשתתפים לקבוצות למידה הומוגניות. החלוקה לקבוצות למידה הומוגניות, מבחינת רמת השליטה בשפה, תסייע להצלחה של כל אחד ואחת מהמשתתפים בה.

תהליך המיון¹⁷ ממיין את המשתתפים, נכון לזמן כתיבת התדריך, לארבע רמות: א' מתחילים, א' מתקדמים, ב' ו-ג'. התהליך כולל שלושה חלקים:

1. מבחן מתוקשב: כולל טופס למועמד וטופס לבוחן. קיימת גם גרסה להדפסה.
2. ריאיון אישי: דף ייעודי לבוחן, הכולל שאלות ברורות ומחונן עם תשובות מצופות.
3. כתיבת חיבור בעברית: כולל דף למועמד ומחונן לבוחן – למועמדים לרמה א' מתקדמים והלאה.

מבחן המיון המתוקשב הינו הבסיס למיון. החיבור והריאיון מיועדים לאישוש תוצאותיו. רצוי שהמועמד ייבחן בשני מפגשים; במפגש הראשון יעשה את המבחן המתוקשב, ובשני יעבור ריאיון ויכתוב חיבור.

במרכזי ריאן מנהלים את התהליך הרכזים. הם נמצאים בקשר רציף עם המועמדים, ומזמינים אותם למפגשים במרכז. הרכזים מבצעים את תהליך הרישום של המועמדים, ומכניסים אותם למבחן המתוקשב, המהווה את השלב הראשון של התהליך. לאחר מכן מתאמים להם את המפגש השני, בתיאום עם מורה לעברית, שיבצע את הריאיון האישי ואח"כ יבדוק את החיבור.

בשירות התעסוקה, תהליך המיון מנוהל ברמה ארצית על ידי הצוות הפדגוגי – מנהל קורסי "עברית פלוס" ברמה ארצית, שהוא גם מנחה פדגוגי, ויועץ פדגוגי של שירות התעסוקה. ההערכה של שירות התעסוקה היא כי תהליך מיון מוקפד זה הביא למיעוט נשירה של משתתפים, לשביעות רצון גבוהה, ולמספר מסיימים גבוה בקורסים שהם הפעילו. תיאור תהליך המיון מופיע בפרק ג, המתייחס להפעלת התוכנית.

1. מבחן מתוקשב

המבחן המתוקשב מחולק לחמישה חלקים:

1. בחלק הראשון יש 25 שאלות הבדקות שליטה ברמה א' מתחילים.
2. בחלק השני יש 25 שאלות, הבדקות שליטה ברמה רמה א' מתקדמים.
3. בחלק השלישי יש 25 שאלות, הבדקות שליטה ברמה ב'.
4. בחלק הרביעי יש 25 שאלות, הבדקות שליטה ברמה ג'.
5. בחלק החמישי יש 7 שאלות הבדקות שליטה ברמה ד'.

¹⁷ מבוסס על דבריה של ד"ר יהודית גולן בן-אורי, כותבת ראשית.

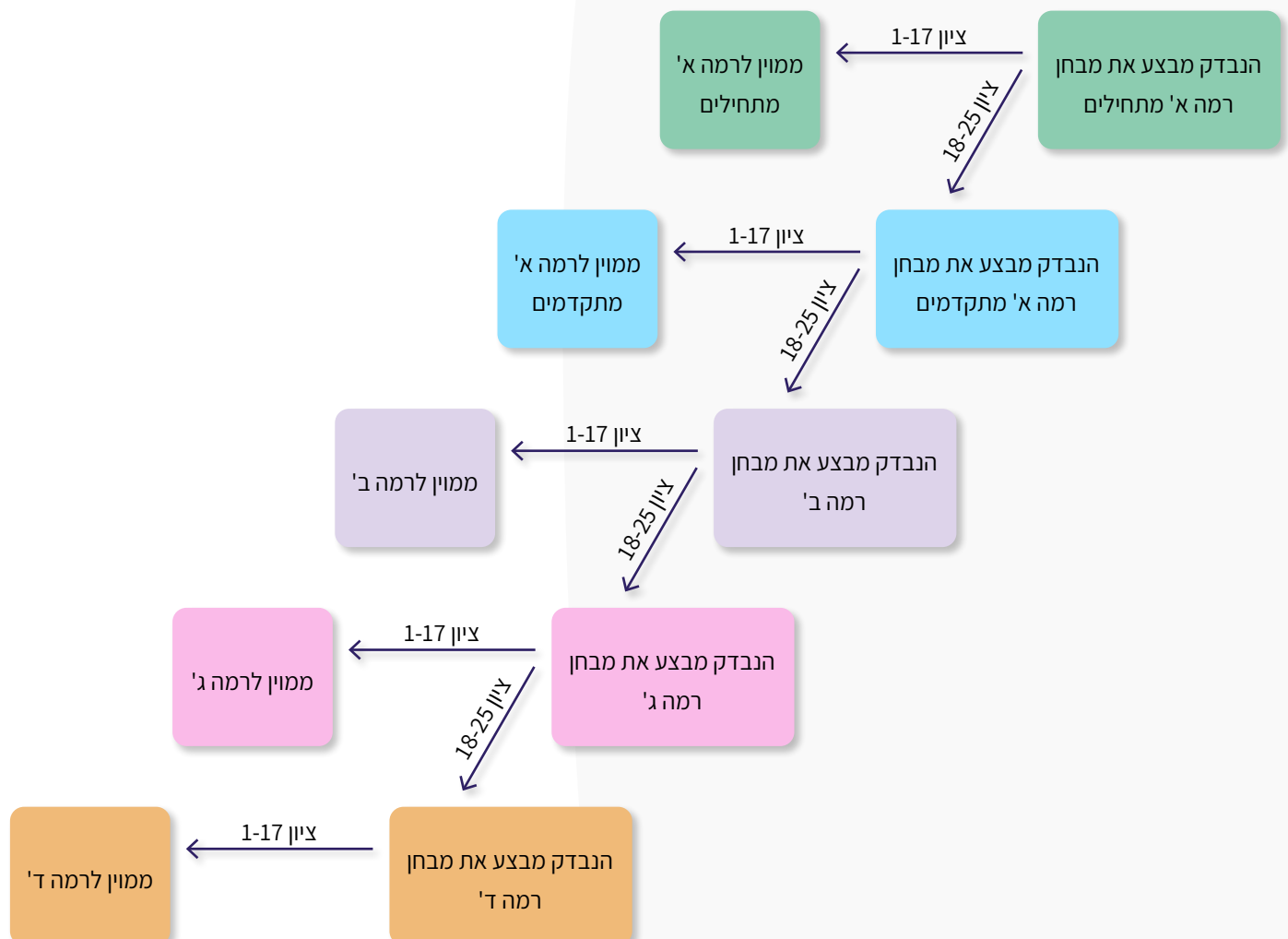
על פי הניקוד שמתקבל במבדק לכל רמה, ניתן להגדיר את רמת השליטה בשפה העברית של הנבדק:

- ציון של 1-17 נקודות במבדק, משמעותו היא שהמשתתף משויך לרמה המוגדרת לאותו חלק.
- ציון של 18-25 נקודות במבדק, משמעותו היא שהמשתתף רשאי לעבור למבדק הבודק את הרמה הבאה.

דוגמה: משתתף שקיבל ציון 15 במבדק רמה א' מתקדמים, ישובץ לרמה א' מתקדמים. במידה והמשתתף קיבל ציון של 18 באותו מבדק, אזי יהיה רשאי לעבור למבדק של רמה ב'. במידה ויקבל ציון מתחת ל-17 הוא ישובץ לרמה ב', אך במידה ויקבל 18 ומעלה, הוא יעבור למבדק של רמה ג', וכן הלאה.

ראו התרשים שלהלן, להסבר השיוך לרמת הקורס.

תרשים 7: השיוך לרמת הקורס

אופן ביצוע המבחן המתוקשב:

- המועמד יבצע את המבדק אך ורק במרכז התעסוקה. במקרים חריגים יתאפשר ביצוע המבדק מרחוק (למשל בתקופת הקורונה).
- מומלץ לקבוע ימי מבדקים מרוכזים, ולוודא שיש חדר מחשבים זמין.
- על רכז / משגיח להיות נוכח בזמן המבדק, ולכל אורכו.
- בזמן המבדק יאסר שימוש במילונים, תוכנות תרגום ואפליקציות ללימוד שפה.
- במקרים חריגים, ניתן לבצע את המבדק באמצעות הטלפון הנייד, תוך פיקוח מצד הרכז, וזאת מכיוון שהשימוש בטלפון מאפשר מעבר בין אפליקציות שונות, דבר שעלול לשבש את הנתונים. כמו כן, מומלץ להחזיק את הטלפון בצורה אופקית על מנת לקבל תצוגה מיטבית של המבדק עבור הנבדקים.

המבחן המתוקשב נמצא בפלטפורמת קמפוס IL, ואפשר לגשת אליו (לאחר הרשמה לקמפוס) באמצעות [הקישור הבא](#).

רכזים, רכזי הדרכה ומנהלים, שמעוניינים לקבל הרשאה לראות את התוצאות ולשלוח את המבחן המתוקשב לרשימות תפוצה – אנא פנו לגוף שמפעיל את המעטפת המקצועית, חברת דיאלוג.

2. ריאיון אישי

הריאיון הוא כלי עזר למבדק רמה, אשר מטרתו לבדוק את רמת הדיבור והבנת הנשמע של המשתתף, ובאמצעותו ניתן לתקף את רמת המשתתף שהתקבלה מתוצאות מבדק הרמה הממוחשב. יש לבדוק את הריאיון בזיקה לחלקים האחרים, ובעצם ניתנת כאן לבוחן אפשרות לדייק את התוצאות של המועמד.

השאלון בנוי כשאלון מדורג: השאלות הראשונות (1 – 4) מיועדות למיין בין רמה א' לרמה ב', והשאלות הבאות (5 – 7) מיועדות למיין בין רמה ב' לרמה ג'.

מהלך הריאיון:

- בכל שאלה בודקים נושא אחד או שניים מבין מספר נושאים: אוצר מילים, שטף, פועל, תחביר.
- בכל נושא יש מספר היגדים. במהלך הריאיון על המראיין לבחור מה מתאים יותר ולסמן אותו.
- שואלים את המראיין את השאלות לפי הסדר, עד הנקודה שבה הוא מפסיק להבין את השאלה, או עד שהוא מתקשה מאוד לדבר בעברית, או עובר בעצמו לערבית.
- כמובן שאפשר לשאול שאלות נוספות לעידוד השיחה.
- ברגע שהמראיין מפסיק להבין בעברית, או מתקשה מאוד לדבר בעברית – עוברים לערבית.

השאלות לריאיון האישי והמחונן לבדיקתו מופיעים ב[נספח א](#).

3. כתיבת חיבור בעברית

לאחר השלמת הריאיון, הלומדים יתבקשו לכתוב חיבור בעברית. החיבור מהווה מעין המשך לשיחה בין המורה למועמד. מועמדים לרמה א' מתקדמים, וגבוהה ממנה, יבחרו נושא אחד מתוך שניים המוצעים להם, ויכתבו עליו חיבור בן 10 - 12 שורות. מועמדים לרמה א' מתחילים, יכתבו על עצמם מספר משפטים, כפי יכולתם, ועל פי הדברים שנאמרו בריאיון. מטרתו של החיבור, כמו גם של הריאיון, לתת משנה תוקף לתוצאה שהתקבלה במבחן המתקשב ולריאיון, לכן קיימת חשיבות רבה לכל אחד מהשלבים הללו. יש לבדוק את החיבור ביחס לתוצאות המבחן המתקשב, ובדיקה לריאיון.

הדבר שקובע הוא תמיד הרמה הנמוכה יותר, וכך גם ניתן להסביר זאת למועמדים: "אנחנו בודקים את כל המיומנויות השפתיות, ולכן אם אתה חלש מאוד בדקדוק (כפי שמתקף במבחן), או בכתיבה (כפי שמתקף בחיבור), או בדיבור (כפי שמתקף בריאיון) – תשובץ לרמה המתאימה לך ותחזק את מיומנויות השפה שלך. גם המיומנויות שבהן המועמד כבר שולט יתחזקו כתוצאה מכך.

הוראות למועמדים לכתיבת החיבור והמחון לבדיקתו מופיעים ב**נספח ב**.

תמונה 2: ספרי הלימוד "אל העברית"

ג. ספרי הלימוד "אל העברית"¹⁸

ספרי הלימוד נכתבו בהתבסס על היכרות עמוקה, הן עם תוכנית הלימודים בהוראת העברית כשפה שנייה, והן עם האוכלוסייה דוברת הערבית, על שלל היבטיה. מכאן גם נגזרו נושאי התוכן. מחד, שולבו נושאים הקרובים לליבם של המשתתפים, ומאידך, ניתן דגש גם על נושאים חדשים, עדכניים שיוכלו לשמש אותם גם בעתיד. ההיבט התקשורתי הוא כמובן החשוב ביותר עבורם, שכן הוא הנחוץ לצורך השתלבותם המיטבית בחברה, ולקידום החברתי-כלכלי. לצורך כך נבחרו נושאים הקשורים לעולם המקצועי, בכל הנוגע לחיפוש עבודה, לכתיבת קורות חיים, להכנה לריאיון עבודה וכו'. בנוסף, נבחרו נושאים העשויים לעניין את המשתתפים כאזרחי העולם המודרני המשתנה. כל נושא מטופל בדרכים שונות, מן המעגל הקרוב למשתתפים, ועד למעגל רחב יותר – ובמקרה זה יופיע טקסט מדעי, המיועד להרחבת אופקים. הספרים אינם כוללים נושאים העלולים להיות בעייתיים מבחינה פוליטית, או מבחינת התאמתם לגיל המשתמש, ועל כן, למרות שהם מיועדים אמנם לבוגרים מעל גיל 18, הם מתאימים גם לתלמידי תיכון.

דרך ההוראה הותאמה גם היא למשתתף הערבי, כך שניתן למצוא בספר גם את השיטה הקונבנציונלית, אך גם דרכים חדשות, עכשוויות ויצירתיות. התייחסות ייחודית נוספת למשתתף הערבי, באה לידי ביטוי הן בתרגום המילים וההוראות לערבית, והן בהפניית תשומת ליבו של המשתתף להבדלים בין שתי השפות, אם בגלוי – למשל בהצפת נושאים לשוניים יוצאי דופן בקטעי "ככה זה בעברית" – ואם בתרגול רב יותר, במקרים בהם קיימת אי-התאמה בין שתי השפות. כמו כן, ובמטרה לשרש את מנהגם של המשתתפים בניקוד ובסימונים מיותרים, לא נוקדו מילים הומוגרפיות, ולא נעשתה אבחנה בין היגוי שונה של עיצורים.

כל הספרים כוללים יחידות לימוד, המהוות את עיקר הספר, ומילון עברי – ערבי מסכם, עם הפניות ליחידות בהן מופיעות המילים לראשונה. בתחילת כל יחידה, מצוי מילון היחידה, הכולל את המילים הנלמדות ביחידה, עם תרגומן לערבית. החלק השני בכל יחידה, הוא תמיד טקסט או דיאלוג, המציגים את הנושא הלשוני הנלמד ביחידה, לפני הקנייתו. לעיתים יש בחלק זה יותר מנושא לשוני אחד. מטרתם של טקסטים אלה כפולה; מצד אחד, לחשוף את הנושא הלשוני, ומצד שני, לעורר במשתתפים את המוטיבציה לשאול לגביו, ולרצות ללמוד אותו. לאחר מכן, מוצג הנושא הלשוני החדש, בדרך כלל במסגרת ובהבלטה, ולאחריו מופיע תמיד תרגול טכני, ובו אוסף של תרגילים מסוגים שונים, המתרגלים אותו. כל יחידה כוללת גם מטלות כתיבה, שחלקן מיועדות לכתיבה בתוך הספר, וחלקן להגשה, וכן גם מעט משחקים.

הוראת שפה דורשת עיסוק בארבע אופנויות השפה – האזנה ודיבור, קריאה וכתיבה. אלה כרוכות זו בזו, ונחוצות כולן במידה שווה. הספרים מספקים בסיס נרחב לפעילויות שונות בתחומים אלה. כחלק מתרגול הנלמד, נשלחים המשתתפים להכין הצגה – פרזנטציה שאותה עליהם להציג בפני הכיתה – או נדרשים לעבוד בקבוצות קטנות, או להאזין לקטעים המצויים במצגות הנלוות.

¹⁸ חלק זה מבוסס על דברי הפתיחה של ד"ר יהודית גולן בן-אורי, כותבת ראשית, הכלולים בספרי הלימוד לרמה א' ו-ב.

דגשים בכל רמה:¹⁹

ספרי הלימוד נקראים "אל העברית", ולכל אחד מהם ייחודיות משלו, מבחינת נושאי התוכן והשילוב של היבטים מעולם העבודה. **רמה א' – "אל העברית – בכיתה":** הספר מיועד לתרום להשתלבותו של המשתתף הערבי בסביבה דוברת עברית, ולהביא אותו להצלחה בלימודיו ובתחום תעסוקתו. ברמה א' נעסוק בנושאים אישיים הקשורים למשתתף ולעולמו הקרוב: אני וביתי, אני ומשפחתי, אני בכיתה. הדגש התקשורתי מתבטא ביכולת לתקשר עם המורה ועם קבוצת השווים.

רמה ב' – "אל העברית – בעבודה": הספר מיועד למשתתפים ערבים ומותאם להם, ומטרתו היא ללמד עברית ברמה ב'. ההיבט התקשורתי הוא כמובן החשוב ביותר עבורם, והוא נחוץ לצורך השתלבותם המיטבית בחברה ולקידום החברתי-כלכלי. לצורך כך נבחרו נושאים הקשורים לעולם המקצועי, בכל הנוגע לחיפוש עבודה, לכתיבת קורות חיים, להכנה לריאיון עבודה וכו'. לשם השגת שליטה מיטבית בשפה ובמיומנויות למידה מגוונות, מופיעים בספר תרגולים רבים, בעיקר בהקשר של הבנת הנקרא וכתיבה, שיקדמו את המשתתפים לא רק מבחינת רכישת השפה.

רמה ג' – "אל העברית – נקודת מבט": ברמה ג' אנו עוסקים בנושאים כלל-עולמיים וכלל-אנושיים, בשילוב הכנה לתעסוקה משמעותית בסביבה דוברת עברית, או ללימודים אקדמיים בעברית. אם ברמה א' היכולת לתקשר היא עם המורה ועם קבוצת השווים, וברמה ב' המשתתפים מתנסים במפגשים קצרים וממוקדים מחוץ לכיתה, ומתפקדים במעגל הרחב יותר של "האני", הרי בסיום רמה ג' יוכלו המשתתפים להסתדר עם עולמם של דוברי העברית ללא פחד, אף על פי שהם עדיין אינם מסוגלים לומר הכול או להבין הכול.

רמה ד' – "אל העברית – מעגלים": נושא התוכן המרכזי של הספר רמה ד' הוא מעגלי זהות. זהותו של האדם מזמנת העמקה במעגלים שונים, ובראש ובראשונה היכרותו עם עצמו, והגדרת זהותו שלו, וזאת לצד חיבורים למעגלים הסובבים אותו במהלך חייו. למשל, הבית והמשפחה, הסביבה, התעסוקה ועוד. ברמה ד' ייחשפו המשתתפים לתחום התעסוקה בצורה ייחודית. בכל יחידת לימוד יהיה תת-פרק שנושא תחום מקצועי כלשהו, הנובע באופן ישיר מנושא היחידה, ויכול להוות השראה למשתתפים. הנושאים הנכללים רמה זו, יאפשרו חשיבה מעמיקה, ביקורתיות, יצירתיות, הבעת דעה ורגשות, התנסחות מדויקת בעל פה ובכתב ועוד.

¹⁹ חלק זה מבוסס על מסמכים שכתבה ד"ר יהודית גולן בן-אורי, כותבת ראשית, בתחילת ספרי "אל העברית" ברמות א' ו-ב', ודברים שכתבו ד"ר יהודית גולן בן אורי ונאוה שגיב בתחילת ספרי "אל העברית" ברמות ג' ו-ד'.

ד. מדריכים ומצגות למורים

כל אחד מספרי הלימוד בתכנית "עברית פלוס", מלווה במדריך למורה, במצגות מפורטות ובמבחנים מתוקפים ומחוננים למורה. הספר פותח בפירוט הרציונל של יחידת הלימוד, הנושאים הלשוניים שיילמדו באותה יחידה, ההישגים הנדרשים מהמשתתפים בסוף היחידה ומפת היחידה, שהיא מבט-על של מבנה היחידה (טקסטים, משחקים, תרגול וכו'). לאחר מכן מופיע פירוט ההוראה לפי יחידות הלימוד.

המצגות למורה מותאמות במדויק ליחידות הלימוד שבכל ספר. כל יחידת לימוד בספר מחולקת ל-8 שיעורים, כל שיעור הינו שעה אקדמית. כל שיעור כולל חלק של למידה במליאה, וחלק של עבודה עצמית של כל משתתף בנפרד. לכל יחידת לימוד יש 2 מצגות לשימוש המורה, כאשר כל מצגת מתייחסת ל-4 שיעורים (4 שעות אקדמיות). בנוסף, הושאר זמן מוגדר למבחנים, תרגול וכו'. ניתן לראות דוגמה ללוח תכנון קורס ב**נספח ג**.

המורה משתמש במצגת כ'מערך שיעור' המלווה אותו צעד אחר צעד. המצגת כוללת את הנושא הלשוני, טקסטים ושאלות, תרגול, משחקים ועוד. המצגות מותאמות הן ללמידה פרונטלית והן ללמידה מרחוק. בחלק מהשיעורים משולבים תרגול ו/או שיעורי בית מתוקשים, שהמשתתפים מבצעים והמורים בודקים. בדרך זו, נעשה שימוש במיומנויות מחשב כחלק בלתי נפרד מהקורס, תוך שימוש בפלטפורמה הדיגיטלית של הקורס.

לטובת למידה מרחוק ולצורך גיוון הלמידה, נוספו גם משחקים מתוקשים²⁰, התומכים בהטמעת הנושאים הלשוניים, בתרגול החומר הנלמד ובלמידה חווייתית. כלל החומרים המתוקשים מסייעים הן ללמידה מרחוק, הן לגיוון הלמידה והגברת מוטיבציה של המשתתפים והן לחיזוק מיומנויות למידה המותאמות למאה ה-21.

ה. מבחנים

בכל אחת מרמות הלמידה יש תחנה ברורה למבחן באמצע ולמבחן בסוף. מדריכי המורים כוללים רשימה של החומר לכל מבחן וחומרים לחזרה לקראת המבחנים. בכל תחנה – אמצע או סוף הרמה – ישנם שלושה מבחנים לבחירה; אחד מהם מתוקשב ויכול להתאים ללמידה מרחוק (או לתרגול בלמידה פרונטלית). לכל מבחן (אמצע או סוף רמה) יש מחוון מפורט עבור המורה לטובת הערכת המשתתפים.

לאור הפיצול ברמה א' ישנן יותר תחנות למבחנים: מבחן אמצע ומבחן סוף של 'רמה א' מתחילים', וכן מבחן אמצע ומבחן סוף של 'רמה א' מתקדמים'. למורה יש שני מבחנים לבחירה באמצע הרמה ושלושה מבחנים לבחירה בסוף הרמה.

²⁰ חידונים וסקרים שיתופיים של Triventy, משחקים דיגיטליים של אתר האינטרנט Quizlet המשמש ככלי עזר ללמידה ותרגולים ב-wizer me.

ו. חומרים ללא אורייניים

במהלך הפעלת קורסי עברית כשפה שנייה בחברה הערבית בשנת 2020, ובמיוחד לאחר המרת חלק מהקורסים והעברת פעילות התוכנית להוראה מרחוק, התגלה הצורך לטיפול ייחודי עבור אנשים מהאוכלוסייה הערבית שאין להם כל ידע בעברית. מספרם של מקרים אלו גדל במיוחד לאחר חשיפת התוכנית למשתתפים לא אורייניים (קרי אנאלפביתים, שאינם יודעים קרוא וכתוב בשום שפה), משתתפים עם לקויות למידה או בעלי אוריינות דיגיטלית נמוכה, וכדומה.

עד היום, לא זכתה קבוצה זו להתייחסות מיוחדת, שתבסס על הבנת מאפייניה וצרכיה הייחודיים. למיטב ידיעתנו, אין בנמצא תוכנית מובנית, הנותנת לאוכלוסייה זו מענה על מנת שיוכלו להשתלב בתוכנית הלימודים הרגילה של "עברית פלוס". במטרה להנגיש עבורם את לימודי השפה העברית כאמצעי לשילובם בתעסוקה, הוחלט לפתח קורס הכנה לקראת השתלבותם בתוכנית, כך שיוכלו להצטרף לרמת למידה א' מתחילים של התוכנית.

התוכנית ללא אורייניים מופעלת במרכזי ריאן, כוללת 80 שעות אקדמיות ומתקיימת באופן פרונטלי. חומרי הלימוד כוללים שתי חוברות למשתתפים, מדריך ומצגות למורה, מבדקים ומבחנים. העיקרון המנחה של ההוראה הוא הדרגתיות. במטרה להתאימה למשתתפים אלו, הלמידה כוללת גם מיומנויות למידה בסיסיות כגון: טכניקות אחיזה עיפרון, התמצאות בחוברת לימוד, סימני פיסוק מרכזיים ועוד. מבין ארבע אופנויות השפה, יש דגש על קריאה וכתובה. התוכנית מחולקת לשניים וכוללת שתי תחנות של מבחנים, בכל תחנה יש שני מבחנים אפשריים, לבחירת המורה.

בשירות התעסוקה אין כיום מענה ייעודי למשתתפים לא אורייניים אולם, כפי שתואר לעיל, התבצע שינוי מהותי ברמה א' כדי לתת מענה למשתתפים ברמה נמוכה. לאור פערים משמעותיים שנצפו ברמה א' מתחילים מתבצע בשירות התעסוקה איתור מיוני מקדים של דוברי ערבית אורייניים (בשפת אימם), אשר אינם יודעים כלל קרוא וכתוב בעברית. הם מקובצים לשלב שנקרא "רמה א' בסיסי" בו מתרכזים בלימוד קריאה וכתובה למשך 16 שעות לימוד. לאחר מכן הם ממשיכים לרמה א' מתחילים, ליחידה 1 בספר הלימוד. בדרך זו מצומצמים מלכתחילה הפערים ונוצר דיוק הומוגני לטובת המורים והמשתתפים כאחד.

ז. מודל 2.0 Pro I

ליבת העשייה הארגונית של ג'וינט ישראל – תבת, כוללת פיתוח תוכניות ומודלים חדשניים בתעסוקה והטמעת פתרונות ומענים תעסוקתיים, וזאת בשיתוף ובהובלת זרוע העבודה במשרד הכלכלה. הנחת הבסיס המקצועית בתוכניות ובמסלולי ההתערבות השונים, מתייחסת לשיפור רמת מסוגלות תעסוקתית (Employability) כגורם המקדם השתלבות מוצלחת בעבודה, מוביליות תעסוקתית ופיתוח קריירה. מודל I PRO פותח על ידי ג'וינט – תבת, כבר בשנת 2017, לאור הצורך לעדכן את הידע והכלים לאבחון, להתאמה ולפיתוח הכישורים בתוכניות התעסוקה, לפי מגמות השינוי בשוק העבודה.

פיתוח כישורים בעולם עבודה משתנה, הוא תחום מתפתח בשנים האחרונות בארץ ובעולם. בדו"ח ה-WEF (World Economic Forum) משנת 2016, צוין כי עד שנת 2022 כישורי הליבה הנדרשים לביצוע מרבית התפקידים בשוק העבודה ישתנו ב-42% בממוצע.

מגמות גלובאליות, דוגמת אוטומציה ודיגיטציה, מציבות אתגרים בפיתוח ההון האנושי והתאמתו לשוק עבודה משתנה. עובדים יידרשו לפתח יכולות בהתאם להשתנות התפקידים ותחומי העיסוק החדשים, וללמידה מתמדת בערוצים מגוונים, זאת לצד כישורים מורכבים כמו פתרון בעיות, התמודדות עם מצבים עמומים וחשיבה ביקורתית²¹.

מחקרים מראים כי חלק משמעותי בבעיית הפריון במשק, ניתן להסבר ע"י רמה נמוכה של כישורים בקרב המשתתפים בכוח העבודה. ממצאי סקר המיומנויות של ה-OECD (PIAAC), מראים כי רמת מיומנויות היסוד בישראל היא מהנמוכות ביותר במדינות הסקר. בנוסף, נמצא כי לרמה הנמוכה של מיומנויות היסוד בישראל השפעה על הרמה הנמוכה של פריון העבודה במדינה (התוצר לעובד). על פי נתוני דו"ח בנק ישראל, במידה וכישורי היסוד יגיעו לרמה הממוצעת של מדינות ה-OECD, הפריון במדינה צפוי לעלות בכ-2.8%²².

עבור מעסיקים, הגדלת ההיצע של עובדים מיומנים ומוכשרים, תסייע למיצוי היכולות והגדלת הפוטנציאל למשרות ניהול בקרב העובדים הקיימים, לצמצום תחלופת כוח אדם, וכן להגברת האטרקטיביות של הארגון בעיני עובדים פוטנציאליים.

בשנת 2020 יצאה גרסה מעודכנת למודל, אשר מתבססת על תיקופים מחודשים – מודל I PRO 2.0. ייחודיות המודל נעוצה בהיותו מותאם לאוכלוסיות היעד הממשלתיות, יישומי, מתעדכן ורלוונטי לאנשי מקצוע בתחום התעסוקה, לארגונים ומעסיקים ולכל אדם – בפיתוח כישורים "הלכה למעשה"! תוכנית "סקאלה" לפיתוח כישורים לעולם העבודה, שהוקמה גם היא בשנת 2020 בג'וינט – תבת, בשיתוף עם זרוע העבודה, נעזרת במודל זה להגדרת התערבויות לפיתוח כישורים בתוכניות תעסוקה והכשרה מקצועית.

מודל I PRO 2.0

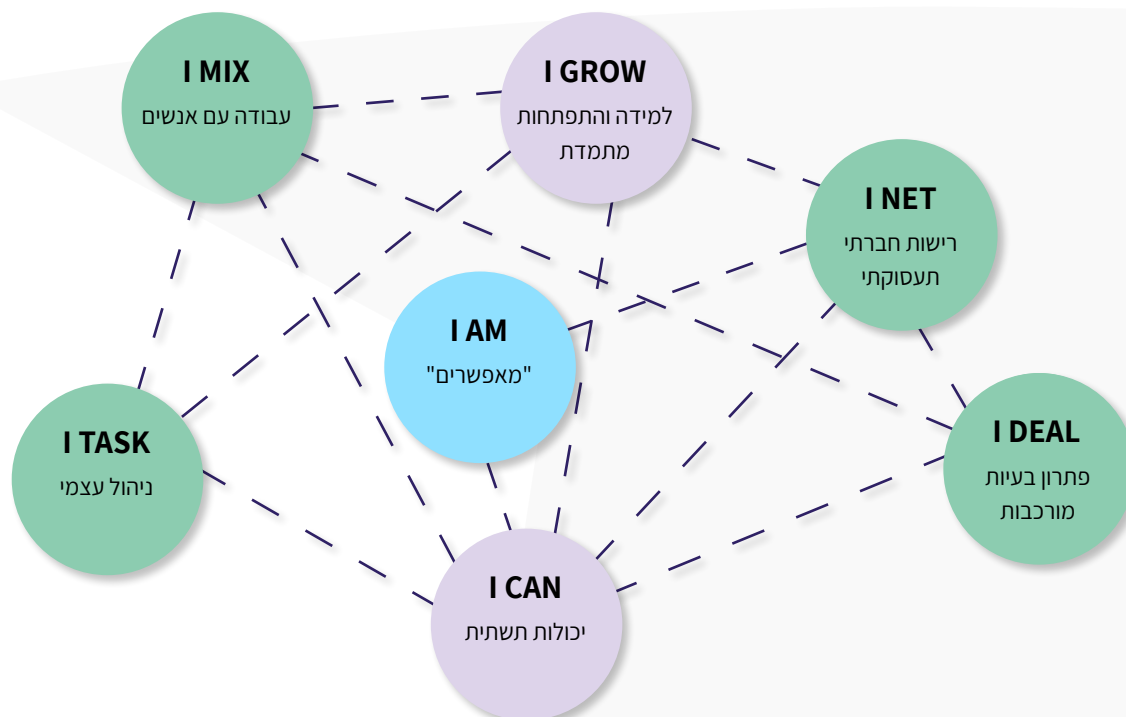
מודל I PRO מורכב מששה אשכולות כישורים, ואשכול מניעים פנימיים, לשיפור המסוגלות התעסוקתית/ עמדות מעשיות בפיתוח כישורים. ראו התרשים שלהלן.

²¹ World Economic Forum (2016). The Future of Jobs: Employment: Skills and Workforce Strategy for the Forth Industrial Revolution. World Economic Forum, Geneva, Switzerland.

²² דוח בנק ישראל (2018). דין וחשבון פרק ה'. ירושלים.

תרשים 9: מבנה מודל I PRO

ההתבוננות על המודל מתחילה במרכז, באשכול I AM, המכיל את ה"מאפשרים" – הדלק, המניעים הפנימיים והתפיסתיים, אשר מניעים את הפרט לפעולה, ומהווים כוחות הדוחפים אותו לפיתוח הכישורים, לעבר התקדמות והתפתחות תעסוקתית.

עמדה מעשית מובילה בבסיס המודל, נשענת על עיקרון למידה והתפתחות מתמדת; הכישורים באשכול I GROW חיוניים כתפיסה וכפרקטיקה לפיתוח הכישורים השונים במודל.

אשכול I CAN מכיל את כישורי היסוד, "תשתיות השפה" באמצעותן העובד מתקשר בעולם העבודה. בכל אינטראקציה והתנהלות תעסוקתית, העובד נדרש לפחות לאחת מ"שפות" אלו להתמודדות יעילה עם דרישות העיסוק.

ארבעת האשכולות הנוספים, מכילים את הכישורים שעל העובד החדש לאמץ, לפתח או לשמר במידת הצורך, ובהתאם לשאיפותיו התעסוקתיות: I BUILD – ניהול עצמי, I MIX – עבודה עם אנשים, I NET – רישות ומיתוג חברתי תעסוקתי, I DEAL – פתרון בעיות מורכבות.

לכל אחד מהכישורים המרכיבים את האשכולות השונים, ערך נפרד וייחודי, ועם זאת, ההתייחסות המומלצת לכישורים היא מודולרית ומגוונת: המבנה הרשתי של המודל מייצג את הקשר הדינמי בין רכיבי האשכולות השונים הנדרשים מהעובד בעולם עבודה משתנה. למשל: לכישורי המיתוג והשיווק העצמי באשכול I NET יש קשר הדוק עם היכולת לקרוא, לכתוב ולהציג נושא בעברית ובאנגלית; באשכול I CAN, לכישורי ניהול זמן ומשימה שבאשכול I BUILD, וקשר עם היכולת לפעול במגוון מצבים בינאישיים באשכול I MIX.

[בנספח 1](#) מפורטים אשכולות המודל, היכולות והמיומנויות של האשכול, ותיאור קצר של כל אשכול.

שילוב מודל הכישורים בתוכנית "עברית פלוס":

מטרת העל של תוכנית "עברית פלוס" היא להגדיל את שילובה של האוכלוסייה הערבית בשוק העבודה. במבחן PIAAC, הבודק את כישורי האוכלוסייה העובדת, ואת מידת ההתאמה שלהם לשוק העבודה הנוכחי בהיבטים של אוריינות שפתית, אוריינות חישובית ופתרון בעיות בסביבה דיגיטלית, נמצאו ציונים נמוכים באופן מובהק בקרב האוכלוסייה הערבית. בנוסף, על מנת להתמודד עם עולם העבודה המשתנה, נדרשות מיומנויות נוספות, ביניהן: למידה עצמית מתמשכת ופעילה, התמודדות במצבי עמימות ושינויים תכופים, חשיבה ביקורתית ופתרון בעיות מורכבות. מודל I Pro 2.0 מעניק מסגרת התייחסות למחפשי עבודה באשר הם, ושולב בהתאמה גם בחומרים של תוכנית "עברית פלוס" לטובת המשתתפים הערבים.

פיתוח כישורי שפה מהווה חלק מאשכול I Can. אשכול זה מתייחס לשלושה כישורי בסיס החיוניים לעולם עבודה, המתנהל בערוצי תקשורת מרובים, ומתאפיין בעומס מידע: אוריינות דיגיטלית, אוריינות כמותית ואוריינות שפה. כפי שעולה מהמודל, אוריינות שפה היא תשתית לרכישה ולביטוי של כישורים אחרים, והיא חיונית לא רק בסביבת העבודה, אלא לתפקוד בכל תחומי החיים.

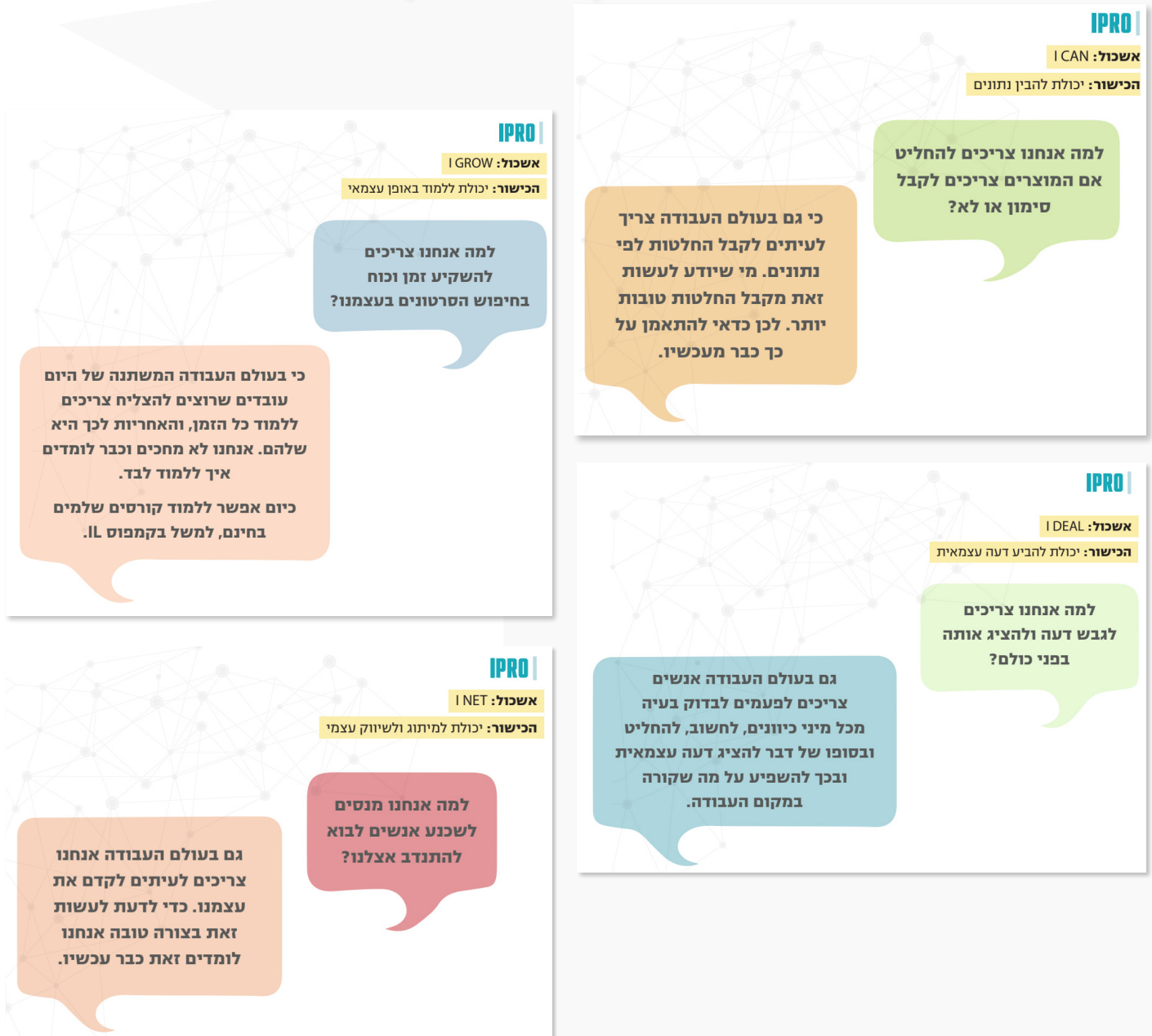
שילוב המודל בספרי התוכנית:

- בספרי הלימוד המשמשים בתוכנית, משולבים הכישורים בדרכים שונות, כאשר בכל ספר ישנה התקדמות בהתייחסות לנושא הכישורים.
- בספרים של רמה א' ורמה ב', משולבים תכנים מעולם העבודה ודוגמאות הנוגעות גם לכישורי המודל.
- בספר של רמה ג' משולב המודל, דרך עיבוד של התנסויות ותרגולים שונים, באופן שיבליט את הכישור המתאים ויעורר את המשתתפים לדיון וחשיבה בנושא.
- בספר של רמה ד' יש העמקה בשלושה כישורים נבחרים, שסביבם ניתנים התנסויות ותרגולים לאורך הספר: אוריינות דיגיטלית, עבודת צוות ולמידה עצמאית.

ראו הדוגמאות להלן מתוך ספר רמה ג': "אל העברית – נקודת מבט"

תמונות 3-6: דוגמאות להעמקה בכישורי חיים מתוך ספר רמה ג'

במסגרת הכשרת המורים לתוכנית, לומדים המורים את הרציונל והרקע למודל, ומכירים את הכישורים השונים על פי האשכולות. בהשתלמויות מקצועיות מתקדמות, הם מקבלים כלים ושיטות מעשיות לעבודה על מודל I PRO 2.0 | בשיעורי הקורס. המדריכים למורה כוללים נספח מפורט, המתייחס למודל הכישורים ברמה התפיסתית והמעשית כאחד – לשימוש המורים.

עיצוב ספרי "אל העברית" 23

במטרה להגיע לשימוש מרבי בספר, באמצעות הנגשה טקסטואלית וגרפית, עוצבו הספרים על ידי טלי גת – מסרים שיווקיים, וסטודיו דנה ציביאק. הצוות העמיק במאפיינים של קהל היעד – המשתתפים והמורים – ועל בסיס זה קבע את הפורמט לספרי "אל העברית". הפורמט התייחס להיבטים הבאים: המאפיינים וההיררכיה של כותרות, אזורי תוכן ועבודה שונים, מאפייני ההצגה של טבלאות, ציטוטים, איורים, בחירת הצבעים ועוד. הושם דגש מיוחד על חזרתיות, היוצרת ציפייה מצד המשתמשים במהלך השימוש במוצר המוגמר. השפה העיצובית הותאמה לשלל המרכיבים הבאים: כריכות הספרים, שערים, פתיחים, הקדמות, תודות, תוכן עניינים ודפי קישור ליצירת מוטיבציה. להלן מספר דוגמאות.

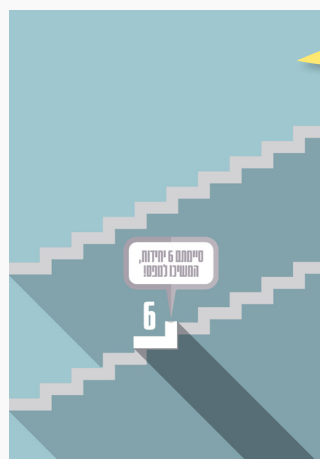
תמונה 7: עיצוב ספרי "אל העברית" – דוגמאות

עמודים מעוצבים

עולים בדרגות הלימוד! קונספט מניע לפעולה

דפי קישור ליצירת מוטיבציה

²³ על פי המצגת: "להפוך מוצר טוב למוצר מצוין – פרויקט הנגשת ספרי "אל העברית". טלי גת מסרים וסטודיו דנה ציביאק.

הכשרת מורים ייעודית להוראת התוכנית בחברה הערבית

א. הגדרת תפקיד מורה לעברית²⁴

תפקיד המורה בתוכנית "עברית פלוס", הוא הוראת הקורס על פי הרמה הנבחרת, כך שהמשתתפים ירכשו את השפה העברית ויעברו בהצלחה את מבחני האמצע והסוף. על המורה לפעול למחויבות והתמדה של המשתתפים, ויחד עם הרכז המלווה (רכז קורס במרכזי ריאן ורכז טכנו-פדגוגי בשירות התעסוקה – ראו תיאורי תפקיד בפרק ג) למניעת נשירה מהקורס.

1. תחומי האחריות של המורה:

- רתימה של המשתתפים, שיתוף פעולה ותיאום מלא עם הצוות המלווה את הקורס בגוף המפעיל, לאורך כל הקורס.
- בתהליך המיון – ביצוע ראיונות אישיים ובדיקת חיבור בעברית בהתאם לרמה הנדרשת. לאחר מכן, קביעת הרמה של המועמד על פי מבדק רמה, ריאיון וחיבור.
- הוראת הקורס על פי התוכנית המוגדרת ולוח הזמנים, לצד הגמישות הנדרשת לאור צרכי הקבוצה בפועל.
- אחריות ללמידה מקצועית מבחינה פדגוגית, לצד למידה חווייתית, תוך שימוש במצגות, משחקים ומשימות להפעלת המשתתפים ולרתימתם ללמידה פעילה.
- תהליכי ניטור והערכה אחר המשתתפים, באמצעות בדיקת שיעורי בית, תרגול והתנסות בכיתה, ומבחנים. המידע יעמוד לרשות המשתתף כדי להעריך את ביצועיו, לבחון עד כמה עמד ביעדים, היכן עליו לבקש עזרה, היכן שגה ואיך עליו לתקן זאת, וכן לערוך שינויים והתאמות בהתאם לצורך.
- מילוי יומן מורה יומי לכל שיעור, ומענה על שאלונים שונים שנשלחים במהלך הקורס במטרה לאיסוף מידע על התוכנית.
- איסוף ציוני המשתתפים במשימות ומבחנים לאורך הקורס, וקביעת הציון המסכם בסוף הקורס.
- כתיבת סיכום קורס ושליחתו לבעלי התפקידים הרלוונטיים בגוף המפעיל.
- השתתפות בהשתלמויות מקצועיות, וכן שותפות בקהילת מורים לטובת למידת עמיתים, שיתוף והתייעצות.

2. מיומנויות שנדרשות מצד המורה במהלך הוראת הקורס:

- בקיאות בשימוש בפלטפורמת zoom לרבות קביעת פגישות, ניהול משתתפים, ניהול צ'אט, שיתוף מסך, חלוקה לחדרים ומעבר ביניהם, ופתרון בעיות שעלולות להתרחש אצל משתתפים.
- ניהול תקשורת עם המשתתפים במספר ערוצי תקשורת - וואטסאפ, רשתות חברתיות וטלפון.
- ניהול קבוצת וואטסאפ עבור משתתפי הקורס (בשותפות עם בעל תפקיד רלוונטי בגוף המפעיל).
- שימוש במצגות פאוורפוינט, מסמכי וורד, מסמכים שיתופיים ויישומים רלוונטיים נוספים.
- היכרות עם אתרי אינטרנט רלוונטיים ומאגרי מידע מקוונים נוספים.
- העלאת תכנים ותוצרים במהלך הקורס לתיקיה משותפת ולקבוצות המורים.
- הפעלת כלים דיגיטליים במהלך השיעורים, כגון, kahoot, mentimeter, wizer me, Quizlet, Triventy ונוספים.

²⁴ בכתיבת תיאור תפקיד המורה השתתפו מורים בתוכנית עברית פלוס: נועה לבן, גיל ניסל, ענבר חיים.

ב. הכשרת מורים בסיסית

כמתואר לעיל, במסגרת מיפוי תחום לימודי עברית כשפה שנייה בתכניות תעסוקה לחברה הערבית שביצעה ההתאגדות לחינוך מבוגרים, עלה צורך חד משמעי בהקמת מערך אחיד להכשרה מתאימה למורים בתחום הוראת השפה העברית. המיפוי העלה כי המורים להוראת השפה העברית לחברה הערבית (לפני פיתוחה של תוכנית "עברית פלוס"), הם בעלי מאפיינים שונים ומגוונים, כמפורט להלן; הם מגיעים מדיסציפלינות שונות; הם עצמאים, או מועסקים באמצעות ספק שנותן שירותי לימוד עברית; לרובם אין הכשרה רלוונטית מתאימה; רק חלקם התנסה בהוראת שפה למבוגרים; אין מסגרת מובנית להנחיה, הדרכה והתייעצות; הוראת השפה נעשית על ידי מנחים / מאמנים המקנים עברית תעסוקתית, באמצעות סימולציות ההכנה לעולם העבודה. כל המורים שרואיינו סברו, שיש צורך בתוכנית לימודים מובנית ובמסגרת הכשרה והדרכה קבועה.

בתהליך פיתוח התפיסה הייחודית של תכנית "עברית פלוס" להוראת עברית כשפה שנייה, ושל חומרי הלמידה, היה ברור שהמורים מהווים מרכיב משמעותי בהצלחת התכנית. הלמידה בתוכנית מבוססת על המורה, המוביל את המשתתפים בחומר הנלמד ומתווך עבורם את החומר, וזאת באמצעות שאלות, תרגול, בדיקת התקדמות ועוד. על מנת שהמורים, המועסקים כיום כעצמאים (פרילנסרים), ילמדו את התוכנית על פי הרציונל המנחה והעקרונות המובילים, תוך שימוש בכלל החומרים העומדים לרשותם, נדרשת הכשרה מסודרת ואחידה.

תיאור מפורט של תפקיד המורה ותחומי אחריותו מופיעים בהמשך התדריך הנוכחי, בפרק ג.

1. פרופיל המורים להכשרה

הפרופיל המבוקש של המורים לצורך הוראת התוכנית, התגבש לאורך שלושה מחזורים של הכשרת מורים, ולצד התנסות, הן בהכשרת מורים, והן בהוראת התוכנית בתקופת הקורונה.

תיאור תפקיד המורה בתוכנית, כפי שנמסר בפרסומים לקראת ההכשרה:

- הוראת עברית בקורסים בהיקף של 180 – 250 שעות, בקבוצות משתתפים בגילאי 18 ומעלה.
- הכנה והעברה של שיעורים לפי מערכי שיעור קיימים.
- הערכה ומעקב, לאורך הקורס כולו, של התכנים ושל ההתקדמות האישית של כל משתתף.
- השתתפות בהדרכות והשתלמויות למורים – במפגשי פנים אל פנים או מקוונים.

2. דרישות סף להשתלבות בהכשרה

- תואר אקדמי – חובה.
- ניסיון בהוראת עברית – יתרון משמעותי.
- שליטה במחשב ובכלי הוראה מתוקשבים – חובה.
- תעודת הוראה – יתרון משמעותי.
- תעודת הנחיית קבוצות – יתרון.
- ניסיון בעבודה עם מבוגרים והכנה לתעסוקה – יתרון.
- היכרות עם החברה הערבית – יתרון.

המורים המועמדים לתוכנית עוברים ריאיון אישי עם המרצה בקורס ומנהל התוכנית.

3. מטרות ההכשרה

- להביא לכך המורים יאמצו את התפיסה הייחודית של תוכנית "עברית פלוס" בהוראת עברית כשפה שנייה לדוברי ערבית.
- להביא לכך שהמורים יבינו לעומק את עקרונות ההוראה בהם נעשה שימוש בתוכנית בכלל, ובספרי הלימוד בפרט, וידעו להשתמש בהם בקורסים שהם יעבירו.
- להביא לכך שהמורים יכירו את כל חומרי התוכנית העומדים לרשותם (ספרי לימוד, מדריכים למורה, מצגות, אמצעים מתוקשבים, מבחנים) וידעו להשתמש בהם באופן מיטבי.

4. הכשרת מורים

ההכשרה כוללת 120 שעות אקדמיות, ומתקיימת בלמידה מרחוק, או בלמידה היברידית, בקבוצות של עד 25 מורים. ההכשרה התבצעה במסגרת המרכז ללימודי תעודה והשתלמויות של המכללה האקדמית לחינוך ע"ש דויד ילין. המכללה היוותה פלטפורמה מתאימה להכשרת מורים (רכז/ת, אמצעים דיגיטליים להכשרה וכן להערכת המורים המשתתפים בה), וכן הבטיחה קרדיטציה מתאימה למורים שסיימו את ההכשרה.

ההכשרה הבסיסית מיועדת להכשיר את המורים ללמד את רמות א' וב' של התוכנית. בנוסף, מתקיימות הכשרות ייעודיות במסגרת ההשתלמויות המקצועיות של התוכנית להכשרת מורים לרמות א' ו-ב' בנושאים חדשים, להכשרת מורים לרמות ג' ו-ד' ולהכשרת מורים למשתתפים לא אורייניים.

הנושאים המרכזיים הנלמדים בהכשרה (סילבוס מופיע בנספח ה):

- היכרות עם תכנית "עברית פלוס" והרציונל לפיתוחה.
- סקירה של שיטות, תוכניות וחומרי לימוד שונים בהוראת העברית כשפה שנייה.
- מערכת הפועל בהוראת העברית כשפה שנייה.
- התחביר בהוראת העברית.
- דידקטיקה של הוראת אוצר מילים, פועל ותחביר.
- הוראת מיומנויות ההאזנה, הקריאה, הכתיבה והדיבור.
- בחינה והערכה, שיעורי בית.
- דקדוק מעמית (ערבית / עברית).
- היכרות עם החברה הערבית והרקע של המשתתפים.
- כישורים ומיומנויות בעולם העבודה המשתנה – מודל I Pro 2.0.
- למידה פנים אל פנים, למידה מרחוק ושימוש בכלים דיגיטליים.
- צפייה בשיעורים.
- התנסות בהוראה.

צוות ההכשרה הינו צוות מקצועי בתחום הוראת עברית בכלל, וכשפה שנייה בפרט. הצוות מכיר לעומק את חומרי תוכנית "עברית פלוס", וחלקו אף היה שותף בשלב הפיתוח. התנהלות הצוות לאורך ההכשרה מהווה מודל לחיקוי עבור המורים המשתתפים. הצוות מלמד בהכשרה על פי התפיסה והעקרונות הרצויים בתוכנית כולה. הדגש הינו הקניית תפיסה של הצלחה, של שותפות בין הצוות למשתתפים לאורך ההכשרה, לטובת הצלחת המורים בכל משימות ההכשרה. הצוות פועל ללא לאות לראות כל אחד מהמורים המשתתפים, לאפשר להם התנסות מלאה, ולתת מענה לכל אתגר שהם חווים בהכשרה – ממש כפי שמצופה מהמורים להתנהל עם המשתתפים בעת הוראת תוכנית "עברית פלוס".

כחלק מתפיסה זו, ההכשרה הינה מעשית ויישומית. המורים המשתתפים נחשפים לחומרי התוכנית ומתרגלים אותם במגוון דרכים, במסגרת שיעורי ההכשרה ובשיעורי בית; עליהם להגיש משימות מעשיות לאורך ההכשרה, והם מתנסים כל העת בפלטפורמות המתקשבות של התוכנית, כפי שיידרשו גם בעת הוראת התוכנית למשתתפים.

6. זכאות לתעודה

הזכאות לתעודה מותנית בתנאים הבאים:

- נוכחות ב- 80% לפחות ממפגשי ההכשרה.
- השתתפות פעילה.
- ציון מינימום של 75 בכל משימות ההכשרה המפרטות להלן:

טבלה 3: ציוני המינימום בכל נושא

נושא	ציון מינימום
לשון, דקדוק מעמית והוראה דיגיטלית (3 משימות בכל נושא)	ציון 75 בכל יחידה
הוראת פועל הוראת נושא תחבירי הוראת קריאה הוראת כתיבה	ציון 75 ציון 75 ציון 75 ציון 75
התנסות מעשית 3 דוחות צפייה	ציון 75 חובת הגשה
עבודת סיום	ציון 75

למסיימים בהצלחה הוענקה תעודה פנימית של המכללה האקדמית ע"ש דוד ילין.

הגישה לתכני התכנית (ספרים, מצגות, מדריכי מורים) מתאפשרת רק למורים שעברו את קורס הכשרת המורים של התכנית.

הכשרת מורים - המלצות להמשך²⁶

- מיפוי היצע וביקוש למורים להוראת עברית כשפה שנייה: בניית מנגנון מעקב אחר היקף הפעילות הצפויה ומספר המורים הדרוש על מנת לענות על הצרכים של המרכזים בשטח.
- פיתוח מסלולי הכשרה המותאמים לצורכי המורים:
- מסלול מקוצר - למורים בעלי רקע רלוונטי אשר יקבלו 'פטור' מחלקים מסוימים בהכשרה. מסלול מקוצר זה יוכל להניע עוד מורים להצטרף להכשרה ולהוראה בתוכנית. יש להגדיר רף מקסימלי לפטור: עד שליש מהיקף השעות של ההכשרה המלאה.
- מסלול או השלמה ייעודית למורים שילמדו בקורסים למשתתפים לא אורייניים במסגרת התוכנית.
- מסלול הכשרה למורים מהחברה הערבית - מסלול ארוך יותר מההכשרה הרגילה, של 40 שעות, אשר יכלול העמקה בשלושה רבדים:
- מעבר על ספרי רמה א' ורמה ב' כמורים, עם דגש על כל אחד מהנושאים הלשוניים והמיומנויות השפתיות. המורים העוברים את ההכשרה במסלול זה יתעכבו על כל נושא לשוני ויתנסו בכל המיומנות השפתית, הן כמשתתפים והן כמורים.
- התייחסות מעמיקה לטעויות נפוצות - תרגול ייעודי, עם מסמך שאליו יוכלו לחזור מדי פעם כדי לבדוק ולתרגל.
- הצעות להמשך תרגול השפה ברמה גבוהה יותר באופן עצמאי.

ב. קהילת מורים²⁷

קהילת המורים המלמדים בתכנית העברית פלוס, נועדה לסייע בשימור כח האדם שהוכשר על ידי התוכנית, וכן בתחזוקה של הידע הקיים והיכולות בקרב אותם מורים. זאת מתוך הבנה שכוח הוראה מיומן ובעל ידע עדכני, יסייע בשימור פעילות התוכנית בהתאם לעקרונותיה, ויהווה שותף לגופים המפעילים, בהפעלת קורסי העברית לשנים קדימה. פיתוח ושימור קהילת המורים, מתבצעים על ידי מנהל קהילה²⁸, שזה תפקידו, כאשר מפגשים מקצועיים מועברים על ידי גורם פדגוגי מוסמך.

מטרות מרכזיות:

- טיפוח קהילת מורים לומדת ומתעדכנת בתחומי הידע הרלוונטיים של הוראת השפה העברית כשפה שנייה.
- הקניית כלים טכנו-פדגוגיים ושיטות הוראה חדשניות לטובת הוראה משמעותית וחוויתית, תוך התאמה לקהל היעד.
- מתן מרחב שיתוף, התבטאות ולמידת עמיתים בקרב חברי קהילת המורים, וטיפול בצרכים שעולים מהשטח.
- הידוק הקשר בין קהילת המורים, מפעילי תוכניות התעסוקה והשותפים המייסדים של התוכנית.

²⁶ מתוך מסמך המלצות.

²⁷ מבוסס על 'מסמך המלצות' שנכתב ע"י צוות התכנית בשיתוף זרוע העבודה וחברת עדליא, ועל שיחה עם מיכאל קיסלוק, מנהל קהילת מורים בתוכנית בשנת 2021.

²⁸ הגדרת התפקיד של מנהל קהילה מופיעה בפרק ג, בהמשך המסמך.

מתכונת קהילת המורים:

- **קבוצות קשר (וואטסאפ) - כל המורים של התוכנית מצורפים לקבוצות קשר, המעניקות תחושת שייכות לתוכנית ייחודית, ומאפשרות התייעצות עמיתים שוטפת. קבוצת הוואטסאפ מאפשרת למורים להיות בקשר עם צוות התכנית, להעלות שאלות פדגוגיות ומקצועיות, ולשתף ידע בזמן אמת. פלטפורמה זו התגלתה כיעילה מאוד, וסייעה למורים בסוגיות רבות שעלו במהלך העבודה בשנתיים האחרונות, לצד ההתמודדות עם מגיפת הקורונה. ניתן לפתוח שתי קבוצות וואטסאפ – האחת מיועדת להודעות של מנהל הקהילה וצוות התוכנית, בקשות למשוב על מפגשי למידה וכד'. השנייה מיועדת להתייעצות של המורים זה עם זה. קיימת גם קבוצה בפייסבוק, המהווה מרחב נוסף להתייעצות, העברת מידע ושיתוף של המורים.**
- **מפגשים מקוונים של קהילה מתקיימים פעם בחודש, שעתיים כל מפגש. המפגשים נערכים באופן מקוון, לאור הפריסה הארצית של המורים. הנושאים במפגשים אלה נחלקים לשניים, למידת עמיתים והשתלמויות מקצועיות:**
 1. **למידת עמיתים, מובלת בידי מנהל הקהילה. התכנים במפגשים אלה כוללים שאלות וסוגיות שעולות בקרב המורים לאורך הוראת הקורסים. כמו כן, מועברים ביניהם ידע ונקודות מבט חדשות. בנוסף, ניתן לשלב תכנים כלליים שרלוונטיים למורים ולהוראה. נושאים לדוגמה:**²⁹
 - סדנת ניהול זמן ותכנון שנתי.
 - סדנת ניהול כיתה.
 - כיצד לשלב סיור בקורס עברית.
 - האם אפשר לדבר פוליטיקה בכיתה.
 - ציוד ותוכנות למורה המקוון.
 - פיתוח חומרים עצמאיים.
 - למידה מבוססת-פרויקט project-based learning.
 - פיתוח ידע עולם אצל המשתתף.
 - מקום התעסוקה בשיעורי העברית.
 - שילוב אפליקציות בלימודים.

²⁹ הדוגמאות הן מתוך תוכנית המפגשים שהתקיימו בשנת 2021 ושמתוכננים לשנת 2022.

2. **השתלמויות מקצועיות**, המובלות ומועברות על ידי הצוות המקצועי שמנהל את התוכנית. המטרה של השתלמויות אלה היא לשמר את הידע המקצועי-פדגוגי של המורים לאורך זמן, וכן להעביר להם עדכונים ופיתוחים חדשים של התוכנית, המותאמים לצורכי המשתתפים ולאתגרי השעה. נושאים לדוגמה:³⁰

- כלים דיגיטליים: wizer me, Quizlet, Triventy, מצגת שיתופית – בכל מפגש הוצג כלי אחר.
- חשיפת המבנה החדש של מבדק רמה, או עדכונים במבדקים לרמות השונות.
- נושאים פדגוגיים, כגון: עבודה עם טקסט, הקניית פועל, הקניית נושא תחבירי, הקניית אוצר מילים ותרגולו, טעויות של מורים בעברית וטעויות של משתתפים.
- נושא קצב הלמידה – בקורס, ביום, בשיעור.
- הוראה דיפרנציאלית.
- בדיקת משימות לאורך יום למידה.
- הצגת תוכנית החניכה למורים החדשים.
- שינויים מרכזיים: מעבר לקמפוס IL, יצירת פרופיל משתתף בקמפוס IL, תפעול כיתות בקורס עברית בקמפוס IL.

- **מפגשים פרונטליים של הקהילה:** פעמיים בשנה, למשך יום שלם (כתלות במצב ובהנחיות משרד הבריאות לאור התפשטות נגיף הקורונה). מטרת מפגשים אלה הינה לשמור על קשר אישי ופרונטלי בקרב חברי הקהילה, לתת מקום לאוורור ולהעלאת צרכים, לרכוש כלים וידע מקצועי-פדגוגי ממקור ראשון, כגון באמצעות הבאת מומחים ומרצים אורחים.
- **(המלצה) כנס שנתי של קהילת המורים לעברית כשפה שנייה (פרונטלי או מקוון)**, כחלק ממיסוד התוכנית וקהילת המורים. מטרת הכנס להכיר בעבודת המורים כתפקיד מרכזי ומהותי בקידום השתלבותם בתעסוקה של בני ובנות החברה הערבית בישראל. לכנס זה יוזמנו שותפים, מפעילים, אנשי עסקים, וגורמים רלוונטיים נוספים.
- **(המלצה) אקרדיטציה של השתתפות המורים בהשתלמויות:** בסוף השנה יקבלו המורים אישור על השתתפותם בהשתלמות למורים לעברית כשפה שנייה, מטעם תכנית "עברית פלוס". באקרדיטציה יצוין מספר השעות בהן המורה השתתף בהכשרה. במציאות של ימינו, ולאור ההתקדמות בתוכנית, השתלמויות המורים הפרונטליות והמקוונות, יהוו חלק מאקרידיטציה זו.

³⁰ כנ"ל

ג. חניכת מורים חדשים

הנהלת התוכנית מאמינה כי מורים חדשים בתוכנית זקוקים להדרכה ולחניכה, וכי חניכת מורים חדשים על ידי מורים ותיקים, מביאה תועלת רבה לתוכנית ולשותפיה, ומטייבת את איכות ההוראה ואת ההתנהלות של המורים החדשים. המורים החונכים הינם מורים ותיקים בתוכנית, שעברו הכשרה להיות מורים חונכים (ראו הגדרת תפקיד והכשרה של מורה חונך, בפרק ג', בסעיף בעלי תפקידים). בסדרת פגישות אישיות מסייע המורה החונך למורה חדש, לאורך הוראת הקורס הראשון, בתמיכה מקצועית ופדגוגית, רגישות תרבותית בהתנהלות מול משתתפים ואנשי צוות. המורה החונך מהווה עבור המורה החדש כתובת להתייעצות ולתמיכה בכל שאלה / בעיה שעולה בתהליך המיון ובמהלך ההוראה של הקורס הראשון. מערך החניכה תומך בשימור כוח ההוראה האיכותי לאורך זמן, עבור המורים החדשים והוותיקים כאחד.

תהליך החניכה למורים חדשים המתואר להלן מתקיים במרכזי ריאן. שירות התעסוקה מקיים תהליך חניכה מעט שונה, המתבצע על ידי מנהל קורסי עברית ברמה הארצית. תהליך זה מתואר כחלק מתפקידו של מנהל קורסי עברית ברמה הארצית בפרק ג.

דרכי העבודה של החונך:

- קיום סדרת מפגשים אישיים עם המורה החדש. המפגשים יהיו שבועיים, אישיים, קבועים ורציפים.
- המלצה למתווה החניכה: 6 שעות בחודש הראשון לחניכה, ובהמשך, 4 שעות חודשיות לליווי קורס, כולל תצפית אחת במורה החדש בכיתת הלימוד (או צפייה בהקלטה). מוצע לנצל את השעות לפגישות של שעה עד שעה וחצי.
- המורה החונך יתעד את תאריכי המפגשים ואת הנושאים הנדונים בהם.
- תוכנית החניכה, המופיעה בטבלה שלהלן, מבוססת על תכנים מרכזיים דומים המותאמים לכל המורים החדשים. לצד זה, יש מקום לגמישות והתאמה אישית למורה החדש, לפי תואר רלוונטי וידע וניסיון קודם, ולפי הצרכים של המורה ושל הקבוצה שאותה הוא מלמד.

טבלה 4: מבנה תוכנית החניכה

לוח זמנים (מתי)	נושא מפגש החניכה (מה)
מפגש ראשון:	תיאום ציפיות בין החונך למורה החדש.
מפגש שני: לפני שלב המיונים לקורס	מפגש אוריינטציה: כיצד עובדים עם מנהלי ההדרכה של המפעילים השונים, עם הצוות במרכזי ריאן בכלל, ועם רכז הקורס בפרט; חלוקת הסמכויות בנושאים פדגוגיים, טכניים ומנהליים. הכנה לשלב המיונים טרם פתיחת הקורס – קיימת אפשרות לליווי המורה בתהליך המיון.
מפגש שלישי: לפני המפגש הראשון עם המשתתפים	הכנה למפגש הראשון עם המשתתפים. הזמנת המורה החדש לצפייה בשיעורים שמעביר החונך. הצפייה תתקיים בתיאום מראש, גם מבחינת תכנים. לאחר הצפייה ידונו המורה החדש והמורה החונך בסוגיות שעלו במהלך הצפייה. מומלץ לשלב צפייה זו לפני או בתחילת הקורס שהמורה החדש מעביר.
מפגשים רביעי וחמישי במהלך הקורס: כלים דיגיטליים	Padlet. Quizlet. wiser me. מצגת שיתופית.
מפגשים שוטפים במהלך הקורס: נושאים לחיזוק	מעקב שבועי אחר תכנון היחידות וההספק. מעבר על הדגשים שיש בתוכנית – איך ללמד פועל, אוצר מילים, איך ללמד קריאה וכתיבה, מה לעשות עם טעויות, כלים דיגיטליים, ארגון זמן. הוראת פועל. הקניית אוצר מילים. לימוד קריאה וכתיבה. עבודה עם טעויות. ניהול כיתה. צפייה של המורה החונך בשיעור של המורה החדש – ראו דגשים בהמשך. דיון בבעיות שוטפות העולות מהוראת הקורס.

צפייה של החונך במורה החדש:

החונך צופה במורה החדש צפייה פרונטלית, במידת האפשר, או מבקש מהמורה החדש להקליט שיעור אחד מתוך השיעורים שהוא מעביר באותו יום. חשוב לציין שהחונכים אינם מדריכים פדגוגיים, ועל כן הצפייה היא צפיית עמיתים, ומטרתה להתרשם מדרך ההוראה של המורה החדש, ולהנחות אותו על דרך החיוב. דגשים לצפייה:

- הומוגניות לעומת הטרוגניות ברמה של המשתתפים.
- ניהול הכיתה.
- הוראה תואמת השיטה והיחידה.
- ארגון הזמן בהוראה.

הנחיות עבודה – מרכזי ריאן:

- במרכזי ריאן – המורים החדשים מחויבים לקבל חניכה בקורס הראשון שבו הם מלמדים לאחר קורס ההכשרה.
- החונכים יקבלו את שמות המורים החדשים שמתחילים ללמד את הקורס הראשון שלהם מהמעטפת המקצועית של התוכנית ו/או ממנהלות ההדרכה של מרכזי ריאן – בחלוקה אזורית (צפון, מרכז, דרום, ירושלים).
- מצופה מהמורים החדשים ליצור קשר עם החונכים, בשלב שבו נקבע יום הראיונות עם המשתתפים לקראת פתיחת הקורס.

התמודדות עם בעיות בתהליך חניכת מורים:

- במקרה שמורה חדש מנתק קשר, או לא משתף פעולה עם החניכה, המורה החונך מיידע את המעטפת המקצועית ואת מנהלת ההדרכה הרלוונטית.
- מומלץ שמורה שלא משתף פעולה עם תהליך החניכה, לא יקבל יותר קורסים ממרכזי ריאן.
- מורה חדש שהקורס שהוא מלמד הופסק בגלל מיעוט משתתפים, החניכה שלו נפסקת. כאשר המורה יתחיל קורס חדש הוא יתחיל שוב בתהליך החניכה.

משוב של מורים חדשים לאחר תהליך החניכה:

- "העבודה עם החונכת עזרה לי בכמה נושאים. הראשון שבהם גישור בין התיאוריה לפרקטיקה, איך עושים את השיעור יותר מדויק. השני, כל נושא הבחינות והמצגות. מה כדאי לעשות, על מה כדאי לשים דגש בע"פ ובכתב. השלישי הוא נושא ההתנהלות, מול מרכזי ריאן ומול מעטפת הקורס. מה אני צריך לבקש/לדרוש ועל מה כדאי לדבר ומה להציע כדי שהקורס יהיה יותר יעיל. חוץ מזה גם עצם התמיכה של 'אתה לא לבד.... עברו את זה לפניך ונתקלו בבעיות דומות...' היא בעלת משמעות רבה."
- "החונכת ליוותה אותי לאורך הקורס הראשון שהסתיים עתה. קיבלתי כלים ישומיים לעבודה בשטח, העשרתי בזכותה את דרכי ההוראה הפרונטלית, ובכלל, נכנסתי ברגליים בטוחות לעולם הוראת העברית. מוקירה תודה גדולה!"

תוכנית "עברית פלוס" בקמפוס IL – המיזם הלאומי ללמידה דיגיטלית³¹

מחקרים וסקרים רבים בתחום הלמידה וההדרכה, מעודדים את השימוש בכלי הוראה ולמידה מרחוק, וצופים שמגמה זו תגבר בשנים הבאות. בנוסף, כלים דיגיטליים ותשתית אינטרנטית, מאפשרים את המשך הפעילות היומיומית גם במצבי חירום, כמו בתקופת הקורונה.

קמפוס IL – המיזם הלאומי ללמידה דיגיטלית, מאפשר לקהלים רחבים התפתחות וקידום לכל אורך החיים – החל בתלמידי תיכון וסטודנטים, דרך מורים, עובדי מדינה ומחפשי עבודה, ועד אזרחים ותיקים, וכל אדם סקרן שמעוניין להרחיב אופקים. הקמפוס הוא תוצר של שותפות אסטרטגית בין מטה המיזם הלאומי "ישראל דיגיטלית" במערך הדיגיטל הלאומי והמועצה להשכלה גבוהה, שחברו יחד כדי שכל אדם בישראל יוכל לרכוש השכלה ולפתח מיומנויות לקידומו האקדמי, המקצועי והאישי.

גם תוכנית "עברית פלוס" תהיה חלק מהמיזם, כך שהמפעילים במרכזים השונים יוכלו להשתמש בתשתית של קמפוס IL להוראת עברית כשפה שנייה למשתתפים דוברי ערבית באופן יחידני. הפיתוח הייחודי, מאפשר שמירה על המשכיות הפעילות של קורסי העברית, תוך מתן ערך מוסף של הקניית מיומנויות וכישורים שרלוונטיים לשוק העבודה המודרני. הקורס בנוי כך שהמשתתפים משלבים למידה עצמאית בשיעורים אינטראקטיביים בקמפוס, ובשיעורי בית שנשלחים למורה, מפגשי למידה מקוונים בקבוצות קטנות – בליווי מורה – ומספר מפגשי למידה פרונטליים בקבוצות של עד 25 איש, בהובלת המורה. הלמידה מערבת התנסויות ותרגולים, כך שהמשתתפים ירכשו את ארבעת אופנויות השפה הנדרשות – האזנה ודיבור, קריאה וכתיבה – ברמת הלימוד בה הם משתתפים.

תהליך הדיגיטציה של התוכנית, נמצא בעיצומו בעת כתיבת תדריך זה, והמטרה היא שכלל רמות הלימוד והחומרים השונים יעמדו לרשות המפעילים והמשתתפים, ללא עלות ובצורה יישומית ונגישה.

³¹ הסעיף הזה מבוסס על מסמך "עברית פלוס בצל הקורונה", וגם על מצגת הפיצוח של חברת מתודיקה לקורס כפי שיהיה בקמפוס.

תוכנית "עברית פלוס" בצל הקורונה - במרכזי ריאן:³²

בתחילת שנת 2020, חווה עולם העבודה הגלובלי את אחת הטלטלות הגדולות ביותר בעשורים האחרונים: המשבר הבריאותי עקב התפשטות נגיף הקורונה במדינות רבות, הוביל למשבר כלכלי, שהפך במהירות למשבר בשוק העבודה וגרם לפליטתם של עשרות ומאות אלפי עובדים בישראל אל מחוץ למעגל התעסוקה.

ערב המשבר הופעלו כ-20 קורסי עברית בפריסה ארצית, ועשרות קורסים נוספים היו מתוכננים להמשך השנה. צוות התוכנית חש אחריות לשמר את עבודתם ותפקודם של כל המעורבים בתוכנית, ולהמשיך את הקורסים עבור המשתתפים. לאור זאת, הצוות יזם תהליך שינוי של האופן בו מועברים קורסי העברית, משיטת הוראה קונבנציונלית של למידה בכיתה, לשיטת הוראה מרחוק, באמצעות מחשב ומקלדת. כל זאת נעשה תוך מספר חודשים וסיפק מענה בזמן אמת – למשתתפים, למורים ולרכזים במרכזי התעסוקה. פלטפורמת zoom, שהשימוש בה תפס תאוצה מסביב לעולם בתקופה זו, נבחרה לשמש להוראת התוכנית.

תהליך השינוי הצריך הכנה של שלושה גורמים להצלחה: הראשון שבהם, צוות המורים של התוכנית – הגורם הראשון שצריך הכנה והכשרה ללימוד מרחוק, וזאת מכיוון שהם יבלו את מרבית הזמן במהלך הפעילות עם המשתתפים. המורים ינהלו את המפגשים ויעבירו את התכנים עצמם, לכן חשוב שיכירו לעומק את שיטות ההוראה מרחוק, ויהיו בעלי ידע מספק לניהול המפגשים ולטיפול בסוגיות שעולות תוך כדי המפגש. המורים בעצם מקבלים ארגז כלים חלופי ומשודרג, במקום ארגז כלים הרגיל של המורה – במקום תיק, קלסר, ספר מודפס וקלמר, הם יעבדו עם מסך ומקלדת, אתרי אינטרנט ומצגות אינטראקטיביות.

הגורם השני הוא צוות הרכזים – רכזי תעסוקה הנמצאים במרכזי התעסוקה השונים, ניצבים במקום קריטי להצלחת השינוי, מכיוון שהם אלה המנהלים את הקשר מהרגע הראשון של כניסת המשתתף למרכז. הרכזים אמורים לשלוט בכלים לליווי מרחוק, כגון: קיום מפגשים עם המשתתפים באמצעות zoom ופלטפורמות דומות, וכן לשלוט בפתרון תקלות נפוצות בחיבור המשתתפים לכלי הלמידה הדיגיטלי.

הגורם השלישי והאחרון, המשתתפים עצמם – האוכלוסייה שצריכה הכי הרבה עבודת הכנה לקראת תהליך השינוי ללמידה וליווי מרחוק, מכיוון שהם בעלי אוריינטציה דיגיטלית נמוכה מאוד. הדרכות כגון: שימוש בסיסי במחשבים, היכרות עם אתרי אינטרנט וכלים דיגיטליים, חשיפה למאגרי מידע ברשת, וסדנאות העצמה להפחתת חשש מהרשת (וגם שיווק עצמי ו"טביעת רגל" דיגיטלית).

³² הקטע הבא מבוסס על מסמך בשם: תוכנית "עברית פלוס" בצל הקורונה.

ראשית, נאספו צרכי המורים לטובת המשך הוראת התוכנית באופן מקוון. הצרכים נאספו בעזרת שני שאלונים: שאלון אוריינות דיגיטלית ושאלון בנושא צרכים פדגוגיים.³³ בזכות המידע שהופק מהשאלונים, פותחו מצגות אינטראקטיביות לשימוש בהוראת התוכנית, ושולבו משחקים ותרגולים באמצעות אפליקציות שונות. במקביל, גובשו הדרכות ייעודיות למורים בהן הוצגו הכלים השונים.

הצוות המקצועי והרכז הטכנו-פדגוגי של התוכנית, עמדו לצד המורים והרכזים במהלך הפעלת הקורסים המקוונים. הצוות הפדגוגי המשיך לפתח ולעדכן חומרים אינטראקטיביים שנמסרו למורים בזמן אמת, לאורך תקופת ההתמודדות עם המגפה – במטרה להמשיך את הקורסים ואת ההוראה.

לצד התמיכה וההכוונה, שולבו בתוכנית מגוון כלים לטובת בקרה על פעילות התוכנית, במיוחד בפלטפורמה דיגיטלית. למשל: דיווח ביצוע פעילות קבוצתית מרחוק – טופס למילוי על ידי המנחים (יומן מנחה) שמותאם לצרכים של הבקרה ללמידה מרחוק; טופס נוכחות למילוי עצמי של המשתתפים, שמועבר על ידי המורים, ויהיה במעקב על ידי רכזות ההדרכה ומנהל התכנית; שאלון משוב להערכת פעילות מרחוק למשתתף; יומן "כיתות וירטואליות" באמצעות zoom (או דומה לה), שמתעד באמצעות צילומי מסך את הפעילות ואת המשתתפים הנוכחים, לרבות הפקת דוחות נוכחות משתתפים המופקים ממערכת זו.

חשוב לציין כי המידע שעלה מהשאלונים, כלל את החומרים המקצועיים שפותחו לטובת למידה מרחוק והתובנות שעלו מהמורים, המשתתפים, הרכזים וצוות התוכנית, משמש היום את כלל השותפים בהעלאת התוכנית לקמפוס .IL

³³ שאלון צרכים פדגוגיים נכתב על ידי ד"ר יהודית גולן בן-אורי, כותבת ראשית.

פרק ג: הפעלת תוכנית "עברית פלוס"

תוכנית "עברית פלוס" מופעלת, נכון למועד כתיבת תדריך זה, במרכזי ריאן ובשירות התעסוקה ברחבי הארץ. הצוותים בגופים מפעילים אלה הינם שותפים מרכזיים להצלחת התוכנית ולהפעלתה באופן מיטבי, בהתאם לתפיסה ועקרונות הפיתוח הייחודיים.

מרכזי ריאן, הוקמו על ידי משרד העבודה והשירותים החברתיים בשנת 2013, כיום נמצאים תחת מנהל אוכלוסיות מיוחדות זרוע התעסוקה במשרד הכלכלה, כמיזם ממשלתי לקידום תעסוקתי של החברה הערבית. כיום קיימים כעשרים מרכזים ברחבי הארץ בהפעלת חברת "אלפנאר" (חל"צ) באזור הצפון, ובעמותת "בעצמי" באזור הדרום. מרכזי ריאן הוקמו בתוך החברה הערבית ולמענה ופועלים לשילוב, קידום והעצמת החברה הערבית בעולם העבודה וההכשרה³⁴. קורסי "עברית פלוס" הינם חלק מתוכנית כוללת של ליווי ותמיכה הניתנת למשתתפים במרכזי ריאן, ומהווים עוגן מרכזי לקראת השתלבות בתעסוקה. מרבית קורסי "עברית פלוס" במרכזי ריאן מועברים היום באופן פרונטלי.

שירות התעסוקה הישראלי הינו תאגיד סטטוטורי, הנתון לפיקוחו של שר העבודה והרווחה ושל למועצת שירות התעסוקה. השירות מעניק שירותי השמה ותווך עבודה לכ-400,000 מחפשי עבודה מדי שנה, באמצעות 71 לשכות התעסוקה הפרוסות ברחבי הארץ. השירות מסייע למחפשי עבודה במציאת משרה, בהפניה להכשרה מקצועית, באיתור עובדים עבור מעסיקים ועוד. בנוסף, השירות מופקד על מחקר שוק התעסוקה ופרסום הממצאים מידי תקופה. כמו כן, השירות אחראי על העברת דיווחים שוטפים למוסד לביטוח לאומי בנוגע לזכאותם של דורשי העבודה לדמי אבטלה או לגמלת הבטחת הכנסה³⁵. קורסי "עברית פלוס" ניתנים כחלק מהשירותים שמוענקים בלשכות התעסוקה ברחבי הארץ. כלל קורסי "עברית פלוס" במסגרת שירות התעסוקה הינם מקוונים נכון לדצמבר 2021.

כפי שניתן לראות, הפעלת התוכנית במרכזי ריאן ובשירות התעסוקה, מאפשרת שימוש נרחב בתוכנית "עברית פלוס" בקרב החברה הערבית. גופים אלה מסייעים, מחד, בתיקוף ובדיוק התוכנית לאור ההפעלה בפועל, ומאידך, תומכים בתוכנית כמובילה סטנדרטיזציה של קורסי עברית כשפה שנייה ברחבי הארץ.

בפרק זה נציג את בעלי התפקידים של התוכנית, וכן את בעלי התפקידים השונים בגופים המפעילים. לאחר מכן נתאר את תהליכי העבודה והכלים המשמשים לניהול ולהפעלת התוכנית במרכזי ריאן ובשירות התעסוקה. בעלי התפקיד של התוכנית מעניקים מעטפת מקצועית, פדגוגית ושיווקית רחבה. הגופים המפעילים אחראים לאתר משתתפים לפי הרמות השונות, ולהעביר את הקורסים על פי העקרונות הייחודיים של התוכנית. קיימות נקודות שוני בין מרכזי ריאן לשירות התעסוקה בהפעלת התוכנית, ואנו נביא אותם לידי ביטוי בתיאורי התפקיד ובתיאור ההפעלה בשטח, תוך שילוב המלצות להפעלה מיטבית, בהתבסס על הניסיון שרכשנו.

³⁴ מתוך: ריאן – מרכזי תעסוקה

³⁵ מתוך: פירוט מאתר הממשלה [שירות התעסוקה הישראלי](#)

בעלי תפקידים³⁶

התרשים שלהלן מפרט את החלוקה בין בעלי התפקידים בתוכנית, ובין בעלי התפקידים בגופים המפעילים.

תרשים 9: פירוט בעלי התפקידים בתוכנית ובעלי התפקידים בגופים המפעילים

בעלי תפקידים בצוות המנהל של התוכנית

מורה - עצמאי.

המורים עוברים הכשרה של התוכנית ומועסקים כפרילנסרים על ידי הגופים המפעילים בהוראת הקורסים. ישנם מורים שמתקבלים להוראת התוכנית בשירות התעסוקה ומקבלים הכשרה על ידם.

ג. רכז הכשרת מורים

ב. יועץ פדגוגי

א. מנהל התוכנית

ו. חונך מורים חדשים

ה. מנהל קהילת מורים

ד. רכז טכנו-פדגוגי

בעלי תפקידים בגוף המפעיל

מרכזי ריאן, בהפעלת אלפנאר ובעצמי

ג. רכז קורס

ב. רכז כישורי בסיס של הגוף המפעיל

א. מנהל הדרכה

שירות התעסוקה מפעיל את התוכניות באמצעות ALD

ג. יועץ פדגוגי של שירות התעסוקה

ב. רכז טכנו-פדגוגי

א. מנהל קורסי עברית ברמה ארצית

להלן תיאור מפורט של בעלי התפקידים בתוכנית ובעלי התפקידים בגופים המפעילים.

בעלי תפקידים בהנהלת התוכנית

א. מנהל התוכנית

ב. יועץ פדגוגי של התוכנית

ג. רכז הכשרת מורים

ד. רכז טכנו-פדגוגי

ה. מנהל קהילת מורים

ו. חונך מורים חדשים

³⁶ התפקידים מנוסחים בלשון זכר אך מתאימים לנשים ולגברים כאחד.

א. מנהל התוכנית³⁷

תפקידו של מנהל התוכנית לוודא את הפעלתה של התוכנית בהתאם למתכונת המקצועית-פדגוגית שהוגדרה, לפעול להטמעת התוכנית על פי העקרונות ולהמשך פיתוחה. לצד זאת, לקדם שיווק ושיתופי פעולה לטובת הגדלה משמעותית של מספר הקורסים המועברים ברחבי הארץ (ראו את ממדי הצלחה של התוכנית על פי זרוע העבודה, המתוארים בפרק א).

תחומי האחריות של מנהל התוכנית:

- הובלת ועדות ההיגוי של התוכנית, מתן חוות דעת מקצועית, ושיקוף המצב בתוכנית אל מול השותפים הממשלתיים. בוועדות ההיגוי משתתפים נציגים של הגופים המפעילים, רכז הכשרת מורים, היועץ הפדגוגי של התוכנית, רכז טכנו-פדגוגי ורכז קהילת המורים.
- מעקב אחר העוסקים בפיתוח, הובלה והוראה בתוכנית, מתן משוב והטמעת תהליכי שיפור.
- כתיבה והפקה של דו"חות וסיכומים, בהתאם לדרישות השותפים והגופים המעורבים.
- מעורבות מקצועית בתהליך החשיבה, הכתיבה וההגשה של תוכנית העבודה השנתית של התוכנית, וסיוע לגופים שמפעילים אותה.
- זיהוי ומיפוי של צרכים מקצועיים רלוונטיים ברמת התוכנית, צוות המורים, בעלי התפקידים המלווים את הקורסים וצוות הפיתוח, ויצירת מענים בהתאם. לדוגמה: יצירת איזון והלימה בין הביקוש לקורסים, לבין היצע המורים שעברו הכשרה להוראת התוכנית – כך שיהיו מורים מתאימים להוראה פרונטלית ומקוונת לפי האזור הגיאוגרפי, וכן שיהיו קורסים למורים שהשקיעו ועברו את ההכשרה.
- קבלת החלטות לגבי פתיחת קורסי הכשרת מורים, בהתאם לצרכים מהשטח, ועמידה בקשר עם היועץ הפדגוגי ועם צוות המורים של ההכשרה והמכללה האקדמית לחינוך ע"ש דויד ילין.
- תכנון והפעלה של תוכנית שנתית של הנחייה, הדרכה והשתלמויות עבור צוותי התוכנית, וסיוע בהכשרות ובהשתלמויות המכוונות לפיתוח צוות התוכנית והעוסקים בה.
- סיוע לצוותים של הגופים המפעילים בפיתוח הממשק עם המורים ובהגדרת מספר הקורסים והשעות, ותכנון לוחות הזמנים של הפעילות, בהתאם לצרכיו של הגוף המפעיל.
- איתור וזיהוי משאבי ידע ותכנים הרלוונטיים להתקדמות התוכנית, לצד עדכון ההכשרות ותכני הלימוד (בהיוועצות עם גורמים מומחים).
- פיתוח ממשקים עם גורמים חדשים שמתעניינים בתוכנית, וקידום שיתוף פעולה עם גורמים רלוונטיים העוסקים בתחום דומה לתוכנית.
- שיווק ופרסום התוכנית בדרכים שונות, כגון: תחנות רדיו ביישובים ערבים, אתרי אינטרנט ורשתות חברתיות. ראו חלון ידע בנושא שיווק התוכנית.

³⁷ מתוך מסמך הגדרות תפקידים.

שיווק התוכנית: נדבך קריטי לטובת גידול במספר המשתתפים

אחת השיטות להעמיק את ההיכרות עם התוכנית ועם ייחודיותה, ולעודד בוגרים מהחברה הערבית להגיע ללמוד בתוכנית, היא באמצעות שיווק ופרסום. הכלים והשיטות המתוארים, יכולים לשמש את מנהל התוכנית, ובאותה מידה גם את הגופים המפעילים ושותפים נוספים של התוכנית. כל זאת, לטובת הרחבת השימוש בתוכנית בקרב החברה הערבית, כחלק משילוב מיטבי בשוק העבודה.

ראשית, מומלץ לעודד הנגשה של התוכנית באמצעות מגוון פלטפורמות בחברה הערבית, כגון: תחנות רדיו מתאימות, עיתונים או עלונים של הרשויות המקומיות. בנוסף, חשוב לכתוב על התוכנית בערוצי תקשורת מוכרים – עיתונות, טלוויזיה ורדיו. ראו לדוגמה את הכתבות הבאות במגזין MAKO, שפורסמו גם בפורטל של בוקרא בשפה הערבית:

[הדבר הכי חשוב שאתם צריכים לדעת כדי למצוא עבודה](#), N12, 7.12.2020

["לא מספיק ללמוד מקצוע": כל הפרטים שישאירו אתכם מעודכנים בשוק העבודה שמתחדש כל הזמן](#), הדר ת"ש, 3.10.2021

[התוכנית החדשה שמבקשת לגשר על הפער בין שתי אוכלוסיות עם תרבות ושפה שונה בישראל](#), נטע צ'חנובסקי, 3.10.21

שנית, חשוב להטמיע בקרב הצוותים של הגופים המפעילים את התפיסה שידעת השפה העברית הינה תשתית קריטית למציאת תעסוקה בישראל, כפי שנמצא בכל המחקרים שתוארו גם בתדריך זה. בהמשך להרחבת המודעות וחיוזוק התפיסה, המרכזים ישלבו את התוכנית כתנאי בסיסי למשתתפים מחפשי העבודה.

מומלץ להיעזר בדמויות מוכרות ו/או בכירות, כגון ראשי רשויות מקומיות, מנהלים מג'וינט – תבת, או מתוכניות תעסוקה, לטובת פרסומים שונים, או להגעה לכנסים וסמינרים רלוונטיים.

ב. יועץ פדגוגי של התוכנית

היועץ הפדגוגי מוביל את הכתיבה ואת העדכון של החומרים הפדגוגיים של התוכנית. היועץ מפתח קורסים לקהלי יעד נוספים, ופועל להעשרת הכלים הפדגוגיים העומדים לרשות המורים: מצגות, התנסויות ועוד. היועץ הפדגוגי כותב את רוב החומרים, וכן מתקף חומרים פדגוגיים של כותבים אחרים, בראייה מתכללת של התוכנית כולה. היועץ יכול להיות משולב כמרצה במסגרת הכשרת המורים.

תחומי אחריות:

- היועץ הוא חלק מצוות כתיבת תכנים לרמות השונות ולבוגרי מקצועות שונים, לרבות מצגות נלוות, מבחנים ומדריך למורה.
- פיתוח מודלים לקהלי יעד ייחודיים, במידת הנדרש.
- שדרוג ועדכון מדריכים, מצגות וחומרים נוספים, ברמות השונות בתוכנית, במידת הנדרש.
- תמיכה במנהל התוכנית ובמורים בנושאים פדגוגיים.
- הובלה או תיאום של הכשרות המורים בהיבט הפדגוגי מבחינת התכנים המועברים ועדכונם, יחד עם מנהל התכנית.
- אחריות מקצועית לתכנים בהשתלמויות המורים של התוכנית, לרבות הנחייה בפועל, או הבאת מרצה חיצוני.
- שמירה על קשר מקצועי שוטף עם היועץ הפדגוגי בגופים המפעילים, במידה ויש כזה (כמו למשל, בשירות התעסוקה).

המלצה לתפקיד מנחה פדגוגי³⁸

המנחה הפדגוגי מהווה את הזרוע המקצועית של התוכנית בשטח. לצד הפיקוח של זרוע העבודה על הגופים המפעילים, יבצע המנחה את הפיקוח המקצועי-פדגוגי על המורים ועל הקורסים. המנחה הפדגוגי יעניק מעטפת מקצועית לפיקוח על המורים שפועלים כפרילנסרים בהוראת תוכנית "עברית פלוס".

- ביצוע מעקב ותצפיות על המורים של התוכנית במהלך השנה בגופי המפעיל – בדגש על ההיבט הפדגוגי.
- יקוח על איכות השיעורים ומעקב אחר איכות ההוראה במפגשים.
- מעקב אחר השימוש בתכנים המוגדרים לשימוש בקורסי התוכנית על ידי המורים בקורסים.
- מתן משוב למורים, וכתיבת דו"חות וסיכומים לשימוש הנהלת התוכנית.
- איתור צרכים והעלאת תובנות פדגוגיות מהשטח על תפקוד המורים ועל הקורסים.

נציין כי המשימות של בעל תפקיד זה, מתבצעות בשירות התעסוקה, במסגרת תפקידה של היועצת הפדגוגית של שירות התעסוקה, אשר מתכללת את הייעוץ, ההנחיה והפיקוח הפדגוגי בקורסי "עברית פלוס" לכל לשכות השירות. חשוב לשמור על ערוץ פתוח בין היועצת הפדגוגית בשירות התעסוקה, לבין היועץ והמנחה הפדגוגי של התוכנית.

³⁸ מתוך מסמך הגדרות תפקיד בתוכנית.

ג. רכז הכשרת מורים³⁹

הכשרת המורים, כמפורט בפרק ב, מרוכזת וכוללת הרבה מאוד ידע וכלים, המועברים תוך זמן קצר יחסית. תפקיד הרכז לתת מענה מקצועי למורים המשתתפים, לכל אורך ההכשרה, בשאלות בתחומים הפדגוגיים הנלמדים, סביב הכנת שיעורי הבית ובהתמצאות בחומרי התוכנית.

תחומי אחריות:

- הרכז מצטרף לשיעורים הראשונים ומציג את עצמו, את תפקידו ואת פרטי הקשר עימו.
- הרכז מעודכן בנושאים שנלמדו בכל שיעור ושיעור, ובשיעורי הבית והמשימות שניתנו.
- הרכז פותח קבוצת וואטסאפ למורים המשתתפים בהכשרה, ומעביר בה הודעות אדמיניסטרטיביות לגבי מועדי מפגשי ההכשרה, שינויים בתוכנית, קישורים למפגשי zoom וכד'.
- מומלץ שהרכז ינחה מפגש אחד במהלך ההכשרה – על מנת שהמשתתפים יכירו אותו וידעו לפנות אליו.
- הרכז בונה טופס של "משוב אמצע" להכשרה, מעביר אותו למשתתפים ומעבד את התוצאות. על הרכז לשתף בתוצאות את צוות ההכשרה, במטרה ללמוד ולשפר את הנדרש עד סוף ההכשרה הנוכחית, כמו גם לבאות.

ממשקי עבודה:

- יועץ פדגוגי של התוכנית ו/או יועץ פדגוגי של הכשרת מורים – בעל התפקיד שמוביל את הכשרת המורים. נדרש תיאום וסנכרון מתמשכים לגבי הנושאים שנלמדו, סדר ההכשרה, משימות שניתנו לשיעורי בית, מועדי הגשה, שינויים בלוח ועוד.
- מנהל התוכנית – הרכז מעדכן לגבי התקדמות ההכשרה, סוגי ההתייעצויות של המורים, בעיות מיוחדות. מנהל התוכנית יכול לבקש לפרסם הודעות בקבוצת וואטסאפ, ועליו להיות מעודכן במידע על המורים המשתתפים בהכשרה.
- שותפות בצוות הקורס – עדכונים לגבי כל מה שקורה בתוכנית: קורסים, הכשרת מורים, פיתוח חומרים ועוד.

דרישות תפקיד:

- מורה בתוכנית "עברית פלוס", לימד לפחות 2 קורסים – חובה.
- בעל תואר בתחום הלשון העברית – חובה.
-

³⁹ תיאור התפקיד מבוסס על שיחה עם ענבר חיים, מורה, רכזת הכשרת מורים וחונכת מורים חדשים בתוכנית עברית פלוס.

ד. רכז טכנו-פדגוגי⁴⁰

תפקידו של רכז טכנו-פדגוגי הוא תמיכה במורים בהיבטים טכניים ופדגוגיים בהוראת קורסי "עברית פלוס".

תחומי אחריות:

- ארגון וניהול תיקיות הידע ומאגרי ההפעלות הטכנולוגיות לרשות צוות המורים – גיבוש עקרונות לעבודה עם תיקיות הידע, עבור צוות התוכנית, המורים והרכזים.
- טיפול בפניות ובבקשות מצד רכזי הקורסים והמורים, בכל הנוגע לכלים הטכנולוגיים, ומתן מענה ותמיכה בזמן אמת בנושאים הבאים:
 - שימוש בתיקיות הידע ומאגר ההפעלות.
 - תפעול מערכת zoom שמשמשת ללמידה מרחוק.
 - עזרה בהפעלת תרגול והתנסות בהפעלת כלים דיגיטליים לאורך הקורס, למשל: Quizlet ו/ו Wizer me.
- היכרות עמוקה עם הכשרת המורים, בה לומדים המורים על תיקיות הידע ושימוש בכלים דיגיטליים. השתתפות במפגשים המעריכים כלים דיגיטליים, במידת הצורך.
- תפעול שוטף של דף הפיסבוק ושל ערוץ היו-טיוב של התוכנית – העלאת חומרים לרשות המורים והרכזים.
- ריכוז נושא פתיחת הכיתות הדיגיטליות בקמפוס IL – הרכז הטכנו-פדגוגי מהווה גורם מתווך בין הרכזים במרכזי ריאן והתעסוקה, לבין נציגי קמפוס IL לשילוב משתתפים לקורס הדיגיטלי, ולמתן הרשאות למנהלי ההדרכה של הגופים המפעילים למבחני הרמה.

ממשקי עבודה:

- קשר שוטף עם המורה הייעודי להוראה באמצעות כלים טכנולוגיים, אשר מנחה בהכשרת המורים.
- קשר שוטף עם צוות התוכנית, לטובת העלאת עדכונים וחומרים חדשים למאגר הידע של התוכנית ולערוץ היוטיוב, וכן לטובת היכרות ותמיכה בכלים דיגיטליים חדשים, ככל שיצורפו לתוכנית.
- קשר עם גופי תמיכה של קמפוס IL, שתומכים במבחן המיון ובקורס הדיגיטלי.

דרישות התפקיד:

- יכולת טכנולוגית ודיגיטלית ברמה גבוהה – חובה.
- ניסיון בהוראה ו/או היכרות עם האקוסיסטם של תחום הוראת עברית למבוגרים – יתרון.
- היכרות ושימוש קודם בכלים דיגיטליים בהוראה – יתרון.
- נכונות להעסקה לפי שעות, לרבות זמינות וגמישות מירביות לטובת מענה בזמן אמת – חובה.
- עבודה מהבית – מחייב תשתית אינטרנט ברמה גבוהה.

⁴⁰ תיאור תפקיד זה מבוסס על מסמך "הגדרות תפקידים בתוכנית" ועל שיחה עם מיכאל קיסלוק, מורה, רכז טכנו-פדגוגי ומנהל קהילת המורים.

ה. מנהל קהילת מורים⁴¹

תפקידו של מנהל קהילת מורים הוא גיבוש קהילת המורים והובלתה. כמו כן, הוא משמש גם איש קשר בין המורים לבין הנהלת התוכנית.

תחומי אחריות:

1. ניהול קהילת המורים:
 - תמיכה מלאה בהיבטים תפעוליים ולוגיסטיים של מפגשי למידה פרונטליים של קהילת המורים.
 - תיאום והובלה של מפגשי למידת עמיתים של הקהילה, שיתקיימו באופן מקוון או פרונטלי.
 - ליווי והכוונה למורים – מתן עזרה והכוונה לפתרון אתגרים של חברי הקהילה, תוך היעזרות בצוות המקצועי של התוכנית.
2. ניהול קהילה דיגיטלית:
 - תפעול קבוצת הפייסבוק וקבוצת הוואטסאפ של קהילת המורים, לרבות הגדרה של קווים מנחים לבניית תרבות תקשורת והקפדה עליהם.
 - עידוד והנעת הקהילה לשיח שוטף באמצעים הדיגיטליים: התייעצות, שיתוף כתבות, הנגשת הזדמנויות ועוד.
 - צירוף מורים חדשים לפלטפורמות השונות והסבר על המטרה והשימוש של כל אחת מהן.

ממשקי עבודה:

- שיחות עדכון דו-שבועיות עם מנהל התוכנית.
 - קשר עם מורים חדשים.
- רצוי שמנהל הקהילה יהיה אחד מהמורים המלמדים בתוכנית, שבוחר בתפקיד זה, על מנת שידע לזהות את צרכי המורים באופן מיידי. ניתן לבחור לתפקיד גם אדם שאינו מורה, אבל עליו להיות בעל כישורי תפעול והבנה במערכות דיגיטליות.

דרישות התפקיד:

- יכולת טכנולוגית ודיגיטלית ברמה גבוהה – חובה.
- יכולת הובלת תהליכים ותקשורת בינאישית ברמה גבוהה – חובה.
- ניסיון בהוראה ו/או היכרות עם תחום הוראת עברית למבוגרים – יתרון.
- היכרות קודמת עם התוכנית וניסיון בהוראה בתוכנית – יתרון.

⁴¹ תיאור תפקיד זה מבוסס על מסמך "חברת מלווה" ועל שיחה עם מיכאל קיסלוק מורה, רכז טכנו-פדגוגי ומנהל קהילת המורים בתוכנית עברית פלוס.

ו. חונך מורים חדשים⁴²

מורה חונך ישמש חונך למורים חדשים שסיימו את קורס הכשרת המורים, השלימו את מחויבויותיהם הלימודיות, ומתחילים ללמד את הקורס הראשון שלהם. מורה חונך הוא מורה ותיק בתוכנית, בעל תואר בלשון עברית, ועבר בהצלחה הכשרת מורים חונכים (למעט חונכים שהשתתפו בפיילוט). מומלץ שיהיו מורים חונכים לפי אזורים גיאוגרפיים בארץ (צפון, מרכז, דרום, ירושלים), במטרה לתת מענה לכל המורים החדשים.

תחומי אחריות:

- ליצור קשר אישי ומקצועי עם המורה החדש.
- לחנוך את המורה החדש במהלך הקורס הראשון שלו, ולספק לו תמיכה מקצועית ופדגוגית.
- לחנוך את המורה החדש בכל הנוגע לרגישות תרבותית בהתנהלות מול משתתפים ואנשי צוות.
- להוות כתובת להתייעצויות, לתמיכה ולפתרון בעיות פדגוגיות שעולות במהלך העבודה.
- להפנות את המורה החדש לגורמים הרלוונטיים לטיפול בבעיות שאינן פדגוגיות, למשל במקרים הבאים:
 - בעיות משמעת עם משתתפים: המורה החדש פונה לרכז הקורס / מנהל המרכז שבו הקורס מתקיים.
 - בעיות בהתנהלות עם אנשי הצוות במרכז שבו המורה מלמד: עבודה מול המעטפת המקצועית.
- החונך ישלח דיווח על כל מפגש חונכות למנהלת התוכנית, ויתן דיווח כללי להנהלת התוכנית בישיבות הצוות. במידת הצורך, יעדכן החונך את הנהלת התוכנית בבעיות או צרכים חריגים.

דרישות התפקיד:

- מורה בעל ותק של שנה אחת לפחות בהוראת קורסי העברית במסגרת "עברית פלוס".
- לימד ארבעה קורסים במסגרת שבה מלמדים על פי "עברית פלוס" (למשל במרכזי ריאן או בשירות התעסוקה), או בעל ותק של שנה.
- בוגר הכשרת מורים להוראת עברית כשפה שנייה.
- בעל תואר ראשון בלשון עברית.
- יש ברשותו המלצות של שני בעלי תפקידים בתוכנית.
- תכונות נדרשות: אסרטיביות, יכולת ונכונות לתת תמיכה רגשית ומקצועית למורה החדש, ולשמש עבורו כתובת זמינה לשאלות, התלבטויות, ומקור תמיכה והעצמה.

⁴² תיאור תפקיד זה מבוסס על מסמך "חניכת מורים חדשים" שנכתב ע"י צוות התכנית ועל שיחה עם גלית פז, מורה וחונכת מורים חדשים בתוכנית עברית פלוס.

הכשרת מורים חונכים:

הכשרת מורים חונכים תתבצע על ידי מורים חונכים ותיקים בתוכנית, שהעבירו מעל 3 תהליכי חניכה למורים חדשים בתוכנית. אורך ההכשרה יהיה 3-5 שעת אקדמיות, והיא תכלול שלושה נושאים מרכזיים:

1. משמעות תפקידו של החונך, תחומי האחריות, דרכי העבודה וההנחיות – כפי שמופיעים בתדריך זה.
2. שימוש בשפה אחידה: דרך ההוראה של הנושאים הלשוניים, דרך ההוראה של אופנויות השפה, כלים דיגיטליים – מטרתו של כל כלי.
3. היכרות עם כלים לחניכה: ניהול כיתה, ובעיקר הספקים (תכנון מול בדיקת ביצוע), בדיקת עבודות, תיקון טעויות, קשר חונך – חניך, מתן משוב.

בעלי תפקידים בגוף המפעיל – מרכזי ריאן⁴³

א. מנהל הדרכה

- אחריות לשיווק הקורס בפלטפורמות מתאימות בקרב משתתפים פוטנציאליים: מרכזים קהילתיים, מכללות אקדמיות, מעסיקים פוטנציאליים, אגף החינוך ברשות המקומית ועוד.
- תמיכה מקצועית ברכז כישורי בסיס בהפעלת התוכנית על פי הגדרות המכרז הממשלתי, בהטמעת התפיסה לגבי חשיבות רכישת השפה העברית, ובהוצאה לפועל של התוכנית השנתית של הקורסים במרכזי המפעיל.
- במידת הצורך, קיום שיחה אישית עם משתתפים שיש עימם בעיות נוכחות או ציונים נמוכים. השיחה תכלול בירור הבעיה, מוטיבציה, וחשיבה משותפת על דרכים לסייע למשתתף להתמיד בקורס.

ב. רכז כישורי בסיס⁴⁴

רכז כישורי בסיס אחראי על קורסי השפות ועל קורסי האוריינות הדיגיטלית. עליו להיות בעל ראייה מערכתית של הפעלת תוכנית "עברית פלוס" במרכזים השונים, וגם להיות בקשר עם גורמים מחוץ למפעיל, כמו מנהל התוכנית, המשרד הממשלתי שפרסם את המכרז ועוד.

⁴³ להגדרות אלה תרמו: שירן אבו אסעד רכזת הדרכה ריין אלפנאר והדס אגסי-קהלני רכזת הדרכה ריאן בעצמי

⁴⁴ תפקיד זה בוצע עד כה על ידי מנהל/רכז הדרכה בעמותת אלפנאר / ארגון בעצמי שהמליצו על בעל תפקיד ייעודי.

תחומי אחריות:

- הטמעת התפיסה בקרב הצוותים שעובדים במרכזים, שרכישת השפה העברית היא תנאי בסיסי למציאת תעסוקה. על העובדים להכיר היטב את תוכנית "עברית פלוס" ואת יתרונותיה, ולהציע אותה לכל המשתתפים מהחברה הערבית (ברמות שונות), ולא רק לאלה שכלל אינם דוברים את השפה.
- איתור צרכים במרכזי המפעיל, ובניית תוכנית שנתית של קורסי העברית: מספר הקורסים, רמות הלימוד, מורים נדרשים, תכנון מקדים של לוחות זמנים, לצד פעילויות נוספות במרכזים. בתוכנית השנתית תהיה התייחסות לכלל המרכיבים הנדרשים בהפעלת תוכנית: מציאת מורה וחתומה על הסכם, תהליך המיון למשתתפים, רכז שיהיה פנוי לליווי הקורס, תשתית מתאימה – חדר פיזי ו/או תשתית למפגשי zoom ועוד.
- מציאת מורים בהתאם לצורך של המרכזים: מועדים, פרונטלי / מקוון, רמת לימוד ועוד – וחתומה על הסכם עם המורה לפני תחילת העבודה המשותפת.
- ניהול מקצועי של רכזי הקורסים שמלווים את קורסי התוכנית במרכזים: מעקב אחר ביצוע תפקידם, וכן איסוף מידע לגבי המשתתפים, הצרכים שעולים, משוב על המורה ועוד.
- ניהול פגישות משותפות עם רכזי הקורסים ומנהלי המרכזים, במטרה לגבש תמונה כוללת של קורסי "עברית פלוס" בכל מרכז ובכלל המרכזים של המפעיל.
- אחריות להפעלת התוכנית על פי הגדרות המכרז מהמשרד הממשלתי, מבחינת המספר הקורסים בשנה, מספר המשתתפים המינימלי לפתיחת קורס, אחוז המסיימים בהצלחה ועוד. קשר מתמשך עם הגורם המפקח מטעם המשרד. חשוב לשים לב כי הפיקוח מטעם המשרד הוא על תפקוד המפעיל ואינו פיקוח פדגוגי.
- קשר מתמשך עם מנהל התוכנית לעדכונים לגבי היצע מורים, משוב מהקורסים, הצפת צרכים של המשתתפים ושל משתתפים פוטנציאליים.

ג. רכז קורס מטעם הגוף המפעיל (נקרא גם רכז מלווה או רכז פרט)⁴⁵

תפקידו של רכז הקורס להוביל את הקורס בהיבטים התפעוליים-אדמיניסטרטיביים, תוך מעקב אחר המשתתפים ברמה אישית, וחיזוק מתמיד של המוטיבציה שלהם להשתתף בקורס.

דרישות תפקיד:

- בקיאות בשימוש בפלטפורמת zoom, לרבות קביעת פגישות, ניהול משתתפים, ניהול צ'אט, שיתוף מסך, חלוקה לחדרים ומעבר ביניהם, ופתרון בעיות המתעוררות אצל משתתפים.
- בקיאות באופיס Office.

⁴⁵ ההגדרה מתוך חוברת מלווה לקורס עברית.

- ניהול תקשורת עם המשתתפים במספר ערוצי תקשורת: וואטסאפ, רשתות חברתיות וטלפון.
- ניהול קבוצת וואטסאפ עבור משתתפי הקורס (בשותפות עם מורה הקורס).
- שימוש במצגות פאוורפוינט (PowerPoint), מסמכי וורד (Word), מסמכים שיתופיים ויישומים רלוונטיים נוספים.
- היכרות עם אתרי אינטרנט רלוונטיים ומאגרי מידע מקוונים נוספים.
- ידע בהפעלת כלים דיגיטליים במהלך השיעורים, כגון: kahoot, mentimeter, ונוספים.
- רקע בהנחיית קבוצות – יתרון.
- ניסיון בתחום התעסוקה ו/או עבודה בעבר במרכזי ריאן.

ניתן לחלק את תחומי האחריות של רכז הקורס לשלושה חלקים: טרום הקורס, במהלך הקורס עצמו ולאחר סיומו.

תחומי אחריות טרום הקורס:

- שותפות לגיוס משתתפים בהתאם לקריטריונים שנקבעו לבחירת המשתתפים. קשר עם בעלי תפקידים נוספים במרכז, לטובת גיבוש רשימת מועמדים פוטנציאליים.
- בניית לו"ז מלא לקורס, כולל תהליך המיון, מכינה בתחום האוריינות הדיגיטלית, ומפגש מקדים עם המשתתפים, בתיאום עם מנהל ההדרכה של המרכז.
- תהליך מיון: תיאום מועדים עם המורה, לטובת ראיונות עם מועמדים, ובדיקת חיבורים במסגרת תהליך המיון. הזמנת מועמדים פוטנציאליים בהתאם ללו"ז שנקבע. השתתפות בימי הראיונות עם המורה.
- תיאום ציפיות עם המשתתף: פגישה אישית ו/או קבוצתית. חשוב לתת את מלוא המידע אודות הקורס, ולאפשר למשתתף לשאול שאלות. על המשתתף להבין שיש לו את מלוא ההשפעה על חווית הלמידה שלו, ועל מידת הצלחתו בקורס. לוודא שהוא מבין שעליו לתכנן את מהלכיו, לקבוע יעדים ולהציב לעצמו מטרות יישומיות לאורך הקורס.
- יש למסור למשתתף את מלוא המידע אודות הקורס: מטרת הקורס, שעות הקורס ואורכו, אופן ההתנהלות, דרישות מבחינת נוכחות ומשימות, והציפיות ממנו כמשתתף.
- חשוב לציין כי הקורס מערב שימוש בכלים דיגיטליים. במסגרת תיאום הציפיות, יש לוודא שהמשתתף שולט בטכנולוגיה, לפחות ברמה בסיסית, כגון: יש לו דוא"ל, שליטה בסיסית ב-Office. במידת הצורך, לתאם עם המשתתף הגעה למכינה דיגיטלית.
- יש להציג למשתתף את צוות הקורס העומד לרשותו.
- יש להחתים את המשתתף על טופס התחייבות – ראו [נספח ו](#) ו**נספח ז**.
- לקראת קורס המתקיים מרחוק, הרכז יקיים הדרכה קצרה למשתתף או לקבוצה על מערכת ה-zoom לפני פתיחת הקורס, יתאם ציפיות עם המשתתף/ת, ויוודא שיש לו מצלמה ורמקול פעילים, ייתן לו הסבר על נראות מול המצלמה וצורת ישיבה, יסביר לו שעל אחריותו לכתוב על המסך שלו את שמו (ולא שם בדוי, או שם המכשיר ממנו מתחבר). בנוסף, חשוב לוודא שיש למשתתף מחשב פנוי בבית ללמידה מרחוק, לרבות תשתית אינטרנט ביתית וקליטת סלולר איכותית.

- סגירת פרטי המשתתפים, כולל נתונים של מבדק רמה. עדכון של צוות המרכז במייל ו/או בהעלאה לתיקייה משותפת.
- בניית קבוצות וואטסאפ לכל המשתתפים, לרבות מתן הסבר על מטרת הקבוצה, כללי ההשתתפות בקבוצה, מה מותר ומה אסור.
- העברת לו"ז המכינה הדיגיטלית, כולל הקישור למפגש. באחריות הרכז לוודא שהמשתתפים מגיעים למכינה.

תחומי אחריות במהלך הקורס:

- נוכחות מלאה של הרכז בשיעורים הראשונים של הקורס – לבדיקת נוכחות ועל מנת לוודא התנהלות הולמת של המשתתפים (בקורס פרונטלי וב-zoom אחד). לאחר מכן, באחריות הרכז להיכנס לשיעורים לאורך כל יום לימודים, על מנת לרשום נוכחות, לשים לב להשתתפות, למוטיבציה של המשתתפים ולבעיות שמתעוררות.
- בתחילת הקורס על הרכז לוודא שכל המשתתפים קיבלו את ספר הלימוד.
- תקשורת מתמשכת עם המורה – קבלת מידע אודות השתתפות, בעיות התנהגות או מוטיבציה (ספציפיות או כלליות), הגשת שיעורי בית, ועוד. שיתוף הפעולה בין הרכז למורה הינו מפתח להצלחת הקורס, הן מבחינה לימודית והן מבחינת התמדה ומניעת נשירה. במידת הצורך, ייפגש רכז הקורס עם משתתפים ספציפיים שיש להם בעיות כלשהם, למשל, נוכחות או ציונים נמוכים. במקרים של בעיות, ניתן גם לערב את רכז הפרט של אותו משתתף.
- לוודא שהחומר הנלמד עולה לתיקייה המשותפת – באחריות המורה להעלות את החומר, אך חשוב שהרכז יודא שכל החומר נמצא ונגיש למשתתפים.
- עדכון רכזי פרט במרכז על המשתתפים שלהם בקורס "עברית פלוס" – חשוב שכל הרכזים יחזקו את המוטיבציה להשתתפות ולמעקב אחר הלמידה.
- הרכז יעביר "משוב אמצע" למשתתפים ויעביר את התוצאות לצוות המרכז ולמורה לטובת שימור ושיפור להמשך הקורס.
- שמירה על רמת מוטיבציה גבוהה להשתתפות בקורס לכל אורכו – ניתן לקיים 'אירועי שיא' להעלאת המוטיבציה ולעידוד חיבור בין המשתתפים, למשל: ארוחת ערב, סיור או מפגש עם מעסיק – שכולם יתנהלו כמובן בשפה העברית.
- שיתוף הצוות הניהולי במרכז ריאן בסוגיות מרכזיות, צרכים ובעיות שעולים בקורס.
- תיעוד וצבירת מידע לגבי הקורס, התקדמות, חוות דעת של המשתתפים והמורה.
- מפגש מסכם – נוכחות בפרזנטציות של המשתתפים. חשוב לעדכן בעלי תפקידים נוספים במרכז, שעשויים להגיע למפגש זה, בתיאום עם מורה הקורס. הסבר על המשך הליווי של המשתתפים במרכז:
- המשך ליווי אישי עם רכזי הפרט.
- הפנייה להכשרות מקצועיות ו/או הכשרות במרכז וכן למשרות רלוונטיות.
- עידוד להמשך פיתוח הכישורים באופן עצמאי – הפנייה לקורסים של "ישראל דיגיטלית", הפנייה לפלטפורמות ייחודיות שנבנו לטובת בוגרי הסדנאות של העברית.

תחומי אחריות בסיום הקורס:

- הרכז יעביר "משוב מסכם" למשתתפים, ויעביר את התוצאות למנהל ההדרכה ולמורה.
 - מידע מסכם אודות הקורס – רישומי הנוכחות, הערכות המורה, ציונים וזכאות לתעודה. יש להכין דו"ח מסודר, לשמור בתיקיה הפקת תעודות למשתתפים שסיימו בהצלחה את הקורס ושליחתן אליהם במייל.
 - עדכון המטרה של קבוצת הוואטסאפ או סגירתה.
 - סיכום הקורס – במסגרת מפגש של המרכז עם המורה, רכז כישורי ליבה ומנהל הדרכה, חשוב להעלות את הנושאים לשימור ולשיפור. חשוב לקיים פגישה ו/או להעביר את המידע למנהל תוכנית "עברית פלוס".
- חשוב לציין כי מנהלי המרכזים מעודכנים ומעורבים בקורסי העברית, המתקיימים במרכז שלהם ובמרכזי ריאן בכלל. הם מקבלים עדכונים שוטפים ממנהלי הדרכה ומרכזי הקורס.

בעלי תפקידים בגוף המפעיל – שירות התעסוקה⁴⁶

א. מנהל קורסי "עברית פלוס" ברמה ארצית ומנחה פדגוגי

מנהל קורסי "עברית פלוס" אחראי על קורסי העברית בכל שירות התעסוקה ברחבי הארץ. הוא מחזיק בראייה מערכתית של התוכנית בשירות התעסוקה. במובנים רבים, דומה תפקיד זה לתפקיד של אחראי כישורי בסיס ואחראי הדרכה, שתוארו לעיל.

דרישות התפקיד:

- מורה בעל ותק של שנה אחת לפחות בהוראת קורסי העברית במסגרת "עברית פלוס".
- בוגר הכשרת מורים להוראת עברית כשפה שנייה.
- בעל תואר ראשון בלשון עברית.
- ניסיון ניהולי קודם – חובה.

תחומי אחריות:

- הכרת התוכנית לבעלי התפקידים השונים העובדים בלשכות ברחבי הארץ.
- הטמעת התפיסה שרכישת השפה העברית היא תנאי בסיסי למציאת תעסוקה. על יועצי התעסוקה להכיר היטב את תוכנית "עברית פלוס" ואת יתרונותיה, ולהציע אותה לכל המשתתפים מהחברה הערבית (ברמות שונות), ולא רק לאלה שכלל אינם דוברים את השפה.

⁴⁶ להגדרות אלה תרמו: אתי צור, שחר לוי, נאוה שגיב משירות התעסוקה ואיילה בר אורין ALD.

- ניהול פגישות משותפות עם הרכזים הטכנו-פדגוגיים, מנהלי לשכות שירות התעסוקה והיועצים, במטרה לאתר צרכים ולגבש תמונה כוללת של קורסי "עברית פלוס" בפריסה ארצית.
- בניית תוכנית שנתית של קורסי העברית: מספר קורסים, רמות הלימוד, מורים נדרשים, תכנון מקדים של לוחות זמנים. בתוכנית השנתית תהיה התייחסות לכלל המרכיבים הנדרשים בהפעלת תוכנית: מציאת מורה וחתימה על הסכם, תהליך המיון למשתתפים, רכז שיהיה פנוי לליווי הקורס, ועוד.
- גיוס מורים לתוכנית וחתימה על הסכמי עבודה. קיימת עדיפות למורים שהוכשרו בתוכנית "עברית פלוס", או במכללה האקדמית לחינוך ע"ש דויד ילין. במידת הצורך, יקיים המנהל הכשרה מותאמת ומקיפה על התוכנית.
- ליווי וחניכה של מורים בקורס הראשון שלהם בשירות התעסוקה, לרבות תצפיות פדגוגיות.
- ליווי ותצפיות פדגוגיות של מורים בכל קורס לאורך כל הקורס.
- קביעת שיבוץ המשתתפים לקבוצות הקורס לפי רמה, על פי מבחני המיון, בפיקוח ובשיתוף פעולה מלא עם היועץ הפדגוגי של השירות, אשר מתקף את תוצאות המיון ואת השיבוץ.
- ניהול מקצועי של הרכזים הטכנו-פדגוגיים שמלווים את קורסי התוכנית: מעקב אחר ביצוע תפקידם, וכן איסוף מידע לגבי המשתתפים, הצרכים שעולים, משוב על המורה ועוד.
- העברת "משוב אמצע" ו"משוב מסכם" וניתוח התשובות. עיבוד התוצאות עם היועץ הפדגוגי של שירות התעסוקה.
- פתירת בעיות אד הוק - פדגוגיות ואדמיניסטרטיביות, לדוגמה החלטה על העברה של משתתפים בין הרמות.
- שותפות בסיכומי קורסים לטובת עיבוד מסקנות פדגוגיות, מתן משוב למורה והכנסת שיפורים בקורס במידת הצורך, בתיאום עם היועצת הפדגוגית.
- אחריות להפעלת התוכנית על פי הגדרות המכרז מהמשרד הממשלתי, מבחינת מספר הקורסים בשנה, מספר משתתפים מינימלי לפתיחת קורס, אחוז המסיימים בהצלחה ועוד. קשר מתמשך עם הגורם המפקח מטעם המשרד. חשוב לשים לב כי הפיקוח מטעם המכרז הוא על תפקוד המפעיל, וכולל פיקוח פדגוגי.

ב. רכז טכנו-פדגוגי (נקרא גם עוזר הוראה או תומך הוראה)

- הרכז הטכנו-פדגוגי נוכח בכל השיעורים של כל קורסי "עברית פלוס" המתנהלים בשירות התעסוקה. תפקידו לתמוך במשתתפים ובמורה, בהיבטים טכנולוגיים ואדמיניסטרטיביים כאחד. נזכיר כי כלל הקורסים בשירות התעסוקה מתקיימים באופן מקוון, והתמיכה נדרשת, הן לטובת שימוש בכלים דיגיטליים להוראה, והן כדי לוודא תנאים טכניים ראויים להוראה, מבחינת איכות האינטרנט, השמע וכד'.
- דרישות התפקיד ותחומי האחריות דומים לדרישות של רכז קורס במרכזי ריאן, כפי שתואר לעיל (פרט לניסיון במרכזי ריאן, שאינו נדרש לתפקיד בשירות התעסוקה).

דרישות התפקיד:

- תואר ראשון.
- בקיאות בשימוש בפלטפורמת zoom לרבות קביעת פגישות, ניהול משתתפים, ניהול צ'אט, שיתוף מסך, חלוקה לחדרים ומעבר ביניהם ופתרון בעיות משתתפים.
- בקיאות באופיס Office.
- ניהול תקשורת עם המשתתפים במספר ערוצי תקשורת - וואטסאפ, רשתות חברתיות וטלפון.
- ניהול קבוצת וואטסאפ עבור משתתפי הקורס (בשותפות עם מורה הקורס).
- שימוש במצגות פאוורפוינט (PowerPoint), מסמכי וורד (Word), מסמכים שיתופיים ויישומים רלוונטיים נוספים.
- היכרות עם אתרי אינטרנט רלוונטיים ומאגרי מידע מקוונים נוספים.
- ידע בהפעלת כלים דיגיטליים במהלך השיעורים, כגון: kahoot, mentimeter, וכלים נוספים.
- רקע בהנחיית קבוצות - יתרון.

ניתן לחלק את תחומי האחריות של רכז הקורס לשלושה חלקים: טרום הקורס, במהלך הקורס עצמו ולאחר סיומו.⁴⁷

תחומי אחריות טרום הקורס:

- קבלת רשימת משתתפים ממנהל ארצי של קורסי "עברית פלוס", ניהול רשימת המשתתפים ויצירת קבוצת וואטסאפ.
- שינוע ספרים ללשכות התעסוקה ושליחת רשימת משתתפים רלוונטית ללשכות התעסוקה, לצורך חלוקת ספרים. הפניית המשתתפים ללשכות התעסוקה כדי לאסוף את הספרים.
- קיום מפגש חשיפה עבור המשתתפים, שבו יתבצע תיאום ציפיות ותתקיים הדרכה על פלטפורמת zoom, בעזרת שימוש בסרטוני הדרכה בעברית ובערבית.

תחומי אחריות במהלך הקורס:

- נוכחות מלאה של הרכז בשיעורים של הקורס - לבדיקת נוכחות, לוודא התנהלות הולמת של המשתתפים, וכן לשים לב להשתתפות, למוטיבציה של המשתתפים ולבעיות, במידה ויתעוררו.
- בתחילת הקורס על הרכז לוודא שכל המשתתפים קיבלו את ספר הלימוד.
- תקשורת מתמשכת עם המורה - קבלת מידע אודות השתתפות, בעיות התנהלות או מוטיבציה (ספציפיות או כלליות), הגשת שיעורי בית, ועוד. שיתוף הפעולה בין הרכז למורה הינו מפתח להצלחת הקורס, הן מבחינה לימודית והן מבחינת התמדה ומניעת נשירה. במידת הצורך, ייפגש רכז הקורס עם משתתפים ספציפיים, במקרה שיש להם בעיות, כגון, נוכחות או ציונים נמוכים, ויעדכן את מנהל ארצי של קורסי "עברית פלוס".
- לוודא שהחומר הנלמד עולה לתיקיה המשותפת - באחריות המורה להעלות את החומר, אך חשוב שהרכז יוודא שכל החומר נמצא ונגיש למשתתפים.

⁴⁷ מבוסס על המצגת: שירות התעסוקה בשת"פ עם זרוע העבודה, מינהל אוכלוסיות, היערכות ל-2022, מתאריך 29.12.21.

- עדכון יועצי תעסוקה על המשתתפים שלהם בקורס "עברית פלוס" – חשוב שכל היועצים יחזקו את המוטיבציה להשתתפות ולמעקב אחר הלמידה.
- הרכז יעביר "משוב אמצע" למשתתפים, ויעביר את התוצאות למנהל קורסי עברית ארצי. מנהל קורסי עברית ארצי מנתח את המשוב, ומעביר את התוצאות ליועצת פדגוגית של שירות התעסוקה. לאחר מכן עובר המשוב למורה, לטובת שימור ושיפור להמשך הקורס.
- תיעוד וצבירת מידע לגבי הקורס, התקדמות, חוות דעת של המשתתפים והמורה, ועדכון שוטף מול מנהל קורסי עברית ארצי.
- מפגש מסכם – נוכחות בפרזנטציות של המשתתפים, והסבר על המשך הליווי של המשתתפים בשירות התעסוקה

תחומי אחריות בסיום הקורס:

- הרכז יעביר "משוב מסכם" למשתתפים, ויעביר את התוצאות למנהל קורסי עברית ארצי.
- מידע מסכם אודות הקורס – רישומי הנוכחות, הערכות המורה, ציונים וזכאות לתעודה. יש להכין דו"ח מסודר, לשמור בתיקייה המשותפת וכן לשלוח למנהל קורסי עברית ארצי.
- תמיכה אדמיניסטרטיבית בשליחת ציונים ובהפקת תעודות למשתתפים.
- עדכון המטרה של קבוצת הוואטסאפ או סגירתה.
- סיכום הקורס – שיחה עם מנהל קורסי עברית ארצי והעלאת הנושאים לשימור ולשיפור.

ג. יועץ פדגוגי של שירות התעסוקה

תפקידו של יועץ פדגוגי של שירות התעסוקה הוא מתן ייעוץ פדגוגי לכל קורסי "עברית פלוס" בשירות התעסוקה ותמיכה בבעלי התפקיד המוציאים אותם לפועל.

תחומי אחריות:

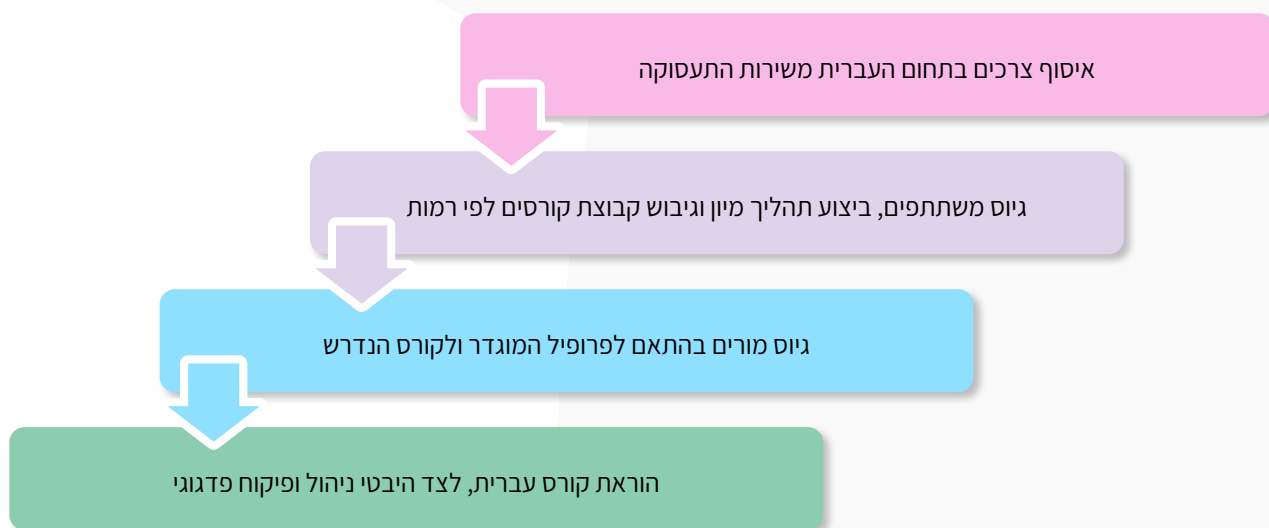
- קביעת שיבוץ המשתתפים לקבוצות הקורס לפי רמה, על פי מבחני המיון.
 - תצפית ומשוב למורים חדשים.
 - שותפות בסיכומי קורסים לטובת עיבוד מסקנות פדגוגיות, מתן משוב למורה והכנסת שיפורים בקורס במידת הצורך.
 - סמכות מקצועית לכל שינוי והתאמה פדגוגיים בקורסי "עברית פלוס" בשירות התעסוקה.
 - שיתוף פעולה הדוק עם מנהל תוכנית "עברית פלוס" ברמה ארצית.
- חשוב לציין כי מנהלי הלשכות ויועצי התעסוקה נכנסים לאורך קורסי "עברית פלוס" לשיחה עם המשתתפים. נוכחותם חשובה ברמה המשמעתית וברמת המוטיבציה: העברת המסר של חשיבות הקורס ועמידה בדרישות.

הפעלת קורסי התוכנית

לטובת הצלחת תוכנית "עברית פלוס" ולהפעלה מיטבית של הקורסים, על פי התפיסה והעקרונות הייחודיים, פותחו תהליכי עבודה וכלים עבור הגופים המפעילים.

תרשים 10: שלבי עבודה של המפעיל בהפעלת תוכנית "עברית פלוס"

בסעיף זה נתייחס לשלבים השונים לניהול ולהפעלת קורסי "עברית פלוס": החל מאיתור וגיוס משתתפים, דרך תהליך המיון ושיבוצם לקורס והליווי הנדרש לאורך הקורס – בהיבטים ניהוליים, לוגיסטיים ופדגוגיים. לסעיף זה נלווים נספחים רבים המשמשים כלי עבודה עבור השותפים במרכזי התעסוקה השונים.

א. איתור וגיוס משתתפים

ככלל, הגופים המפעילים מקדמים תעסוקה של צעירים מהחברה הערבית. כיום אלו מרכזי ריאן ולשכות של שירות התעסוקה, אך ככל שישתלבו גופים נוספים, חשוב שמטרתם תהיה תואמת למטרת התוכנית: להגדיל את שילובה החברה הערבית בשוק העבודה. בהתאם לכך, יש לגופים אלה קשר וחיבור עם צעירים מעל גיל 18 מהחברה הערבית. מוצע שבדיקת כישורי בסיס – שפות ואוריינות דיגיטלית – תהיה חלק אינטגרלי מהשירות שמעניק הגוף המפעיל. בדרך זו, קורסי עברית פלוס יהיו חלק בלתי נפרד מתהליך חיפוש עבודה והשתלבות בתעסוקה הולמת.

לגוף המפעיל אמור להיות קשר גם עם גורמים מוסדות שונים בקהילות וברשות המקומית בהן הוא פועל. כך יוכל הגוף המפעיל לשווק את הקורסים גם באמצעותם.

ב. איתור והעסקת מורים

נכון להיום, המורים של התוכנית מועסקים כפרילנסרים על ידי הגופים המפעילים. מידע על המורים של התוכנית ניתן לקבל ממנהל התוכנית ו/או ממנהל קהילת המורים. בעת גיוס מורה לקורס עברית מומלץ לבחון את הנושאים הבאים:

- המורה עבר את הכשרת המורים של התוכנית כנדרש. בפרק ב תמצאו פירוט מעמיק אודות הגדרת תפקיד המורה והכשרת מורים ייעודית לתוכנית.
- המורה העביר לפחות קורס אחד בתוכנית "עברית פלוס" ברמה הנדרשת למרכז. במידה ומדובר במורה חדש, ניתן לוודא שיש לו מורה חונך מטעם התוכנית שמלווה אותו בקורס הראשון. נכון למרכזי ריאן, ראו בעל תפקיד זה בסעיף 1 בפרק זה.
- לטובת הצלחת הקורס, חשוב לוודא כי בהסכם העבודה עם המורה, מוקדשות שעות עבודה גם לתהליך המיון בו מעורב המורה, גם לשעות הכנה של השיעורים ובדיקת המשימות של המשתתפים. בנוסף, נדרשות שעות גם למעטפת של הקורס: פגישות עם צוות המרכז לאורך הקורס.

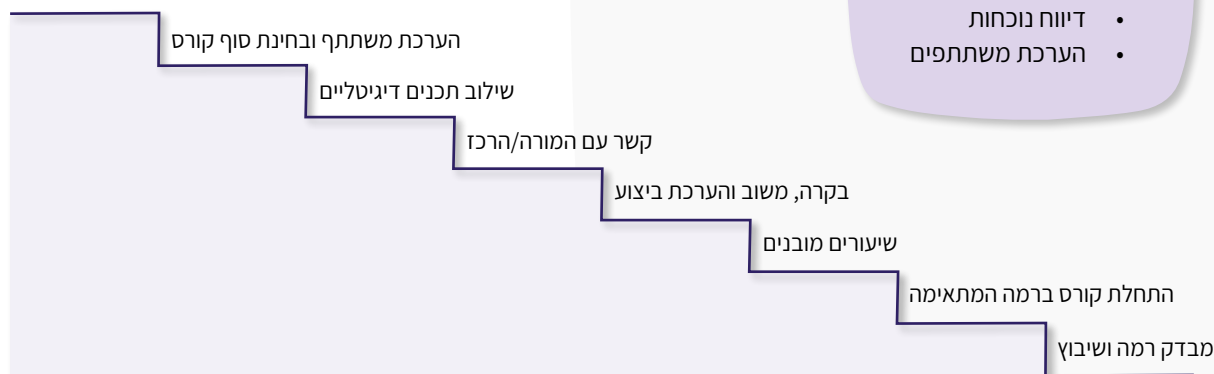
ג. תמונת הקורס המלאה

בתרשים שלהלן ניתן לראות את שלבי הקורס של "עברית פלוס".

תרשים 11: המודל והשיטה

מחזור קורס שמשפר את מערך הלימוד והלמידה

סיימת בהצלחה?
עבור לרמה הבאה

במהלך הקורס:

- יומן מנחה
- תצפיות רכז מלווה
- דיווח נוכחות
- הערכת משתתפים

כלי נוסף לשימוש בעלי התפקידים הוא הטבלה שלהלן, באדיבות מרכזי ריאן. ניתן לראות את הקורס בראייה כוללת, החל מתהליך המיון והקשר עם המשתתפים, דרך שלבי הקורס השונים וצמתים של המבחנים השונים, שאלוני משוב ועוד. תמונת הקורס מסייעת לשותפים השונים לעקוב אחר לוח הזמנים.

טבלה 5: הפעילויות בקורס – הגדרתן וסדרן

פעולות	תיאור	נקודת זמן לביצוע	אחריות ביצוע	אחריות מעקב
מבחן מתקשב והגדרת רמת המשתתף	עם פניית המשתתף, בתיאום מולו	עד 3 שבועות לפני פתיחת הקורס	רכז הקורס	מנהל הדרכה
ריאיון קבלה לקורס (ראו נספח א) וכתובת חיבור (ראו נספח ב)	יבוצעו לאחר מבדק רמה, בתיאום מול מורה הקורס ומנהל הדרכה	עד 2 שבועות לפני תחילת הקורס	מורה הקורס ורכז הקורס	מנהל הדרכה
מפגש חשיפה לקורס (אופציונלי)	עם התגבשות מספר משתתפים לקבוצה ברמת הלמידה הרלוונטית	עד שבוע לפני תחילת הקורס	רכז הקורס	מנהל מרכז עם מנהל הדרכה
מכינה דיגיטלית (אופציונלי)	במיוחד לפני קורס שמתנהל ב-zoom, רצוי להכין את המשתתפים לשימוש ב-zoom, שימוש בדוא"ל ובאפליקציות נוספות	לפני תחילת הקורס	רכז הקורס (או מדריך טכני במידה וקיים)	רכז הקורס / מנהל הדרכה
חתימת משתתף על טופס התחייבות – ראו נספח ו ונספח ז	אפשר לעשות במפגש אוריינטציה או במפגש הראשון	עם תחילת הקורס	רכז הקורס	מנהל הדרכה
דיווח ביומן מורה	דיווח מורה להלימת תכנים, הערות פדגוגיות ואירועים חריגים	לאחר כל מפגש	מורה הקורס	רכז הקורס / מנהל הדרכה
דיווח נוכחות	מעקב נוכחות משתתפים בקורס	במהלך כל מפגש	רכז הקורס	רכז הקורס
בחינת אמצע – בכתב ובע"פ	בדיקת רמה כללית עד אמצע הרמה	לאחר אמצע הרמה	מורה הקורס	
בחינת אמצע – בכתב ובע"פ	בדיקת רמה כללית עד אמצע הרמה	לאחר אמצע הרמה	מורה הקורס	רכז הקורס
משוב משתתפים	משוב להתרשמות כללית של המשתתפים מהקורס	עם סיום הקורס	רכז הקורס	מנהל הדרכה
בחינת סוף קורס – בכתב ובע"פ	בדיקת הרמה הכללית של המשתתפים לאחר סיום	במפגש האחרון או במועד שיקבע אחריו	מורה הקורס	מנהל מרכז / מנהל הדרכה

בתרשים שלהלן ניתן לראות את תהליך הפעלת הקורסים בשירות התעסוקה.⁴⁸

תרשים 12: תהליך הפעלת הקורסים בשירות התעסוקה

ד. תהליך המיון

שלבי תהליך המיון מפורטים לעומק בפרק ב, ובו מתוארים מרכיבי התוכנית.

במרכזי ריאן, רכז הקורס בגוף המפעיל מוביל את תהליך המיון, שכולל מבחן מיון מתוקשב וימי ראיונות, שבהם המועמדים (מרמה א' מתקדמים ומעלה) גם כותבים חיבור. המבחן המתוקשב נמצא במערכת קמפוס IL. הרכזים יכולים לקבל הרשאה למבחן המיון דרך הרכז הטכנו-פדגוגי של התכנית. תהליך המיון מתקיים לרוב ברמת מרכז, ולעיתים כשיתוף פעולה בין כמה מרכזים שנמצאים באזור גיאוגרפי דומה, ומחליטים לקיים קורס משותף – פרונטלי או מקוון.

בשירות התעסוקה, יועצי התעסוקה מובילים את תהליך המיון בלשכות בשטח. הנתונים מועברים למנהל קורסי עברית ברמה הארצית, אשר ביחד עם היועץ הפדגוגי של השירות, מקבלים החלטות לגבי שיבוץ לרמות. הקורסים מועברים באופן מקוון בלבד, ברמה הארצית, כך שניתן לשלב משתתפים מכל הלשכות ברחבי הארץ.

⁴⁸ מבוסס על המצגת: שירות התעסוקה בשנת 2021 עם זרוע העבודה, מינהל אוכלוסיות, היערכות ל-2022, מתאריך 29.12.21

ה. תיק קורס

על מנת לשמור על ניהול תקין של הקורס, מוצע לרכז את כלל הנתונים והדיווחים הנאספים, החל משלב המיון ועד סיום הקורס, בתיק אחד, שיהיה ברשות רכז הקורס (מרכזי ריאן), או הרכז הטכנו-פדגוגי (שירות התעסוקה). לצד "תיק דיגיטלי", שכולל את כל הקבצים, מומלץ להכין גם "תיק קורס פיזי" (קלסר) שיכיל את הטפסים והמסמכים הבאים:

- טבלת "צ'ק ליסט" למעקב אחר ביצוע המשימות הנדרשות לאורך הקורס.
- לוח זמנים לכלל הקורס (מועדי המפגשים).
- פרטי התקשרות ופרטים מזהים של המשתתפים בקורס זה.
- גיליון ציונים - מתהליך המיון עד המבחן הסופי - לרבות תוצאת מבדק הרמה והריאיון האישי.
- טופס ההתחייבות חתום על ידי כל משתתף/ת.
- טבלת מעקב נוכחות.
- טופס הערכת משתתפים.

ו. יומן המורה

בטופס המקוון "יומן המורה", ממלאים המורים עדכון לגבי התקדמות הקורס, דיווח על אירועים חריגים, ובדיקת מידת התאמת המערכים לקהל היעד, כולל התאמת המערכים לשיעורים ולנושאים הנלמדים. היומן כולל שאלות כגון: סוג המפגש (פרטני או פרונטלי), תיאור ודירוג על המידה שבה מועבר השיעור בהתאם למערך, שאלות פתוחות לציון נקודות חוזק, הערות ודברים כלליים מהשיעור. היומן מהווה כלי מעקב עבור המורה עצמו ועבור בעלי התפקידים השונים.

ז. דיווח נוכחות

למילוי על ידי המורים בכל שיעור ושיעור, ולצורך מעקב שיתבצע על ידי רכז הקורס (מרכזי ריאן), או רכז טכנו-פדגוגי (שירות התעסוקה). דיווח הנוכחות מתבצע באמצעות טופס נוכחות מקוון, שמשמש לרישום נוכחות משתתפי הקורסים בכל אחד מהמפגשים.

בקורסים פרונטליים במרכזי ריאן, מומלץ להדפיס את הטבלה ולהשאירה בכיתה, למלא ידנית, ולאחר כל מפגש לעדכן נוכחות. את העותק המקורי ניתן לשמור בתיק הקורס הפיזי. עם פתיחת קורס חדש, מכין מנהל ההדרכה טבלה הכוללת את הפרטים הבאים: רשימת המשתתפים, המרכז בו מתקיים הקורס, ושם המורה שמעביר את הקורס. את הקישור ישלח מנהל ההדרכה לרכז הקורס ולמורה.

ח. תצפית בקורס "עברית פלוס"

בכל קורס מתקיימים שני סוגים של תצפיות.

הסוג הראשון הוא תצפית ניהולית, והוא מתבצע על ידי רכז הקורס במרכזי ריאן, ועל ידי היועצים ומנהלי הלשכות, בשירות התעסוקה. מטרת התצפית:

- מעקב אחר התקדמות הקורס והלמידה על פי לוח הזמנים שהוגדר עם המורה.
- מעקב אחר המשתתפים ברמה האישית והקבוצתית, על מנת לחוש את האווירה, את חווית המשתתפים ואת מידת המוטיבציה שלהם.
- נוכחות הרכז / יועץ / מנהל לשכה, מסייעת לחיזוק המחויבות והיחס הרציני הנדרש מהמשתתפים.

במרכזי ריאן רכז הקורס יקיים תצפיות לאורך הקורס – אחת לכמה מפגשים הוא ייכנס לקורס, וישתתף למשך שיעור שלם. בהמשך לתצפית, ישוחח הרכז עם המורה, ויחד יחשבו על דרכים לשימור ולשיפור שיסייעו להצלחת הקורס.

הסוג השני של תצפית, הוא תצפית מקצועית-פדגוגית, שתתבצע על ידי גורם מקצועי בתחום הוראת עברית כשפה שנייה. בשירות התעסוקה, מתבצעת תצפית זו על ידי מנהל קורסי העברית ברמה הארצית, שהוא בעל מקצוע בתחום הפדגוגיה, וכן על ידי היועץ הפדגוגי של שירות תעסוקה. הם מצטרפים לקורס אחת לכמה מפגשים ומקיימים תצפית מקצועית-פדגוגית. בהמשך לתצפית זו מתקיימת שיחה עם המורה ודנים בנושאים לשימור ולשיפור. דף למילוי התרשמות מקצועית-פדגוגית מהתצפית ראו ב**נספח ח**.

אנו ממליצים על מערך מובנה של פיקוח ומעקב פדגוגי על קורסי התוכנית בגופי המפעיל. כיום מערך זה אינו קיים במרכזי ריאן, וקיים בשירות התעסוקה. המערך יכלול יועץ פדגוגי ו/או מורה ותיק ו/או מורה חונך, שתפקידם לפקח על עבודת המורים מבחינה פדגוגית. במסגרת פעילות המערך יתבצעו תצפיות מקצועיות-פדגוגיות בכל קורס.

תחומי אחריות ייעוץ ופיקוח פדגוגי בשירות התעסוקה

- ייעוץ למנהלי שירות התעסוקה בתחום הפדגוגיה, הגדרת הדרישות הפדגוגיות מספק השירות, הובלת השינויים וההתאמות הנדרשות לתוכנית המתחדשת, דיווח שוטף על אפקטיביות התוכנית ועל איכות ההוראה.
- פיקוח פדגוגי על עבודת ספק השירות וניהול הקשר: הנחייה ובקרה על אופן ההוראה, תצפיות, משובים ועדכונים, מעקב ביצוע תהליכי המיון לקביעת רמות הלימוד, וחווית דעת על אפקטיביות ניהול קורסי העברית.
- הגדרת דרישות התפקיד למורי הקורסים, מעורבות במיון מורים, אישור קבלת מורים על פי פרופיל מתאים, הנחייה ומעורבות בהכשרת צוותי ההוראה.
- נוכחות בצוות פיתוח תכנים עבור תוכנית "עברית פלוס".
- הובלת השינוי בשירות התעסוקה במעבר ללמידה מקוונת. שינויים והתאמות נדרשות במתכונת העבודה, בתהליך הליווי של הקורסים, בבחירת המורים ובהכשרתם, הטמעת שינויים בדרכי ההערכה של הלומדים, בניית סילבוס חדש.

ט. התאמות נדרשות ללמידה מרחוק

הקורסים החלו לפעול במרכזי ריאן באופן פרונטלי. עם התפשטות מגיפת הקורונה, עברו הקורסים ל-Zoom, ונכתבו דגשים למורים ולרכזים (ראו [נספח ט](#)), למשל: חלוקת זמן מומלצת בלמידה מרחוק ליום למידה של ארבעה שיעורים, והיחס בין למידה סינכרונית לא-סינכרונית, מטלות ויחס אישי למשתתפים ועוד.

י. משוב משתתפים (ראו [נספח י](#))

במרכזי ריאן, המשוב כתוב בשפה העברית והערבית, ולמשתתפים יתאפשר להגיב בעברית או בערבית. כל התגובות מרוכזות בקובץ אחד לכלל הקורסים, לכן חשוב להדגיש עבור המשתתפים שעליהם לציין את המידע הנכון, במיוחד בשאלות הזיהוי הראשונות: תאריך, שם המורה, והמרכז בו מתקיים הקורס. כל השאלות הן שאלות דירוג, בתוספת 2 שאלות פתוחות כלליות. אפשר להעביר את הקישור למשוב באמצעות אימייל למשתתף, בתוך קבוצת וואטסאפ שהקבוצה משתמשת בה, או במסרון SMS לטלפון הנייד.

בשירות התעסוקה מועברים שני משובים למשתתפים: משוב באמצע ומשוב בסוף קורס. תוצאות המשוב מגיעות למנהל קורסי "עברית פלוס", אשר מנתח את התוצאות, ומשקף למורה הקורס את התוצאות, תובנות משמעותיות ועקומת שיפור ושימור. התוצאות וניתוח המשוב מצורפים לתיקיית הקורס.

יא. מבחנים

הוכן מאגר מבחנים במספר גרסאות שונות לשימוש הקורס. מבנה המבחנים דומה, והניקוד הוא בסקאלה של 0-100. כל המבחנים יערכו בכתב. הזמן המוקצה לכל מבחן הוא שעה וחצי.

כרגע מתוכננות 3 גרסאות לכל אחד ממבחני האמצע והסיום, במטרה להשתמש בגרסאות שונות במהלך הסבב ובין הקורסים השונים. עם הזמן, ועם העלייה במידת ההיכרות של המשתתפים עם המבחנים הקיימים, ייכתבו גרסאות נוספות למבחן, אשר יוכנסו למחזור המבחנים שבשימוש.

רמה א':

- מבחן רבע (רק ברמה א'), הוא מבחן אופציונלי (לא חובה), שמיועד לבדוק את רמת המשתתפים לאחר שסיימו יחידות 1 עד 5.
- מבחן אמצע הוא מבחן חובה, שמיועד לבדוק את רמת הלמידה של המשתתפים. ברמה א' – לאחר יחידות 1 עד 10, בשאר הרמות – לאחר יחידות 1 עד 8.
- מבחן סיום הוא מבחן חובה, שמיועד לבדוק את רמת הלמידה של המשתתפים לאחר סיום כל יחידות הלימוד: ברמה א', אחרי יחידה 20, ובשאר הרמות, אחרי יחידה 16.

רמה ב' ורמה ג':

- מבחן רבע הוא מבחן אופציונלי (לא חובה) שמיועד לבדוק את רמת המשתתפים לאחר יחידות 1 עד 3.
- מבחן אמצע הוא מבחן חובה, שמיועד לבדוק את רמת הלמידה של המשתתפים לאחר יחידות 1 עד 8.
- מבחן סיום הוא מבחן חובה, שמיועד לבדוק את רמת הלמידה של המשתתפים לאחר סיום כל יחידות הלימוד (1-16).

אופן ביצוע המבחנים במהלך הקורס:

- המבחנים יועמדו לרשות מנהל ההדרכה במרכזי ריאן, ולרשות מנהל קורסי עברית ברמה ארצית בשירות התעסוקה, ולהם בלבד, ויהיו חסויים למורים. גרסת המבחן תיבחר על ידי מנהל ההדרכה / מנהל קורסי עברית ברמה ארצית, ותימסר לרכז הקורס במרכזי ריאן, או לרכז הטכנו-פדגוגי בשירות התעסוקה, ולמורה ביום המבחן בלבד.
- תאריך המבחן יקבע מראש, וינתן זמן התכוננות למשתתפים. מומלץ לקיים את המבחן אחרי שבועיים לפחות מסיום יחידות הלמידה הרלוונטיות למבחן. חריג בנושא זה הוא המבחן של א' מתחילים, שכדאי לבצע מיד עם סיום הלמידה של יחידה 10, ולפני שמתחילים את יחידה 11.
- עם סיום המבחן, יימסר המחווה המתאים למורה, על מנת שיוכל לבדוק את המבחנים.
- משך הזמן המוקצה לבחינה הוא שעה וחצי.
- כל נבחן חייב לבצע מבחן אחד בשלמותו, כלומר, להשיב על כל השאלות, כולל החיבור.
- במרכזי ריאן:
 - המבחן ייערך פיזית, במרכז עצמו, ולא תינתן אפשרות להיבחן בבית.
 - חובה להציב משגיח בעמדת הבחינות, על מנת שהנבחנים לא ישתמשו באפליקציות תרגום (כמו Google Translate, או Morfix).
 - על מנת למנוע אי נעימויות, יש לוודא כי הנבחן משתיק את הטלפון הנייד. מומלץ לאסור הכנסת טלפונים ניידים בזמן המבחן, או לשים את הניידים בתיק, ולהניח את התיק בקדמת הכיתה.
- בשירות התעסוקה, המבחן מתקיים באופן מקוון, כמו שאר הקורס. המבחן נערך באמצעות מחשב נייד בלבד, ובמצלמות פתוחות, ללא שימוש בטלפון נייד. המבחן מוגבל בזמן, ומתבצע בפיקוח ובהשגחה של הרכז הטכנו-פדגוגי של הקורס ושל מנהל קורסי "עברית פלוס".
- היערכות ליום המבחן במרכזי ריאן: המבחן יתקיים ביום שיקבע מראש, ובתיאום עם מנהל ההדרכה, המורה ומנהל המרכז, ובאחריות רכז הקורס. אין חובת נוכחות למורה בזמן המבחן, אך מומלץ שהמורה יגיע באותו יום כדי לענות על שאלות, ואחרי כן לקיים מפגש חלקי תוך התייחסות למבחן.
- עדכון ציונים: את ציוני המבחנים אפשר להזין לגיליון הציונים הראשי של הקורס (יש להוריד את הקובץ ולמלא עבור כל קורס בנפרד).

מבחנים מקוונים: כחלק מההתארגנות וההתאמות לתקופת הקורונה, קיימים מבחנים מקוונים בפלטפורמת wizer me.

טבלה 6: מחוון ציונים להערכת המשתתפים⁴⁹

מחוון לקורס פרונטלי	למידה מרחוק - במקרי חירום בהם לא ניתן להיפגש פרונטלית
20% מבחן אמצע בכתב	10% מבחן אמצע בכתב
10% פרזנטציית אמצע	15% פרזנטציית אמצע
30% מבחן סיום בכתב	10% מבחן סיום בכתב
20% פרזנטציית סיום	15% פרזנטציית סיום
20% למידה בקורס:	40% הגשת משימות
10% עבודות ומשימות 10% תלמידאות (השקעה, התמדה, מאמץ)	10% תלמידאות (השקעה, התמדה, מאמץ)

יב. תנאי סיום הקורס

- ציון עובר במבחן הוא 60. ציון בין שלב לשלב הוא 70 (כולל שקלול של כל המרכיבים שבמחוון).
- חשוב לשים לב כי יתכן שיהיו משתתפים שעברו את המבחן אבל לא עברו את הרמה.
- משתתף שקיבל 70 בציון הכולל יקבל תעודה על סיום רמה.
- משתתף שקיבל פחות מ-70 יקבל אישור השתתפות בקורס בלבד.

משתתף שלא מגיע לציון 60 במבחן הרבע (באמצע רמה א' – מתחילים) – באחריות הרכז לבחון מה קורה איתו. במידה ויש פער נקודתי, יתכן שיוכל לקבל שיעור פרטני. במידה ומדובר בלקויות למידה, המשתתף יטופל בנפרד על ידי מנהל ההדרכה של המרכז (במרכזי ריאן), או על ידי מנהל קורסי עברית ברמה הארצית (בשירות התעסוקה). חשוב להבהיר למשתתף, שבמידה ולא ישקיע וילמד, הוא לא יקבל תעודה ולא יוכל להמשיך לרמה הבאה.

במידה ותלמיד מגיע לסוף הקורס בציון עובר, ורק המבחן הסופי אינו עובר, ניתן לאשר מועד ב.

⁴⁹ מתוך חוברת מלווה לרכז ולמורה. את המחוון כתבה ד"ר יהודית גולן בן-אורי.

שעות פרטניות: שעות פרטניות הן שעות נוספות, מעבר לשעות המוקצות ללמידה קבוצתית, אשר חשובות להשלמת תכני הספר. ניתן להקצות למורה שעות נוספות כשעות פרטניות למשתתפים מסוימים, אך יש לדאוג שהדבר לא יהיה על חשבון שעות הלימוד של הקבוצה. יש לשים לב ששעות פרטניות אינן מוגדרות בתכנית הלימודים, ולא הוגדרו עבורם תכנים מומלצים; באחריות המורה והרכז לעקוב אחד המתרשש והמועבר בשעות אלו, ולדאוג לדיווח הולם.

מקרים שבהם אפשר להשתמש בשעות פרטניות:

- הישגים נמוכים של תלמיד כבר ממבחן הרבע, לצד מוטיבציה חיובית.
- חסמים חברתיים ותרבותיים.
- חשש מלקויות למידה אצל המשתתף. במקרה זה, מומלץ להתייעץ עם גורם מוסמך טרם הפנייה לשעות פרטניות.
- תגבור לקראת סיום הקורס.

יג. קשר רציף בין בעלי התפקידים לאורך הקורס

במרכזי ריאן:

ראשית, נדרש תיאום וסנכרון מלא בין רכז הקורס למורה הקורס. החל מתיאום הראיונות ובדיקות החיבורים בתהליך המיון, קביעת לוי"ז הקורס ותיאום המפגשים, דרך השותפות בהובלת הקורס מבחינה פדגוגית (המורה), ותפעולית (הרכז), עדכון לגבי משתתפים מתקשים / נעדרים, וכלה בסיום הקורס מתן ציונים וחלוקת תעודות.

בנוסף, מוצע לקיים שלוש פגישות קבועות לאורך הקורס: לפני תחילת הקורס, באמצעו ועם סיומו. בפגישות ישתתפו מורה הקורס, רכז הקורס ורכז כישורי בסיס. חשוב לשתף את מנהל הדרכה ו/או מנהל המרכז, בעיקרי הדברים. בפגישות אלו יובהרו תחומי האחריות והתפקיד של כל אחד, מעקב מתמשך אחר הקורס והתקדמות המשתתפים, וזיהוי בעיות וצרכים ספציפיים וקבוצתיים, במידה שיעלו. פגישות אלו יבססו את שיתוף הפעולה הנדרש לטובת הובלה מוצלחת של הקורס, ובעיקר, האחריות המשותפת להצלחת המשתתפים.

בשירות התעסוקה:

מנהל קורסי עברית ברמה הארצית מנהל בפועל את הרכזים הטכנו-פדגוגיים ואת המורים, ונמצא עימם בקשר שוטף לאורך כל הקורס. בנוסף, שומר על קשר שוטף עם היועץ הפדגוגי של שירות התעסוקה, המהווה סמכות מקצועית-פדגוגית לקבלת החלטות.

ההצלחות שלנו

"הספרים וחוברות העבודה מצוינים, נוחים מאוד לעבודה הן למורה והן לתלמידים. החלוקה לרמות עונה על הצרכים 'בשטח', והחלוקה ליחידות מאפשרת הדרגתיות. הוויזואליה יפה, מזמינה ומושכת והמצגות הנלוות נוחות לעבודה.

ג'וינט תבת וצוות עברית+ קשובים למורים ולשטח ומסייעים בשעת הצורך! פשוט תענוג!:"

גיל ניסל, מורה

"אני מודה לכל מי שתרם לארגון הקורס הזה. בעבר הרגשתי עצוב מאוד כשקיבלתי מסר בעברית.

עכשיו יש קצת שיפור. קראתי את ההודעה ואני מבין כמה מהמונחים.

תודה רבה."

סבאח, תלמיד בקורס א'
מתקדמים

"התואר הראשון שלי במעבדות רפואיות לא הספיק. ביה"ח איכילוב דרש ממני לשפר את העברית לפני שאגיע לראיון עבודה!

לקראת סוף קורס עברית+ עשיתי פריצת דרך בידיעת השפה, שלחתי קורות חיים לביה"ח סוקולוב בבאר שבע, התראיינתי בהצלחה והתקבלתי לעבודה."

רגד, תלמידה

נספחים

- [נספח א](#)
- [נספח ב](#)
- [נספח ג](#)
- [נספח ד](#)
- [נספח ה](#)
- [נספח ו](#)
- [נספח ז](#)
- [נספח ח](#)
- [נספח ט](#)
- [נספח י](#)